

การแยกประเภทขยะมูลฝอยของประชาชนในชุมชนเขตบางกะปิ
กรุงเทพมหานคร

นางสาว นริศรา พึ่งโพธิ์สภ

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาประชากรศาสตร์ วิทยาลัยประชากรศาสตร์

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2545

ISBN 974-17-1205-7

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

**SOLID-WASTE SEPARATION BY THE PEOPLE IN THE COMMUNITIES
OF BANG KAPI DISTRICT IN BANGKOK**

Miss Narisara Peungposop

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Arts in Demography
College of Population Studies

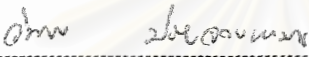
Chulalongkorn University

Academic Year 2002

ISBN 974-17-1205-7

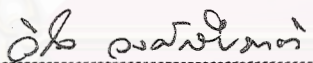
หัวข้อวิทยานิพนธ์ การแยกประเภทขยะมูลฝอยของประชาชนในชุมชนเขตบางกะปิ
 กรุงเทพมหานคร
 โดย นางสาว นริศรา พึ่งโพธิ์สม
 สาขาวิชา ประชากรศาสตร์
 อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ ดร. วิไล วงศ์สืบชาติ

วิทยาลัยประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้แนบวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็น
 ส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทมหาบัณฑิต

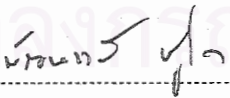
 ผู้อำนวยการวิทยาลัยประชากรศาสตร์
 (รองศาสตราจารย์ ดร. วิพรรณ ประจวบเหมาะ)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

 ประธานกรรมการ
 (รองศาสตราจารย์ ดร. เพ็ญพร ธีระสวัสดิ์)

 อาจารย์ที่ปรึกษา
 (รองศาสตราจารย์ ดร. วิไล วงศ์สืบชาติ)

 กรรมการ
 (ศาสตราจารย์ ดร. เกื้อ วงศ์บุญสิน)

 กรรมการ
 (ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. พัทธนาวดี ชูโต)

นริศรา พึ่งโพธิ์สภ : การแยกประเภทขยะมูลฝอยของประชาชนในชุมชนเขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร. (SOLID-WASTE SEPARATION BY THE PEOPLE IN THE COMMUNITIES OF BANG KAPI DISTRICT IN BANGKOK.)

อาจารย์ที่ปรึกษา : รองศาสตราจารย์ ดร. วิไล วงศ์สืบชาติ, 101 หน้า.

ISBN 974-17-1205-7.

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพฤติกรรมการแยกประเภทขยะมูลฝอยและปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการแยกประเภทขยะมูลฝอยของประชาชนในชุมชนเขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ด้วยแบบสอบถามกับประชาชนในชุมชนตัวอย่าง 5 ชุมชน ของเขตบางกะปิ จำนวน 440 ราย

ผลการวิจัย พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีพฤติกรรมการแยกประเภทขยะมูลฝอยในระดับค่อนข้างดี โดยกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่แยกประเภทขยะมูลฝอยเป็นบางครั้งหรือบ่อยครั้ง และมีเพียงส่วนน้อยเท่านั้นที่ไม่แยกประเภทขยะมูลฝอยเลย

ผลการวิเคราะห์การถดถอยแบบง่าย พบว่าตัวแปรอิสระที่มีผลทางบวกต่อการแยกประเภทขยะมูลฝอยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ได้แก่ อายุทัศนคติเกี่ยวกับการแยกประเภทขยะมูลฝอย ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการแยกประเภทขยะมูลฝอย การรับสารเกี่ยวกับการแยกประเภทขยะมูลฝอย และความรู้เกี่ยวกับการแยกประเภทขยะมูลฝอย ส่วนผลการวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุ พบว่ากลุ่มตัวแปรอิสระที่มีผลต่อการแยกประเภทขยะมูลฝอยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยตัวแปรอิสระทั้ง 12 ตัวสามารถอธิบายการแปรผันของการแยกประเภทขยะมูลฝอยได้ประมาณร้อยละ 14 สำหรับผลการวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุขั้นตอน พบว่าประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการแยกประเภทขยะมูลฝอยสามารถอธิบายการแปรผันของการแยกประเภทขยะมูลฝอยได้ดีที่สุด คือ ร้อยละ 7.1 รองลงมาคือ การรับสารเกี่ยวกับการแยกประเภทขยะมูลฝอย ทัศนคติเกี่ยวกับการแยกประเภทขยะมูลฝอย และอายุ ซึ่งเพิ่มอำนาจในการอธิบายการแปรผันของการแยกประเภทขยะมูลฝอยได้ร้อยละ 2.6, 1.6 และ 1.3 ตามลำดับ ส่วนตัวแปรอิสระตัวอื่นๆ ไม่ได้เพิ่มอำนาจในการอธิบายการแปรผันของการแยกประเภทขยะมูลฝอยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

วิทยาลัยประชากรศาสตร์
สาขาวิชาประชากรศาสตร์
ปีการศึกษา 2545

ลายมือชื่อนิติ นริศรา พึ่งโพธิ์สภ
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา *Dr. W. W.*
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

4387055351 : MAJOR DEMOGRAPHY

KEY WORD : SOLID-WASTE SEPARATION

NARISARA PEUNGPOSOP : SOLID-WASTE SEPARATION BY THE PEOPLE
IN THE COMMUNITIES OF BANG KAPI DISTRICT IN BANGKOK.

THESIS ADVISOR : ASSOC. PROF. WILAI WONGSERBCHART, PH. D. 101 pp.

ISBN 974-17-1205-7.

This study investigates behavior and factors affecting solid-waste separation among people in the communities of Bang Kapi District in Bangkok. Questionnaires were answered by 440 persons from five sampled communities.

Solid-waste separation behavior of the people is at a fairly good level. Most people usually or occasionally separate solid wastes. Only a minority does not separate any kind of them.

Simple regression analysis indicates that the following five variables, namely, age, attitude toward solid-waste separation, expected benefit from solid-waste separation, exposure to information on solid-waste separation and knowledge on solid-waste separation, each has a positive influence on solid-waste separation at the 0.05 significance level. In addition, multiple regression analysis shows that a group of 12 independent variables significantly explains variation in solid-waste separation by 14 percent. The stepwise multiple regression analysis, however, reveals that the prime factor explaining the variation of solid-waste separation is expected benefit from solid-waste separation, 7.1 percent, followed by exposure to information on solid-waste separation, attitude toward solid-waste separation and age, which increases the explanatory power by 2.6, 1.6 and 1.3 percent, respectively, whereas the remaining independent variables do not increase the explanatory power at the 0.05 significance level.

College of Population Studies

Field of study: Demography

Academic Year 2002

Student's signature Narisara Peungposop

Advisor's signature W. Wilai

Co-advisor's signature _____

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์เล่มนี้สำเร็จลุล่วงตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาได้ด้วยความอนุเคราะห์จากผู้มีพระคุณหลายท่าน ผู้วิจัยซาบซึ้งและประทับใจในความเมตตาของท่านเหล่านี้เป็นอย่างยิ่ง และเพื่อเป็นเกียรติแด่ผู้มีพระคุณทุกท่าน ผู้วิจัยจึงขอกล่าวนามไว้ในกิตติกรรมประกาศ ดังนี้

ขอกราบขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ ดร. วิไล วงศ์สืบชาติ อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้จุดประกายแนวคิดที่มีประโยชน์ให้กับศิษย์ และให้คำแนะนำที่ดีมาโดยตลอด พร้อมทั้งทุ่มเทแรงกายและแรงใจในการตรวจแก้ไขวิทยานิพนธ์จนสมบูรณ์ และขอกราบขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ ดร. เพ็ญพรธีระสวัสดิ์ ประธานกรรมการวิทยานิพนธ์ ศาสตราจารย์ ดร. เกื้อ วงศ์บุญสิน และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. พัฒนาวดี ชูโต กรรมการวิทยานิพนธ์ ที่ให้คำปรึกษาที่เป็นประโยชน์ต่อการทำวิทยานิพนธ์อย่างยิ่ง ตลอดจนตลอดเวลาอันมีค่าตรวจแก้ไขวิทยานิพนธ์อย่างละเอียดจนสำเร็จเป็นเล่มที่สมบูรณ์

ขอขอบคุณพัฒนากร สำนักพัฒนาชุมชน ของสำนักงานเขตบางกะปิ และเจ้าหน้าที่ฝ่ายวิจัยกองวิชาการและแผนงาน สำนักรักษาความสะอาด กรุงเทพมหานคร ที่เอื้อเฟื้อข้อมูลชุมชนและสถิติเกี่ยวกับขยะมูลฝอย ขอขอบคุณประธานชุมชนและผู้ช่วยชุมชน ทั้ง 6 ชุมชนในเขตบางกะปิ อันได้แก่ ชุมชน 101 บึงทองหลาง ชุมชนลำสาลี ชุมชนสุขสันต์ 26 ชุมชนวัดกลาง ชุมชนหมู่บ้านกิตตินิเวศน์ และชุมชนหมู่บ้านเทพทวี ที่ทำหน้าที่ประสานงานระหว่างชาวชุมชนกับผู้วิจัยในระหว่างการเก็บรวบรวมข้อมูล และขอบคุณตัวแทนชาวชุมชน 503 ท่าน ที่สละเวลาตอบแบบสอบถามด้วยความเต็มใจ

ขอบคุณลูกเสือกองร้อยพิเศษ น้องสกล และน้องปัญญา แห่งโรงเรียนวัดสุทธิวารามที่ช่วยเก็บรวบรวมข้อมูลอย่างแข็งขัน ขอขอบคุณคุณอา พี่ชาย และน้องสาว ที่อำนวยความสะดวกด้านยานพาหนะระหว่างการเก็บรวบรวมข้อมูล และช่วยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยความอดทน นอกจากนี้ขอระลึกถึงรุ่นพี่ปริญญาโททุกคนที่ให้ความช่วยเหลือด้านการเรียนกับรุ่นน้องมาโดยตลอด และขอขอบคุณเจ้าหน้าที่ของวิทยาลัยประชากรศาสตร์ทุกท่านที่ติดต่อและประสานงานด้านเอกสารทุกเรื่อง

ท้ายสุดนี้ ขอโน้มกราบบูชาพระคุณบิดามารดา ผู้เสียสละทุกอย่างโดยไม่เคยหวังผลตอบแทนจากลูก ผู้คอยเป็นกำลังใจให้ลูกไม่ย่อท้อต่ออุปสรรคต่างๆ และยืนหยัดเคียงข้างลูกเสมอมา ยิ่งไปกว่านั้น ยังยินดีสนับสนุนทุนการศึกษาให้ลูกได้ศึกษาในระดับสูงตลอดมา

นริสรา พิงโพธิ์สก

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฌ
สารบัญแผนภาพ.....	ญ
สารบัญภาพประกอบ.....	ฎ
บทที่	
1 บทนำ	
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	6
1.3 แนวคิดเชิงทฤษฎี.....	6
1.4 กรอบแนวคิดของการวิจัย.....	10
1.5 ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	12
1.6 สมมุติฐานของการวิจัย.....	29
1.7 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	30
2 ระเบียบวิธีวิจัย	
2.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	31
2.2 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	33
2.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ.....	33
2.4 ขอบเขตของการวิจัย.....	34
2.5 ข้อจำกัดของการวิจัย.....	34
2.6 การนิยามศัพท์.....	35
2.7 การนิยามตัวแปรและการสร้างดัชนี.....	35
2.8 การวิเคราะห์ข้อมูล.....	39

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
3 ผลการวิจัย	
3.1 ลักษณะทั่วไปของข้อมูล.....	40
3.2 ลักษณะของการแยกประเภทขยะมูลฝอย.....	44
3.3 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรตามกับตัวแปรอิสระ.....	46
3.3.1 การวิเคราะห์การแปรผันสองทาง.....	46
3.3.2 การวิเคราะห์การแปรผันหลายทาง.....	53
4 สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ	
4.1 สรุปผลการวิจัย.....	58
4.2 ข้อเสนอแนะ.....	61
รายการอ้างอิง.....	64
ภาคผนวก.....	72
ภาคผนวก ก.....	73
ภาคผนวก ข.....	82
ภาคผนวก ค.....	84
ภาคผนวก ง.....	87
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	101

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญตาราง

หน้า

ตารางที่

1	ชุมชนตัวอย่างและจำนวนครัวเรือนตัวอย่างจำแนกตามประเภทชุมชน.....	32
2	การกระจายอัตราร้อยละและจำนวนของลักษณะทางประชากรและสังคม และลักษณะทางจิตวิทยา.....	41
3	ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) ค่าต่ำสุด (Min) และค่าสูงสุด (Max) ของลักษณะทางประชากรและสังคม ลักษณะทางจิตวิทยา และลักษณะทาง การสื่อสาร.....	42
4	ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) ค่าต่ำสุด (Min) และค่าสูงสุด (Max) ของลักษณะของการแยกประเภทขยะมูลฝอย.....	45
5	การกระจายอัตราร้อยละและจำนวนของลักษณะของการแยกประเภท ขยะมูลฝอย.....	46
6	การวิเคราะห์การถดถอยแบบง่ายของการแยกประเภทขยะมูลฝอย ของประชาชนในชุมชนเขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร.....	48
7	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ.....	54
8	การวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุของการแยกประเภทขยะมูลฝอย ของประชาชนในชุมชนเขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร.....	55
9	การวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุขั้นตอนของการแยกประเภทขยะมูลฝอย ของประชาชนในชุมชนเขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร.....	57
10	ค่าความยากง่ายและค่าอำนาจจำแนกของความรู้เกี่ยวกับการแยกประเภท ขยะมูลฝอย.....	85
11	ค่าความเชื่อมั่นของทัศนคติเกี่ยวกับการแยกประเภทขยะมูลฝอย.....	86
12	ค่า Durbin-Watson ของตัวแปรอิสระ.....	100

สารบัญแผนภาพ

หน้า

แผนภาพที่

- 1 กรอบแนวคิดของการศึกษาการแยกประเภทขยะมูลฝอยของประชาชน
 ในชุมชนเขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร.....11

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญภาพประกอบ

หน้า

ภาพประกอบที่

1.1	แผนภาพการกระจายของการแยกประเภทขยะมูลฝอย และอายุ.....	87
1.2	แผนภาพการกระจายของการแยกประเภทขยะมูลฝอย และการศึกษา.....	87
1.3	แผนภาพการกระจายของการแยกประเภทขยะมูลฝอย และรายได้.....	88
1.4	แผนภาพการกระจายของการแยกประเภทขยะมูลฝอย และขนาดของครัวเรือน.....	88
1.5	แผนภาพการกระจายของการแยกประเภทขยะมูลฝอย และระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน.....	88
1.6	แผนภาพการกระจายของการแยกประเภทขยะมูลฝอย และทัศนคติเกี่ยวกับการแยกประเภทขยะมูลฝอย.....	89
1.7	แผนภาพการกระจายของการแยกประเภทขยะมูลฝอย และการรับสารเกี่ยวกับการแยกประเภทขยะมูลฝอย.....	89
1.8	แผนภาพการกระจายของการแยกประเภทขยะมูลฝอย และความรู้เกี่ยวกับการแยกประเภทขยะมูลฝอย.....	89
2.1	แผนภาพการกระจายของค่าเคลื่อนคลาดของอายุ.....	90
2.2	แผนภาพการกระจายของค่าเคลื่อนคลาดของการศึกษา.....	90
2.3	แผนภาพการกระจายของค่าเคลื่อนคลาดของรายได้.....	91
2.4	แผนภาพการกระจายของค่าเคลื่อนคลาดของขนาดของครัวเรือน.....	91

สารบัญภาพประกอบ (ต่อ)

		หน้า
2.5	แผนภาพการกระจายของค่าเคลื่อนคลาดของระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน.....	92
2.6	แผนภาพการกระจายของค่าเคลื่อนคลาดของทัศนคติเกี่ยวกับการแยกประเภทขยะมูลฝอย.....	92
2.7	แผนภาพการกระจายของค่าเคลื่อนคลาดของการรับสารเกี่ยวกับการแยกประเภทขยะมูลฝอย.....	93
2.8	แผนภาพการกระจายของค่าเคลื่อนคลาดของความรู้เกี่ยวกับการแยกประเภทขยะมูลฝอย.....	93
3.1	การลงจุดความน่าจะเป็นปกติของค่าเคลื่อนคลาดของเพศ.....	94
3.2	การลงจุดความน่าจะเป็นปกติของค่าเคลื่อนคลาดของอายุ.....	94
3.3	การลงจุดความน่าจะเป็นปกติของค่าเคลื่อนคลาดของศาสนา.....	95
3.4	การลงจุดความน่าจะเป็นปกติของค่าเคลื่อนคลาดของการศึกษา.....	95
3.5	การลงจุดความน่าจะเป็นปกติของค่าเคลื่อนคลาดของอาชีพ.....	96
3.6	การลงจุดความน่าจะเป็นปกติของค่าเคลื่อนคลาดของรายได้.....	96
3.7	การลงจุดความน่าจะเป็นปกติของค่าเคลื่อนคลาดของขนาดของครัวเรือน.....	97
3.8	การลงจุดความน่าจะเป็นปกติของค่าเคลื่อนคลาดของระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน.....	97
3.9	การลงจุดความน่าจะเป็นปกติของค่าเคลื่อนคลาดของทัศนคติเกี่ยวกับการแยกประเภทขยะมูลฝอย.....	98

สารบัญภาพประกอบ (ต่อ)

	หน้า
3.10 การลงจุดความน่าจะเป็นปกติของค่าเคลื่อนคลาดของประโยชน์ที่ คาดว่าจะได้รับการแยกประเภทขยะมูลฝอย.....	98
3.11 การลงจุดความน่าจะเป็นปกติของค่าเคลื่อนคลาดของการรับสาร เกี่ยวกับการแยกประเภทขยะมูลฝอย.....	99
3.12 การลงจุดความน่าจะเป็นปกติของค่าเคลื่อนคลาดของความรู้ เกี่ยวกับการแยกประเภทขยะมูลฝอย.....	99

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การดำรงชีวิตของมนุษย์ไม่ว่ายุคสมัยใดมีส่วนทำลายสิ่งแวดล้อมไม่มากก็น้อย เพราะมนุษย์อาศัยสิ่งแวดล้อมเป็นแหล่งที่อยู่อาศัย เป็นแหล่งอาหารในการบริโภคหรือแหล่งวัตถุดิบในการผลิต และเป็นแหล่งรองรับการถ่ายเทของเสีย ในอดีตความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อมมีลักษณะพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน มนุษย์ให้ความสำคัญและเคารพบูชาธรรมชาติ มองธรรมชาติว่ามีอำนาจเหนือกว่ามนุษย์ แต่ปัจจุบันมนุษย์ใช้ความรู้ความสามารถสร้างเทคโนโลยี และใช้วิทยาการทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่ทันสมัยเร่งผลผลิตจากธรรมชาติ เพื่อเป็นวัตถุดิบป้อนเข้าสู่กระบวนการผลิตให้ทันกับการขยายตัวทางเศรษฐกิจและการเพิ่มขึ้นของจำนวนประชากรทั้งจากการเพิ่มตามธรรมชาติและ การย้ายถิ่นเข้าจากท้องถิ่นอื่น รวมทั้งอุปสงค์ต่อการอุปโภคบริโภคของมนุษย์ที่ไร้ขีดจำกัด ส่งผลต่อการนำทรัพยากรธรรมชาติมาใช้เพื่อการอุปโภคบริโภคมากเกินไปจนความจำเป็น จนกระทั่งสิ่งแวดล้อมต้องกลายเป็นแหล่งรองรับการถ่ายเทของเสียและของเหลือใช้เพิ่มขึ้น แต่เนื่องจากธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมีขีดจำกัดในการรองรับการพัฒนา หากมีการใช้ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเกินขีดจำกัดจะทำให้เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อม เช่น ความเสื่อมโทรมของธรรมชาติ การเสื่อมคุณค่าของระบบนิเวศ และภาวะมลพิษ เป็นต้น ดังข้อเสนอด้านประชากรและสิ่งแวดล้อมที่อธิบายว่าผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมเกิดจากประชากร ความมั่งคั่ง และเทคโนโลยี* (Martine, 1995: 96-98)

ขยะมูลฝอย นับเป็นปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เกิดจากการใช้สิ่งแวดล้อมเป็นแหล่งรองรับการถ่ายเทของเสียมากเกินไปจนขีดจำกัดในการรองรับ จึงส่งผลกระทบในทุกระดับตั้งแต่ระดับท้องถิ่น ระดับประเทศ ระดับภูมิภาค และระดับโลก ขณะเดียวกันก็เป็นปัญหาที่อยู่ใกล้ตัวมนุษย์มากที่สุด เนื่องจากทุกคนเป็นผู้ผลิตและทิ้งขยะจากการอุปโภคบริโภค กล่าวได้ว่ากิจกรรมของมนุษย์ตั้งแต่ตื่นนอนจนถึงเข้านอนมีส่วนทำให้เกิดขยะมูลฝอยได้ประมาณคนละ 0.8-1 กิโลกรัมต่อวัน (กรุงเทพมหานคร, สำนักวิชาการความสะอาด, 2543ก: 1)

* ข้อเสนอดังกล่าวนำเสนอในรูปแบบการได้ดังนี้ $I = PAT$ เมื่อ I คือ ผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม (Environment Impact) P คือ ประชากร (Population) A คือ ความมั่งคั่ง (Affluence) และ T คือ เทคโนโลยี (Technology)

ในอดีตปัญหาขยะมูลฝอยไม่ใช่ประเด็นสำคัญดังเช่นทุกวันนี้ เนื่องจากประชากรมีจำนวนน้อย จึงอุปโภคบริโภคทรัพยากรธรรมชาติน้อย ทำให้ขยะมูลฝอยมีปริมาณน้อยตามไปด้วย นอกจากนี้ขยะมูลฝอยส่วนใหญ่ย่อยสลายได้ง่ายเพราะเป็นผลผลิตจากวัตถุดิบตามธรรมชาติ แต่ปัจจุบันเมื่อประชากรอาศัยอยู่รวมกันอย่างหนาแน่น ขยะมูลฝอยจึงมีปริมาณแปรผันตามการอุปโภคบริโภคที่เพิ่มขึ้น ประกอบกับวิถีการดำเนินชีวิตที่อยู่ภายใต้การกำหนดของเวลาส่งผลต่อรูปแบบการอุปโภคบริโภคที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมที่เคยพิถีพิถันปรุงแต่งอาหารอย่างสวยงามและใช้วัสดุธรรมชาติ เช่น ใบตอง ใบบัว และใบเตย เป็นภาชนะสำหรับบรรจุอาหารกลับกลายเป็นการบริโภคอาหารสำเร็จรูปพร้อมรับประทานที่บรรจุในวัสดุที่ย่อยสลายได้ยาก เช่น โฟม พลาสติก และโลหะ ซึ่งในที่สุดวัสดุเหล่านี้ก็กลับเป็นขยะมูลฝอยที่ยากต่อการกำจัดและทำลาย

กรุงเทพมหานครเป็นเมืองหลวงที่มีประชากรอาศัยอยู่อย่างหนาแน่นทั้งที่เป็นประชากรจริงและประชากรแฝง จึงมีปริมาณขยะมูลฝอยเพิ่มขึ้นตามขนาดประชากร จากสถิติปริมาณขยะมูลฝอยในกรุงเทพมหานคร ปี พ.ศ. 2542 พบว่ามีปริมาณขยะมูลฝอย 3.2 ล้านตันต่อปี หรือเฉลี่ยวันละ 8,800 ตัน เพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ. 2541 ที่มีปริมาณขยะมูลฝอย 3.1 ล้านตันต่อปี หรือเฉลี่ยวันละ 8,600 ตัน และคาดว่าในปี พ.ศ. 2549 จะมีปริมาณขยะมูลฝอยเพิ่มขึ้นเป็น 5.0 ล้านตันต่อปี หรือเฉลี่ยวันละ 13,700 ตัน (กรุงเทพมหานคร, สำนักรักษาความสะอาด, 2543: 36) แสดงให้เห็นว่าปัญหาขยะมูลฝอยมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นทุกปี โดยในแต่ละปีจะมีปริมาณขยะมูลฝอยเพิ่มขึ้นเฉลี่ยประมาณร้อยละ 7 ต่อปี ซึ่งหากไม่มีการจัดการขยะมูลฝอยอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพย่อมก่อให้เกิดปัญหาความสกปรกและส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม รวมทั้งสุขภาพอนามัยของประชาชน

การดำเนินงานด้านการจัดเก็บขยะมูลฝอยที่ผ่านมาอยู่ในความรับผิดชอบของสำนักรักษาความสะอาด กรุงเทพมหานคร โดยกระจายงานรักษาความสะอาดและเก็บรวบรวมขยะมูลฝอยไปตามสำนักงานเขตต่างๆ ทั้ง 50 เขต และว่าจ้างให้เอกชนดำเนินการขนถ่ายขยะมูลฝอยจากสถานีขนถ่ายขยะมูลฝอยของกรุงเทพมหานครไปฝังกลบยังสถานที่ที่เอกชนจัดหา ซึ่งจากการดำเนินงานในปัจจุบันของหน่วยงานทั้งกรุงเทพมหานครและเอกชนไม่สามารถเก็บรวบรวมขนถ่าย และกำจัดขยะมูลฝอยได้หมด เนื่องจากปริมาณขยะมูลฝอยมีมากเกินความสามารถในการเก็บรวบรวมของพนักงานและเกินความจุของรถเก็บขนขยะมูลฝอย ประกอบกับพื้นที่ที่ใช้ฝังกลบมีแนวโน้มรองรับปริมาณขยะมูลฝอยได้ลดลง ด้วยเหตุนี้ในปี พ.ศ. 2542 จึงมีปริมาณขยะมูลฝอยที่ไม่ได้เก็บรวบรวมประมาณ 3.2 หมื่นตัน ตกค้างอยู่ตามบ้านเรือน บนถนน แหล่งน้ำ และที่สาธารณะต่างๆ (กระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม, สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม, 2544: 213) ขยะมูลฝอยตกค้างเหล่านี้ทำลายทัศนียภาพ เป็นแหล่งเพาะเชื้อโรค ตลอดจนเป็นแหล่งกักมลพิษด้านอื่นๆ ตามมา เช่น มลพิษทางอากาศจากกลิ่นเหม็น

มลพิษทางน้ำและมลพิษทางดินจากการไหลซึมของน้ำขยะมูลฝอยลงสู่แหล่งน้ำและใต้ดิน ในขณะเดียวกันการกำจัดขยะมูลฝอยด้วยวิธีผสมผสานของกรุงเทพมหานครทั้งแบบฝังกลบ หมักทำปุ๋ย เตาเผา และทิ้งกลางแจ้งไม่อาจแก้ปัญหาขยะมูลฝอยในแต่ละวันได้หมด อีกทั้งยัง ก่อให้เกิดมลพิษซึ่งในที่สุดมลพิษเหล่านี้จะย้อนกลับมาทำลายสุขภาพอนามัยของประชาชน

การกำจัดขยะมูลฝอยด้วยวิธีผสมผสานดังกล่าวเป็นเทคนิคที่นำมาใช้เพื่อแก้ปัญหาขยะ มูลฝอยที่ปลายเหตุ ในขณะที่การลดปริมาณขยะมูลฝอยเป็นวิธีป้องกันและแก้ปัญหาขยะ มูลฝอยที่ต้นเหตุอย่างแท้จริง การลดปริมาณขยะมูลฝอยในที่นี้ หมายถึง การแยกประเภทขยะ มูลฝอยที่จะทิ้งให้เหลือเพียงสิ่งที่ไม่ต้องการจริงๆ และไม่อาจใช้ประโยชน์อย่างอื่นได้ ไม่ว่าจะ เป็นการใช้ซ้ำหรือการแปรรูปกลับมาใช้ใหม่ (กรุงเทพมหานคร, สำนักรักษาความสะอาด, 2543ค: 2) ถึงแม้ว่าโดยสภาพของขยะมูลฝอยเป็นสิ่งที่คนทั่วไปมองว่าไร้ค่าและไม่เป็นที่ต้องการ แต่ ความจริงขยะมูลฝอยเหล่านี้ยังคงมีคุณค่าและมีประโยชน์ไม่มากนักน้อยตามแต่ประเภทและ องค์ประกอบของขยะมูลฝอย ดังเช่นในปี พ.ศ. 2542 มีขยะเศษอาหารที่สามารถหมักทำปุ๋ย คิดเป็นร้อยละ 48.80 ของขยะมูลฝอยทั้งหมด และอีกร้อยละ 38.04 เป็นขยะยังใช้ได้หรือขยะ รีไซเคิลที่สามารถนำกลับมาใช้ซ้ำหรือแปรรูปกลับมาใช้ใหม่ (กรุงเทพมหานคร, สำนักรักษาความ สะอาด, 2543ข: 38) ดังนั้น การแยกประเภทขยะมูลฝอยจากแหล่งกำเนิดจึงเป็นวิธีลดปริมาณ ขยะมูลฝอยที่ดีที่สุด เนื่องจากเป็นจุดแรกของการลดปริมาณขยะมูลฝอยซึ่งกระทำได้ง่ายและ ไม่สิ้นเปลือง เพียงแต่ครัวเรือนแยกขยะมูลฝอยแต่ละประเภทมิให้ปะปนกัน เพื่อประโยชน์ในการ นำวัสดุที่เหลือใช้กลับมาใช้ซ้ำหรือแปรรูปกลับมาใช้ใหม่ อันถือเป็นแนวทางการใช้ทรัพยากร ธรรมชาติอย่างคุ้มค่า นอกจากนี้ยังช่วยประหยัดเวลาและลดงบประมาณของกรุงเทพมหานคร ในการกำจัดและทำลายขยะมูลฝอยได้ทางหนึ่ง

แนวคิดการลดปริมาณขยะมูลฝอยข้างต้นสอดคล้องกับผลการประชุมสุดยอดระดับโลก (Earth Summit) ว่าด้วยเรื่องสิ่งแวดล้อมกับการพัฒนา ณ กรุงริโอ เดอ จาเนโร ประเทศบราซิล เมื่อปี พ.ศ. 2535 ที่ตกลงยอมรับหลักการแห่งความยั่งยืน พร้อมทั้งเสนอแผนปฏิบัติการที่สำคัญ สำหรับการจัดการขยะมูลฝอยในปัจจุบันและอนาคตแก่ประชาคมโลก โดยนำหลักการป้องกัน (Prevention) ลด (Reduce) ใช้ซ้ำ (Reuse) และแปรรูปกลับมาใช้ใหม่ (Recycle) หรือเรียก สั้นๆ ว่าหลักการ 1P 3Rs มาใช้เพื่อให้มีขยะมูลฝอยเกิดขึ้นน้อยที่สุด รวมถึงเสนอให้มีการ เปลี่ยนแปลงวิถีการดำเนินชีวิตและรูปแบบการผลิตและการบริโภคที่ต้องได้รับความร่วมมือจาก ทุกฝ่ายทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน องค์กรอิสระ และประชาชนทั่วไป (มานพ เมฆประยูรทอง, 2537: 53-54)

สำหรับกรุงเทพมหานครได้ปฏิบัติตามแนวทางการลดปริมาณขยะมูลฝอยมาตั้งแต่แผนพัฒนากรุงเทพมหานครฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2535 - พ.ศ. 2539) โดยรณรงค์ให้ประชาชนแยกประเภทขยะมูลฝอยกันตั้งเป็นครั้งแรก (กรุงเทพมหานคร, สำนักนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม, ม.ป.ป. : 64-66) สืบเนื่องต่อจากแผนพัฒนากรุงเทพมหานครฉบับที่ 4 กรุงเทพมหานครนำกลยุทธ์เชิงรุกมาใช้รณรงค์โครงการลดและแยกขยะมูลฝอยในปี พ.ศ. 2541 อย่างจริงจังโดยการประชาสัมพันธ์หลายรูปแบบ เช่น การออกสโปตประชาสัมพันธ์ทางสถานีวิทยุโทรทัศน์และสถานีวิทยุกระจายเสียง การใช้แผ่นพับและใบปิดประกาศ การจัดนิทรรศการ การจัดพิมพ์วารสารและจุลสาร และการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารด้านการรักษาความสะอาดทางอินเทอร์เน็ต เป็นต้น (กรุงเทพมหานคร, สำนักรักษาความสะอาด, 2541: 12) ทั้งนี้เพื่อให้ความรู้และสร้างความเข้าใจกับประชาชนในเรื่องขยะมูลฝอย รวมถึงเชิญชวนให้ประชาชนมีส่วนร่วมแยกประเภทขยะมูลฝอย การรณรงค์ในรูปแบบต่างๆ ได้รับความร่วมมือจากประชาชนในระดับหนึ่ง ทั้งนี้เพราะประชาชนส่วนใหญ่ยังคงเคยชินกับการทิ้งขยะมูลฝอยทุกประเภทรวมในถังเดียวกันและยึดหลักความสะดวกของตน บ้างก็คิดว่าภารกิจจัดขยะมูลฝอยเป็นหน้าที่ของภาครัฐที่ต้องให้บริการแก่ประชาชน บ้างก็ขาดความรู้ความเข้าใจความหมายของขยะมูลฝอย รวมทั้งหน่วยงานภาครัฐขาดแคลนอุปกรณ์ในการเก็บรวบรวมขยะมูลฝอยและไม่สามารถจัดหาภาชนะรองรับขยะมูลฝอยแยกประเภทได้อย่างเพียงพอ ตลอดจนรถเก็บขนขยะมูลฝอยแยกประเภทมีจำนวนน้อยทำให้ไม่เกิดประโยชน์ในการแยกประเภทขยะมูลฝอย

โดยข้อเท็จจริงแล้วการแก้ปัญหาขยะมูลฝอยกระทำได้หลายวิธี ทั้งวิธีทางเศรษฐศาสตร์ วิธีทางนิติศาสตร์ วิธีทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และวิธีทางจริยธรรม สำหรับวิธีทางเศรษฐศาสตร์ถือได้ว่าเป็นวิธีที่ยุติธรรม เช่น หลักการควบคุมมลพิษโดยผู้ก่อมลพิษเป็นผู้จ่าย (polluter-pays-principle) ซึ่งได้กำหนดไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2535 - พ.ศ. 2539) ระบุให้ผู้สร้างปัญหามลพิษจะต้องเป็นผู้รับภาระบำบัดและกำจัดมลพิษ (National Economic and Social Development Board, n.d. : 183) วิธีทางเศรษฐศาสตร์นี้มักนำมาใช้ควบคู่กับวิธีทางนิติศาสตร์เพื่อให้มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลอย่างแท้จริง โดยออกเป็นข้อบัญญัติและข้อกำหนดต่างๆ ที่มีบทลงโทษแก่ผู้ไม่ปฏิบัติตาม เช่น ข้อบัญญัติในพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 ระบุไว้ในมาตรา 88 ถึงมาตรา 93 มีสาระสำคัญให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองแหล่งกำเนิดมลพิษติดตั้งและเปิดเดินเครื่องทำงานของอุปกรณ์และเครื่องมือบำบัดหรือกำจัดของเสียของตนตลอดเวลาดำเนินการ หากผู้ใดฝ่าฝืนต้องเสียค่าปรับตามอัตราที่กำหนด (กระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม, กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม, 2535: 28-30) เป็นต้น อย่างไรก็ตาม ถึงแม้หลักการผู้ก่อมลพิษเป็นผู้จ่ายจะบัญญัติเป็นกฎหมายในพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษา

คุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 แต่ผู้ก่อมลพิษส่วนใหญ่ เช่น ผู้ประกอบการโรงงาน อุตสาหกรรมยังเพิกเฉยและละเลยที่จะปฏิบัติตาม หลักการดังกล่าวจึงไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร เพราะในที่สุดประชาชนจะพยายามหาวิธีหลบเลี่ยงหรือปฏิบัติตามเฉพาะเมื่อมีเจ้าหน้าที่มาตรวจสอบ สำหรับวิธีทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเป็นวิธีที่ใช้อุปกรณ์และเครื่องจักรที่ทันสมัย ควบคุมการบำบัดและกำจัดขยะมูลฝอย ซึ่งเป็นการแก้ปัญหาขยะมูลฝอยที่ปลายทางและอาจก่อให้เกิดมลพิษทางสิ่งแวดล้อมอื่นๆ ตามมา นอกจากนี้ยังเป็นการสูญเสียงบประมาณด้านการจัดการขยะมูลฝอยเป็นจำนวนมาก ส่วนวิธีทางจริยธรรม เช่น การปลูกฝังจิตสำนึกทางสิ่งแวดล้อมด้วยการให้การศึกษา การประชาสัมพันธ์ และการจัดกิจกรรมเข้ามาเสริม เพื่อให้ประชาชนตระหนักถึงผลกระทบของการบริโภคที่มีต่อสิ่งแวดล้อมและชักจูงให้ประชาชนยอมรับภาระต้นทุนทางสิ่งแวดล้อมที่ตนเป็นผู้ก่อเป็นวิธีที่ไม่ทำให้กลุ่มใดเสียผลประโยชน์แต่กลับได้ผลประโยชน์ร่วมกันทุกกลุ่ม

ดังนั้น การรณรงค์โครงการลดและแยกขยะมูลฝอยของสำนักรักษาความสะอาด กรุงเทพมหานคร ตามที่ได้กล่าวไว้แล้วนั้น จึงเป็นโครงการที่ใช้วิธีทางจริยธรรมปลูกฝังจิตสำนึกให้กับผู้ใช้ทรัพยากรธรรมชาติและผู้ผลิตขยะมูลฝอยมีส่วนร่วมลดและแยกขยะมูลฝอยโดยใช้การประชาสัมพันธ์หลายรูปแบบเพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจ ทศนคติ และค่านิยมที่ถูกต้อง ซึ่งการมีส่วนร่วมของประชาชนหรือแนวทางประชาสังคมเช่นนี้ยังสอดคล้องกับเจตนารมณ์ของบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยปี พ.ศ. 2540 ดังระบุไว้ในมาตรา 79 ว่ารัฐต้องส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนมีส่วนร่วมบำรุงรักษาและใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ รวมทั้งมีส่วนร่วมส่งเสริม บำรุงรักษา และคุ้มครองคุณภาพสิ่งแวดล้อม ตลอดจนควบคุมและกำจัดภาวะมลพิษที่มีผลต่อสุขภาพอนามัยของประชาชน นอกจากนี้ยังระบุไว้ในมาตรา 290 ให้อำนาจหน้าที่แก่องค์กรปกครองท้องถิ่นในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่อยู่ในเขตพื้นที่และนอกเขตพื้นที่ที่อาศัย (สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2542: 32, 149)

จากการประมวลเหตุผลและความสำคัญของปัญหาทั้งหมดข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาการแยกประเภทขยะมูลฝอยของประชาชนในชุมชน โดยเลือกเขตบางกะปิเป็นกรณีศึกษา เนื่องจากเขตบางกะปิเป็นเขตหนึ่งที่เข้าร่วมในโครงการนำร่องเชิงปฏิบัติการให้ชุมชนและท้องถิ่นมีการจัดการขยะมูลฝอยอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพภายใต้ โครงการลดและแยกขยะมูลฝอย ซึ่งเริ่มประชาสัมพันธ์โครงการและดำเนินกิจกรรมในปี พ.ศ. 2541 โดยได้รับความร่วมมือจากกรมควบคุมมลพิษและกรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม กระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม ตลอดจนมูลนิธิพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ สำนักงานเขตบางกะปิ และประชาชนในชุมชน (กรุงเทพมหานคร, สำนักรักษาความสะอาด, 2541: 13-14) การศึกษาครั้งนี้นอกจากจะทำให้ทราบถึงพฤติกรรมและการแยกประเภทขยะมูลฝอยและปัจจัยต่างๆ ที่มีอิทธิพล

ต่อการแยกประเภทขยะมูลฝอยของประชาชนในชุมชนเขตบางกะปิ กรุงเทพมหานครแล้ว ยังสามารถนำผลการศึกษาไปใช้เป็นแนวทางในการแก้ปัญหาขยะมูลฝอยเพื่อช่วยรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมให้ยั่งยืนต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพฤติกรรมการแยกประเภทขยะมูลฝอยและปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการแยกประเภทขยะมูลฝอยของประชาชนในชุมชนเขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร

1.3 แนวคิดเชิงทฤษฎี

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ผู้วิจัยแบ่งแนวคิดเชิงทฤษฎีออกเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนแรกเป็นแนวคิดเกี่ยวกับการแยกประเภทขยะมูลฝอย ซึ่งเป็นแนวคิดตามโครงการลดและแยกขยะมูลฝอยของกรุงเทพมหานคร ดังนั้น โครงการนี้จึงอาจเป็นเหตุทางสังคมที่กระตุ้นให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทางสังคมที่เหมาะสม และส่วนที่ 2 เป็นแนวคิดการตลาดเพื่อสังคมในฐานะยุทธศาสตร์เพื่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมสาธารณะที่อธิบายถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ซึ่งนักเศรษฐศาสตร์ด้านเหตุทางสังคมส่วนใหญ่มักนำมาใช้เป็นข้อมูลประกอบการจัดกิจกรรมในการรณรงค์ รายละเอียดของแต่ละแนวคิดมีดังนี้

1.3.1 แนวคิดเกี่ยวกับการแยกประเภทขยะมูลฝอย

แนวคิดเกี่ยวกับการแยกประเภทขยะมูลฝอยเป็นแนวคิดที่อธิบายถึงการแยกประเภทขยะมูลฝอยของประชาชนโดยทั่วไปและรูปแบบการแยกประเภทขยะมูลฝอยของกรุงเทพมหานครที่รณรงค์ให้ประชาชนปฏิบัติตามในปัจจุบัน

“ขยะมูลฝอย” ตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 คือ ของเสียประเภทหนึ่งที่เกิดผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อม (กระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม, กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม, 2535: 2) ขยะมูลฝอยจึงเป็นสิ่งของเหลือใช้ที่ไร้ค่าของคนส่วนใหญ่ แต่ความจริงสิ่งของเหล่านี้เป็นประโยชน์มากบ้างน้อยบ้างตามแต่ประเภทของขยะมูลฝอย ดังนั้น การจัดการขยะมูลฝอยในปัจจุบันจึงไม่ใช่เพียงการกำจัดหรือทำลายให้หมดไป แต่ต้องพยายามนำสิ่งของเหลือใช้กลับมาใช้ให้เกิดประโยชน์มากที่สุด

การจัดการขยะมูลฝอยของกรุงเทพมหานครเป็นความร่วมมือระหว่างสำนักบริหารความสะอาด สำนักงานเขตทั้ง 50 เขต และบริษัทเอกชน ร่วมดำเนินการจัดการขยะมูลฝอยทั่วกรุงเทพมหานคร โดยเริ่มจากเก็บรวบรวมขยะมูลฝอย ณ แหล่งกำเนิด แล้วจึงขนส่งไปยังสถานีขนถ่ายขยะมูลฝอยก่อนส่งเข้าสู่โรงงานกำจัดขยะมูลฝอยเพื่อกำจัดและทำลายตามประเภทของ

ขยะมูลฝอย (กรุงเทพมหานคร, สำนักรักษาความสะอาด, 2543ช: 8) การจัดการขยะมูลฝอยจึงประกอบด้วยขั้นตอนการเก็บรวบรวมขยะมูลฝอยจากแหล่งกำเนิด ขั้นตอนการขนส่งและขนถ่าย และขั้นตอนการกำจัดและทำลาย ซึ่งทุกครั้งก่อนการกำจัดและทำลายขยะมูลฝอยจะต้องผ่านกระบวนการแยกประเภทขยะมูลฝอย เพื่อแยกกำจัดและทำลายอย่างถูกวิธีและเหมาะสมกับประเภทของขยะมูลฝอย การแยกประเภทขยะมูลฝอยนั้นสามารถทำได้ทั้งจากแหล่งกำเนิดและแหล่งกำจัด แต่วิธีการแยกประเภทขยะมูลฝอยที่ดีที่สุด คือ การแยกประเภทขยะมูลฝอยจากแหล่งกำเนิด ซึ่งต้องได้รับความร่วมมือจากประชาชน หากขยะมูลฝอยได้รับการแยกประเภทตั้งแต่ต้นจากแหล่งกำเนิดและนำมาทิ้งให้ถูกประเภทของภาชนะรองรับขยะมูลฝอยก็จะช่วยประหยัดเวลาและลดงบประมาณของกรุงเทพมหานครในขั้นตอนการเก็บรวบรวมและขั้นตอนการกำจัดและทำลายได้อย่างมาก นอกจากนี้ยังช่วยเพิ่มความปลอดภัยให้กับพนักงานเก็บรวบรวมขยะมูลฝอยในขณะปฏิบัติงาน อีกทั้งยังส่งผลให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีท่ามกลางสิ่งแวดล้อมที่สะอาดด้วย

โดยปกติการแยกประเภทขยะมูลฝอยของประชาชนโดยทั่วไปมีรูปแบบที่ไม่ชัดเจนส่วนใหญ่เป็นการแยกประเภทขยะมูลฝอยต่อเนื่องกันเป็นทอดๆ เพื่อนำขยะมูลฝอยบางชนิดที่สามารถใช้ได้ไปจำหน่ายเท่านั้น กระบวนการแยกประเภทขยะมูลฝอยต่อเนื่องกันเป็นทอดๆ เริ่มจากประชาชนแยกขยะมูลฝอยออกเป็นประเภทตั้งแต่แหล่งกำเนิด จากนั้นจึงขายขยะมูลฝอยที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ให้กับพ่อค้าคนกลาง ซึ่งพ่อค้าคนกลางจะนำไปขายต่อให้กับร้านรับซื้อของเก่า ที่ร้านดังกล่าวจะแยกประเภทขยะมูลฝอยอีกครั้ง พร้อมกับทำความสะอาดก่อนที่จะนำไปขายให้กับผู้รับซื้อของเก่ารายใหญ่ต่อไป (ฉันทนา ลิ้มนิรันดร์กุล, 2540: 48)

การแยกประเภทขยะมูลฝอยของกรุงเทพมหานครเริ่มต้นอย่างจริงจังเมื่อประมาณ 4 ปีที่ผ่านมา โดยสำนักรักษาความสะอาด กรุงเทพมหานคร กำหนดให้สำนักงานเขตทั้ง 50 เขต ดำเนินการรณรงค์ *โครงการลดและแยกขยะมูลฝอย* ในแต่ละพื้นที่ ซึ่งมีวัตถุประสงค์ให้ประชาชนทั้งผู้ผลิตและผู้บริโภคมีส่วนร่วมในการแยกขยะมูลฝอยออกเป็น 3 ประเภท คือ ขยะเศษอาหาร ขยะยังใช้ได้หรือขยะรีไซเคิล และขยะพิษ (กรุงเทพมหานคร, สำนักรักษาความสะอาด, 2543ค: 9) ดังนั้น การศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยจึงนำรูปแบบการแยกประเภทขยะมูลฝอยดังกล่าวมาเป็นเกณฑ์ในการพิจารณาการแยกประเภทขยะมูลฝอยของประชาชนในชุมชนเขตบางกะปิ โดยมีรายละเอียดของประเภทขยะมูลฝอย ดังนี้

ขยะเศษอาหาร คือ เศษอาหารที่เหลือจากการประกอบอาหารหรือการรับประทานอาหารในแต่ละมื้อ เป็นขยะมูลฝอยที่ย่อยสลายได้ง่ายตามธรรมชาติ เช่น เศษผัก เศษผลไม้ เปลือกกุ้ง เปลือกไข่ เนื้อสัตว์ กระดูกสัตว์ และผลิตภัณฑ์จากธรรมชาติทุกชนิด เป็นต้น

ขยะยังใช้ได้หรือขยะรีไซเคิล คือ ขยะมูลฝอยที่ย่อยสลายได้ยาก ไม่เน่าเสียง่าย และสามารถแปรรูปกลับมาใช้ใหม่ได้ เช่น กระดาษ แก้ว พลาสติก ยาง ผ้า โลหะต่างๆ โฟม ก่ออิฐ และกระเบื้อง เป็นต้น

ขยะพิษ คือ ขยะมูลฝอยที่มีพิษในตัวเอง หรือภาชนะบรรจุสารพิษที่มีพิษตกค้างอยู่ในภาชนะ เช่น หลอดไฟ หลอดฟลูออเรสเซนต์ ภาชนะใส่น้ำยาทำความสะอาดหรือสารเคมีต่างๆ กระป๋องสเปรย์ แบตเตอรี่หมดอายุ และยาหมดอายุ เป็นต้น

การรณรงค์ตามโครงการลดและแยกขยะมูลฝอยมีกลุ่มเป้าหมายหลัก 14 กลุ่ม คือ โรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร โรงเรียนในสังกัดกรมสามัญศึกษา โรงเรียนเอกชนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน วิทยาลัยและสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษา ห้างสรรพสินค้า ธนาคาร โรงแรม มินิมาร์ท ตลาด สถานพยาบาล วัดและศาสนสถาน หมู่บ้านจัดสรร อาคารสูง และชุมชน จะเห็นได้ว่าชุมชนเป็นหนึ่งใน 14 กลุ่มเป้าหมายหลักที่กรุงเทพมหานครกระจายความรับผิดชอบให้สำนักงานเขตดำเนินการรณรงค์ประชาสัมพันธ์โดยใช้สื่อหลายรูปแบบ เพื่อให้ประชาชนในชุมชนเกิดความรู้ ความเข้าใจ และนำไปปฏิบัติได้จริง นอกจากการประชาสัมพันธ์แล้ว ยังมีการจัดกิจกรรมอื่นๆ ภายในชุมชน เช่น การปลูกฝังจิตสำนึกและสร้างวิสัยทัศน์ร่วมกันโดยการระดมความคิดเห็นที่มีต่อการรักษาสิ่งแวดล้อม การระดมอาสาสมัครชุมชน การวางกลยุทธ์ในชุมชน การลงมือปฏิบัติ การประเมินสถานการณ์ และการปรับแผน เป็นต้น ทั้งนี้กิจกรรมต่างๆ ภายใต้ โครงการลดและแยกขยะมูลฝอย ถือเป็น การเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมรักษาความสะอาดและเปลี่ยนแปลงสภาพให้ชุมชนเป็น ศูนย์กลางของการพัฒนา (สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2542: 149; กรุงเทพมหานคร, สำนักรักษาความสะอาด, 2543ค: 3-7)

จากที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่าแนวคิดเกี่ยวกับการแยกประเภทขยะมูลฝอยของโครงการลดและแยกขยะมูลฝอย คือ เหตุทางสังคม (social cause)* ที่สำนักงานเขตบางกะปิใน

* เหตุทางสังคม ตามนิยามของพจนานุกรมศัพท์สังคมวิทยาฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2532: 337) หมายถึง "การกระทำหรือการกระตุ้นเฉพาะอย่าง อันเป็นเหตุให้เกิดการเปลี่ยนแปลงสถานการณ์สังคม หรือพฤติกรรมสังคม เหตุทางสังคมต่างกับปัจจัยทางสังคม (social factor) ในแง่ที่ว่าปัจจัยนั้นเป็นเพียงตัวประกอบที่กระทบหรือมีอิทธิพลต่อสถานการณ์สังคมหรือพฤติกรรมสังคม มิใช่เป็นตัวเหตุแท้"

ฐานะตัวแทนการเปลี่ยนแปลง (change agent) มีวัตถุประสงค์ทางสังคมที่จะกระตุ้นประชาชน ทั้งผู้ผลิตและผู้บริโภคในฐานะกลุ่มเป้าหมาย (target adopter) ให้มีพฤติกรรมทางสังคมด้านการแยกประเภทขยะมูลฝอยที่เหมาะสม ดังนั้น ในลำดับต่อไปผู้วิจัยจึงใช้แนวคิดการตลาดเพื่อสังคมอันถือเป็นยุทธศาสตร์หนึ่งเพื่อเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมสาธารณะมาเป็นกรอบแนวคิดของการศึกษา แนวคิดนี้มีสาระสำคัญดังนี้

1.3.2 แนวคิดการตลาดเพื่อสังคมในฐานะยุทธศาสตร์เพื่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมสาธารณะ

ในส่วนนี้เป็นการทบทวนแนวคิดการตลาดเพื่อสังคม (social marketing) ในฐานะยุทธศาสตร์เพื่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมสาธารณะ ซึ่งพฤติกรรมสาธารณะในที่นี้คือ การแยกประเภทขยะมูลฝอยตามวัตถุประสงค์ของสำนักรักษาความสะอาด กรุงเทพมหานคร และสำนักงานเขตบางกะปิในฐานะตัวแทนการเปลี่ยนแปลงที่มุ่งเปลี่ยนแปลงความรู้ ค่านิยม และพฤติกรรมของประชาชนในชุมชนเขตบางกะปิในฐานะกลุ่มเป้าหมาย จากเดิมที่เคยชินกับพฤติกรรมการทิ้งขยะมูลฝอยรวมในถังเดียวกันให้เป็นพฤติกรรมการแยกประเภทขยะมูลฝอยก่อนทิ้ง

ยุทธศาสตร์การตลาดเพื่อสังคมเกิดจากการประยุกต์หลายแนวคิดเข้าด้วยกัน เช่น แนวคิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคม แนวคิดการสื่อสาร และแนวคิดการตลาด เป็นต้น โดยมีจุดประสงค์เพื่อเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทางสังคมของกลุ่มเป้าหมายจากพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมให้เป็นพฤติกรรมที่ถูกต้องและเหมาะสม ทั้งนี้การรณรงค์โครงการลดและแยกขยะมูลฝอยจะได้รับการยอมรับหรือปฏิเสธขึ้นอยู่กับกลุ่มเป้าหมายเป็นสำคัญ ดังที่ Kotler and Roberto (1989: 26-27) กล่าวว่าตัวแทนการเปลี่ยนแปลงทางสังคมจำเป็นต้องทราบลักษณะของกลุ่มเป้าหมายเพื่อช่วยให้กิจกรรมการรณรงค์เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผล ลักษณะของกลุ่มเป้าหมายที่ถือเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรม มีดังนี้

1) ลักษณะทางประชากรและสังคม (sociodemographic characteristics) เป็นลักษณะภายนอกของบุคคล เช่น ชั้นชนทางสังคม รายได้ การศึกษา อายุ และขนาดของครัวเรือน เป็นต้น

2) ลักษณะทางจิตวิทยา (psychological profiles) เป็นลักษณะภายในของบุคคล เช่น ค่านิยม ทัศนคติ บุคลิกภาพ และแรงจูงใจ เป็นต้น

3) ลักษณะเชิงพฤติกรรมของบุคคล (behavioral characteristics) เช่น แบบแผนพฤติกรรม อุปนิสัยในการบริโภค และการตัดสินใจ เป็นต้น

ลักษณะของกลุ่มเป้าหมายทั้ง 3 ลักษณะข้างต้น จึงเป็นปัจจัยสำคัญที่นักการตลาดด้านเหตุทางสังคมจำเป็นต้องทราบ เพื่อสามารถกำหนดแผนการรณรงค์ในการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและการแยกประเภทขยะมูลฝอยให้เป็นไปในทางที่ถูกต้องและเหมาะสมกับความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย

ดังนั้น การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ผู้วิจัยจึงนำยุทธศาสตร์การตลาดเพื่อสังคมมาใช้เป็นแนวคิดเพื่อชี้ให้เห็นว่าปัจจัยใดบ้างที่มีอิทธิพลต่อการแยกประเภทขยะมูลฝอยและมีอิทธิพลแตกต่างกันอย่างไร

1.4 กรอบแนวคิดของการวิจัย

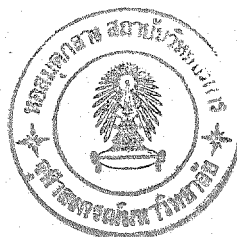
จากแนวคิดเชิงทฤษฎีข้างต้น ผู้วิจัยนำแนวคิดของ Kotler and Roberto (1989) มาประยุกต์ใช้เป็นกรอบแนวคิดของการศึกษา ดังนี้

ลักษณะทางประชากรและสังคม ประกอบด้วยตัวแปรเพศ อายุ ศาสนา การศึกษา อาชีพ รายได้ ขนาดของครัวเรือน และระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน

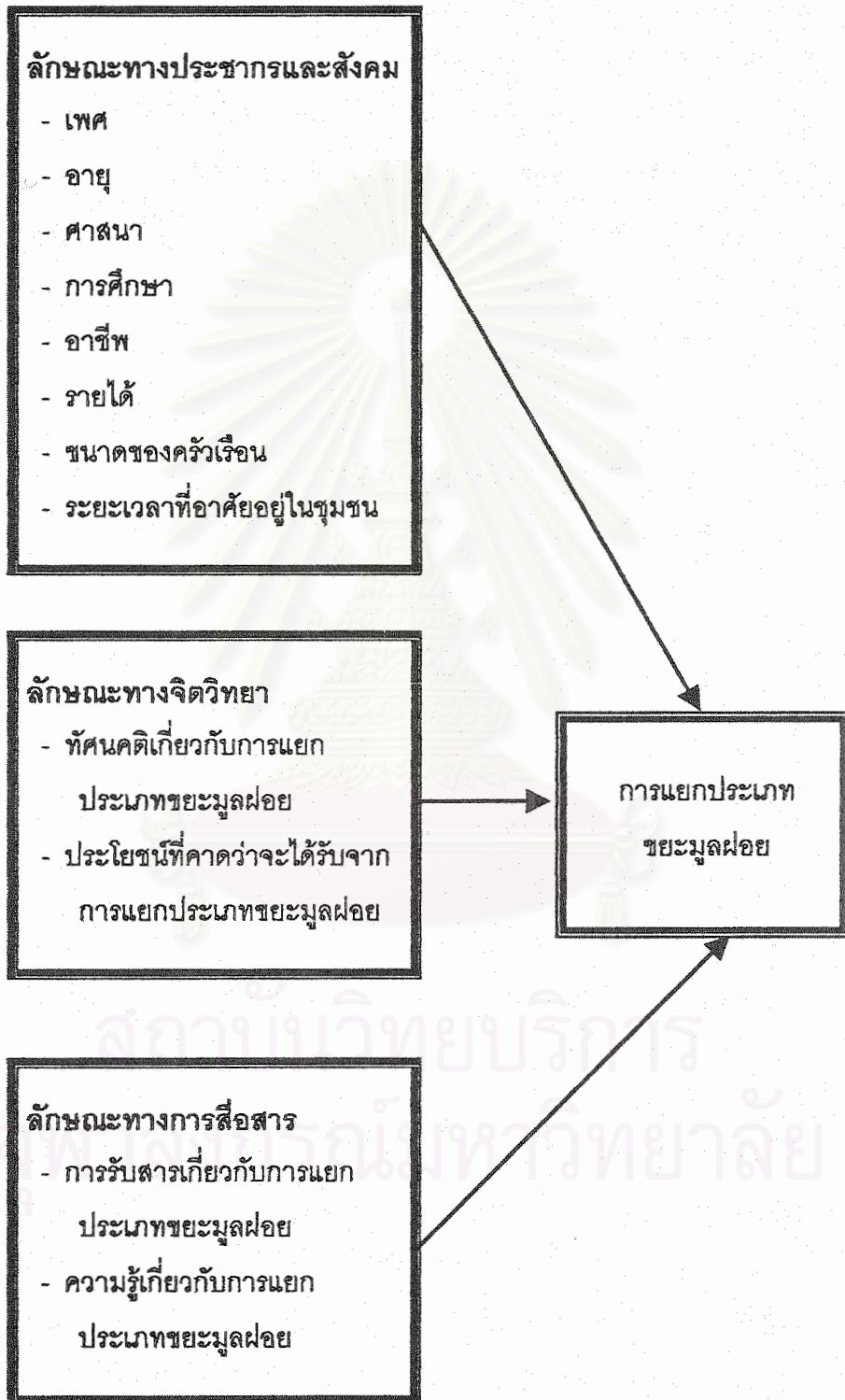
ลักษณะทางจิตวิทยา ประกอบด้วยตัวแปรทัศนคติเกี่ยวกับการแยกประเภทขยะมูลฝอย และประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการแยกประเภทขยะมูลฝอย

ส่วนลักษณะเชิงพฤติกรรมของบุคคล ผู้วิจัยพิจารณาว่าโครงการลดและแยกขยะมูลฝอยเป็นการรณรงค์ด้านการสื่อสารประชาสัมพันธ์เพื่อปลูกฝังจิตสำนึกให้เกิดพฤติกรรม ดังนั้น จึงกำหนดให้ลักษณะเชิงพฤติกรรมของบุคคล คือ ลักษณะเชิงพฤติกรรมด้านการสื่อสารหรือลักษณะทางการสื่อสาร ซึ่งประกอบด้วยตัวแปรการรับสารเกี่ยวกับการแยกประเภทขยะมูลฝอยและความรู้เกี่ยวกับการแยกประเภทขยะมูลฝอย

จากลักษณะต่างๆ ของบุคคลดังกล่าวข้างต้น สามารถสรุปเป็นแผนภาพที่ 1 เพื่อแสดงกรอบแนวคิดของการศึกษา ได้ดังนี้

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดของการศึกษาการแยกประเภทขยะมูลฝอยของประชาชนใน
ชุมชนเขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร

1.5 ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในส่วนนี้ผู้วิจัยทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อศึกษาว่าตัวแปรอิสระตามกรอบแนวคิดมีอิทธิพลต่อการแยกประเภทขยะมูลฝอยอย่างไร ซึ่งพบว่ามีงานวิจัยที่ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่างๆ กับการแยกประเภทขยะมูลฝอยโดยตรงน้อยมาก งานวิจัยส่วนใหญ่จะศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการจัดการขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล หรือพฤติกรรมเกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมอื่นๆ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าแนวคิดเกี่ยวกับการแยกประเภทขยะมูลฝอยเป็นแนวคิดค่อนข้างใหม่ อย่างไรก็ตาม โดยข้อเท็จจริงแล้วการแยกประเภทขยะมูลฝอยคือ ขั้นตอนหนึ่งของการจัดการขยะมูลฝอย ดังนั้น จึงสามารถนำข้อค้นพบต่างๆ มาใช้เป็นแนวทางในการศึกษาได้ รายละเอียดของข้อค้นพบจากงานวิจัยต่างๆ อันจะเป็นแนวทางในการตั้งสมมุติฐานมีดังต่อไปนี้

1.5.1 ลักษณะทางประชากรและสังคม

ตัวแปรอิสระที่เป็นลักษณะทางประชากรและสังคม ประกอบด้วย เพศ อายุ ศาสนา การศึกษา อาชีพ รายได้ ขนาดของครัวเรือน และระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน ผลการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง มีดังนี้

1.5.1.1 เพศ

เพศเป็นความแตกต่างระหว่างบุคคลที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรม ทั้งนี้โดยธรรมชาติแล้ว เพศชายและเพศหญิงมีลักษณะที่แตกต่างกันทางโครงสร้างร่างกายและจิตใจ นอกจากนี้การอบรมสั่งสอนให้เด็กเรียนรู้บทบาทตามเพศและทำหน้าที่ตามบทบาทนั้น ส่งผลให้เด็กผู้ชายและเด็กผู้หญิงมีลักษณะนิสัยและบุคลิกภาพที่แตกต่างกัน กล่าวคือ เด็กผู้ชายจะได้รับการอบรมสั่งสอนให้เข้มแข็งเพื่อเป็นผู้นำครอบครัวและเป็นผู้หาเลี้ยงครอบครัว ส่วนเด็กผู้หญิงจะได้รับการอบรมสั่งสอนให้สุภาพอ่อนโยนเพื่อเป็นแม่บ้านแม่เรือนและมีหน้าที่ดูแลรับผิดชอบงานในครัวเรือน (ยศ สันตสมบัติ, 2537: 80-81) ลักษณะดังกล่าวจึงน่าจะส่งผลต่อบุคลิกภาพ ความคิด และพฤติกรรมที่แตกต่างกัน

การทบทวนผลงานวิจัยที่ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการแยกประเภทขยะมูลฝอยกับเพศ เช่น การศึกษาเรื่องพฤติกรรมกาทิ้งขยะของนักศึกษาคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ โดยสุวรรณี จุฑามณีพงษ์ (2544: 11) พบว่าเพศหญิงมีส่วนของผู้ที่แยกทิ้งขยะประเภทผัก ผลไม้ และเศษอาหารสูงกว่าเพศชายอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาเรื่องพฤติกรรมกาจัดการมูลฝอยของประชาชนในเขตสุขาภิบาลเกาะสมุย โดยแสงสุทธิ สุขทอง (2539: 67) ที่พบว่าเพศหญิงมีส่วนของผู้ที่

ปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดการมูลฝอยถูกต้องสูงกว่าเพศชายอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เช่นเดียวกันกับการศึกษาของนุชจิรา โมระเสริฐ (2544: 102) เรื่องพฤติกรรมกาเปิดรับข่าวสาร ความรู้ ความตระหนัก และการมีส่วนร่วมของประชาชนในกรุงเทพมหานครเกี่ยวกับแผนการลดปริมาณมูลฝอย ก็พบว่าเพศหญิงมีสัดส่วนของผู้ที่มีส่วนร่วมเกี่ยวกับแผนการลดปริมาณมูลฝอยระดับสูงสูงกว่าเพศชายอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และการศึกษาของธเนศ ต่วนชะเอม และคณะ (2540: 85) เรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อเจตนาเชิงพฤติกรรมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของเยาวชนไทย ก็พบว่าเพศหญิงมีสัดส่วนของผู้ที่มีเจตนาเชิงพฤติกรรมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมระดับสูงสูงกว่าเพศชายอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ในขณะที่การศึกษาของธนพร พนาคุปต์ (2538: 69) ชัยยุทธ โยธามาตย์ (2539: 49-50) เรื่องวิไล วรระโพธิ์ (2542: 46) และอารมณีย์ สพานสิทธิ์ (2543: 67) ก็พบความสัมพันธ์ในทำนองเดียวกัน กล่าวคือ เพศหญิงมีสัดส่วนของผู้ที่มีพฤติกรรมการคัดแยกและกำจัดขยะมูลฝอยถูกต้องระดับสูงสูงกว่าเพศชาย แต่ความสัมพันธ์ดังกล่าวไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ในทางตรงกันข้าม การศึกษาของทรงพล แสงประกาย (2544: 131, 137) เรื่องพฤติกรรมกาอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของประชาชนในบึงบอระเพ็ด จังหวัดนครสวรรค์ พบว่าเพศชายมีคะแนนเฉลี่ยของพฤติกรรมกาอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมสูงกว่าเพศหญิงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 เช่นเดียวกับผลการศึกษาของศุภราภรณ์ ธรรมชาติ (2541: 107) เรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนท้องถิ่นในการอนุรักษ์ทรัพยากรชายฝั่ง: กรณีศึกษาอำเภอละงู จังหวัดสตูล ที่พบว่าเพศชายมีสัดส่วนของผู้ที่มีส่วนร่วมอนุรักษ์ทรัพยากรชายฝั่งในระดับสูงสูงกว่าเพศหญิงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ในทำนองเดียวกัน การศึกษาของวิษณุ สถานนท์ชัย (2539: 107) เรื่องพฤติกรรมการวบรวมและกำจัดขยะมูลฝอยของผู้ประกอบการธุรกิจการค้า ในเขตเทศบาลเมืองชะเชิงเทรา ก็พบว่าเพศชายมีคะแนนเฉลี่ยของพฤติกรรมการวบรวมและกำจัดขยะมูลฝอยสูงกว่าเพศหญิง แต่เป็นความแตกต่างอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาเรื่องพฤติกรรมกาอนุรักษ์น้ำในลำตะคองของประชาชนในเขตเทศบาลนครนครราชสีมา โดยเนตรนภา รัตนโพธานันท์ (2541: 92) ที่พบว่าเพศชายมีคะแนนเฉลี่ยของพฤติกรรมกาอนุรักษ์น้ำในลำตะคองสูงกว่าเพศหญิงอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

สำหรับการศึกษาคั้งนี้ ผู้วิจัยเห็นว่าเพศน่าจะมีอิทธิพลต่อการแยกประเภทขยะมูลฝอย โดยเพศหญิงน่าจะมีคะแนนเฉลี่ยของการแยกประเภทขยะมูลฝอยสูงกว่าเพศชาย เนื่องจากบทบาทและหน้าที่ในครัวเรือนโดยเฉพาะงานรักษาความสะอาดภายในบ้าน ยังคงเป็นความรับผิดชอบของเพศหญิงเป็นหลัก ดังนั้น ผู้วิจัยจึงตั้งสมมุติฐานเพื่อการวิจัยว่าการแยกประเภทขยะมูลฝอยแปรผันตามเพศหญิง

1.5.1.2 อายุ

อายุเป็นองค์ประกอบสำคัญทางประชากรศาสตร์ที่สะท้อนถึงรุ่นการเกิดของบุคคล และเป็นปัจจัยที่ทำให้บุคคลมีความเหมือนและความแตกต่างในเรื่องความคิด ทัศนคติ และค่านิยม ส่งผลให้คนรุ่นอายุต่างกันอาจมีรูปแบบการดำเนินชีวิตและพฤติกรรมที่แตกต่างกันตามประสบการณ์ ความคิด ทัศนคติ และค่านิยมที่ยึดถือ ดังนั้น อายุที่แตกต่างกันจึงน่าจะจะมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมที่แตกต่างกัน

การทบทวนผลงานวิจัยของอุภาศิริ เพชรสว่าง และประเสริฐ เล็กสรรเสริญ (2540: 7) เรื่องพฤติกรรมกรรมการแยกและกำจัดขยะของประชาชน จังหวัดนนทบุรี พบว่าพฤติกรรมกรรมการกำจัดขยะมีความสัมพันธ์ทางบวกกับอายุอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยผู้ที่มีอายุมากกว่ามีคะแนนเฉลี่ยของพฤติกรรมกรรมการกำจัดขยะสูงกว่าผู้ที่มีอายุน้อยกว่า เช่นเดียวกับการศึกษาของเนตรนาภา รัตนไพธานันท์ (2541: 92) ซึ่งพบว่าอายุที่แตกต่างกันก่อให้เกิดพฤติกรรมการอนุรักษ์น้ำในลำตะคองที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 โดยผู้ที่มีอายุมากกว่ามีคะแนนเฉลี่ยของพฤติกรรมการอนุรักษ์น้ำในลำตะคองสูงกว่าผู้ที่มีอายุน้อยกว่า ส่วนการศึกษาของเรื่องวิไล วรรณโพธิ์ (2542: 45) เรื่องพฤติกรรมกาทิ้งขยะและการจัดการมูลฝอยของประชาชนในตำบลอ่างศิลา อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี พบว่าผู้ที่อยู่ในกลุ่มอายุ 40-49 ปี มีสัดส่วนของผู้ที่มีพฤติกรรมจัดการมูลฝอยถูกต้องระดับสูงสูงกว่าผู้ที่อยู่ในกลุ่มอายุอื่นๆ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ในทำนองเดียวกันกับข้อค้นพบของอำนาจ สวรรณรักษ์ (2544: 111) ที่พบว่าการมีส่วนร่วมของพยาบาลในการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแปรผันตามอายุอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนการศึกษาของอารมณี สพานสิทธิ์ (2543: 48) เรื่องพฤติกรรมกาทิ้งขยะและการจัดการมูลฝอยของประชาชนในเขตตำบลนาหินลาด อำเภอปากพลี จังหวัดนครนายก พบว่าผู้ที่อยู่ในกลุ่มอายุ 31-57 ปี มีสัดส่วนของผู้ที่ปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดการมูลฝอยถูกต้องระดับสูงสูงกว่าผู้ที่อยู่ในกลุ่มอายุอื่นๆ อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เช่นเดียวกับการศึกษาของสุวิมล ภักดีพิบูลย์ (2535: 187, 193) ที่พบว่าแม่บ้านที่มีอายุ 41 ปีขึ้นไป มีคะแนนเฉลี่ยของพฤติกรรมกาแยกประเภทขยะมูลฝอยสูงกว่าแม่บ้านที่มีอายุอื่นๆ อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ในทางตรงกันข้าม การศึกษาของชุตินา บัวแย้ม (2538: 82-83) เรื่องกาทิ้งขยะในชีวิตประจำวันของแม่บ้านในเขตอำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ พบว่าพฤติกรรมกาแยกขยะมีความสัมพันธ์ทางลบกับอายุอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 กล่าวคือ แม่บ้านที่มีอายุน้อยกว่า 30 ปี มีสัดส่วนของผู้ที่แยกขยะอันตรายระดับสูงสูงกว่าแม่บ้านที่มีอายุมากกว่า 30 ปี เช่นเดียวกับการศึกษาของวิษณุ สถานนท์ชัย (2539: 105, 107) ที่พบว่าผู้ที่มีอายุน้อยกว่ามีคะแนนเฉลี่ยของพฤติกรรมการรวบรวมและกำจัดขยะมูลฝอยสูงกว่า

ผู้ที่มีอายุมากกว่าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และการศึกษาของธนพร พนาคุปต์ (2538: 70) ก็พบความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันคือ กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุน้อยกว่ามีสัดส่วนของผู้ที่คัดแยกและเก็บรวบรวมขยะมูลฝอยถูกต้องระดับสูงสูงกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีอายุมากกว่าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนการศึกษาของพิมพ์พิลาส ตันติพงษ์ (2542: 247) พบว่าผู้ที่มีอายุน้อยกว่ามีคะแนนเฉลี่ยของพฤติกรรมการลดปริมาณขยะสูงกว่าผู้ที่มีอายุมากกว่าอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

สำหรับการศึกษาคั้งนี้ ผู้วิจัยเห็นว่าอายุน่าจะมีอิทธิพลต่อการแยกประเภทขยะมูลฝอย โดยผู้ที่มีอายุมากกว่าน่าจะมีคะแนนเฉลี่ยของการแยกประเภทขยะมูลฝอยสูงกว่าผู้ที่มีอายุน้อยกว่า เนื่องจากผู้ที่มีอายุมากกว่าส่วนใหญ่จะมีความรับผิดชอบสูงทั้งต่อหน้าที่การงาน ครอบครัว และสังคม รวมถึงมีจิตสำนึกและความตระหนักที่ดีต่อสิ่งแวดล้อม นอกจากนี้สังคมไทยเชื่อว่าผู้ที่มีอายุมากกว่ามักจะเป็นผู้มีความรู้ ความชำนาญ และเป็นแบบอย่างให้กับผู้ที่มีอายุน้อยกว่า ดังจะเห็นได้จากสำนวนไทยที่ให้ความสำคัญกับผู้ที่มีอายุมากกว่า เช่น เดินตามหลังผู้ใหญ่สุนัขไม่กัด หรือผู้ใหญ่อาบน้ำร้อนมาก่อน เป็นต้น ดังนั้นผู้วิจัยจึงตั้งสมมุติฐานเพื่อการศึกษาว่าการแยกประเภทขยะมูลฝอยแปรผันตามอายุ

1.5.1.3 ศาสนา

ศาสนาเป็นส่วนประกอบของวัฒนธรรมที่วางกรอบแนวคิดและระเบียบปฏิบัติทางจริยธรรมให้กับคนในสังคม ศาสนาจึงมีส่วนเกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันของศาสนิกชน เพราะบุคคลที่เกิดมาในศาสนาใดก็มักจะยึดหลักคำสอนของศาสนานั้นมาเป็นบรรทัดฐานของความประพฤติ ซึ่งคำสอนของศาสนาจะช่วยสร้างระเบียบให้กับสังคมเพราะทุกศาสนาสอนให้กระทำความดีและละเว้นความชั่ว (ศิริพร จิตะฐาน, 2533: 10; สุพัตรา สุภาพ, 2534: 81) ดังนั้น คำสอนของศาสนาจึงน่าจะมีส่วนกำหนดพฤติกรรมของบุคคล

ผลการทบทวนงานวิจัยที่ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการแยกประเภทขยะมูลฝอยกับศาสนา ดังเช่น การศึกษาเรื่องความรู้ ความเชื่อ และการปฏิบัติของแม่บ้านในการกำจัดขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล โดยชลธิชา ตั้งอัน (2534: 126, 129) พบว่าแม่บ้านที่นับถือศาสนาคริสต์มีคะแนนเฉลี่ยของการปฏิบัติในการกำจัดขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูลสูงกว่าแม่บ้านที่นับถือศาสนาอื่นๆ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เช่นเดียวกับการศึกษาของอุมาดี ธนผลผดุงกุล (2538: 116) ที่พบว่าผู้ที่นับถือศาสนาคริสต์มีคะแนนเฉลี่ยของการยอมรับการแยกขยะมูลฝอยสูงกว่าผู้ที่นับถือศาสนาพุทธ แต่ความสัมพันธ์ดังกล่าวไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

แม้การทบทวนงานวิจัยที่ผ่านมาจะพบงานวิจัยที่ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการแยกประเภทขยะมูลฝอยกับศาสนาน้อยมาก แต่สำหรับการศึกษารุ่นนี้ผู้วิจัยสนใจตัวแปรศาสนา เนื่องจากเขตบางกะปิเป็นแหล่งที่อยู่อาศัยของชาวมุสลิมจำนวนมาก ซึ่งอาจจะมีอิทธิพลต่อการแยกประเภทขยะมูลฝอย โดยผู้ที่นับถือศาสนาอิสลามน่าจะมีคะแนนเฉลี่ยของการแยกประเภทขยะมูลฝอยสูงกว่าผู้ที่นับถือศาสนาอื่นๆ เนื่องจากเมื่อพิจารณาหลักคำสอนพบว่าศาสนาอิสลามมีหลักคำสอนที่เคร่งครัดในเรื่องการดำเนินชีวิตประจำวันทั้งในเรื่องการละหมาด ความอดทน และการบริจาค เป็นต้น โดยเฉพาะเรื่องการละหมาดจะต้องกระทำเป็นประจำทุกวันตามเวลาที่กำหนด ซึ่งก่อนทำพิธีดังกล่าวมุสลิมทุกคนต้องชำระร่างกายให้สะอาดวันละห้าเวลาเพื่อกราบไหว้บูชาพระเจ้า นอกจากนี้พิธีกรรมต่างๆ ล้วนเกี่ยวข้องกับความพิถีพิถันในเรื่องความสะอาดทั้งสิ้น เพราะความสะอาดเป็นส่วนหนึ่งของการศรัทธา (โมหัมมัด อับดุลกาเดร์, 2520: 9) ดังนั้น ผู้วิจัยจึงตั้งสมมุติฐานเพื่อการวิจัยว่าการแยกประเภทขยะมูลฝอยแปรผันตามการนับถือศาสนาอิสลาม

1.5.1.4 การศึกษา

การศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาความรู้ ความคิด ค่านิยม และทักษะความชำนาญ อันจะส่งผลให้บุคคลมีแนวคิดและวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล นอกจากนี้การศึกษายังช่วยขัดเกลาและบ่มเพาะนิสัยให้บุคคลมีความประพฤติที่เหมาะสม ในขณะที่เดียวกันก็อาจใช้เป็นตัวชี้วัดฐานะทางสังคมของบุคคลได้ ดังนั้น ผู้ที่มีระดับการศึกษาสูงกว่าน่าจะมีคุณลักษณะทั้งด้านความรู้ ความคิด และความสามารถในการแก้ปัญหาได้ดีกว่าผู้ที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่า

จากการศึกษาของชลธิชา ตั้งอัน (2534: 126,130) พบว่าการปฏิบัติเกี่ยวกับการกำจัดขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูลมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 กล่าวคือ แม่บ้านที่มีระดับการศึกษาสูงกว่ามีคะแนนเฉลี่ยของการปฏิบัติเกี่ยวกับการกำจัดขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูลสูงกว่าแม่บ้านที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่า เช่นเดียวกับการศึกษาของวิภาเพ็ญ เจียสกุล (2536: 105,107) และธนพร พนาคุปต์ (2538: 72) ที่พบว่าพฤติกรรมกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยผลการศึกษาของวิภาเพ็ญ เจียสกุล พบว่าผู้ที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรีมีคะแนนเฉลี่ยของพฤติกรรมกรรมการจัดการขยะมูลฝอยสูงกว่าผู้ที่มีการศึกษาระดับประกาศนียบัตร มัธยมศึกษา และประถมศึกษา ส่วนผลการศึกษาของธนพร พนาคุปต์ ก็พบว่าผู้ที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายและประกาศนียบัตรมีสัดส่วนของผู้ที่มีพฤติกรรมกรรมการจัดการขยะมูลฝอยถูกต้องระดับสูงสูงกว่าผู้ที่มีการศึกษาระดับต่ำกว่ามัธยมศึกษา

ตอนปลายและประกาศนียบัตร ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของซุติมา บัวแยม (2538: 133) และชัยยุทธ โยธามาตย์ (2539: 52) ที่พบว่าผู้ที่มีระดับการศึกษาสูงกว่ามีส่วนของผู้ที่มีพฤติกรรมการแยกทิ้งขยะถูกต้องสูงกว่าผู้ที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 นอกจากนี้การศึกษาของวัชรภรณ์ เขี่ยมสะอาด (2538: 77-78) ก็พบว่าการมีส่วนร่วมของสตรีในการพัฒนาท้องถิ่นมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยสตรีที่มีระดับการศึกษาสูงกว่ามีส่วนของผู้ที่มีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นระดับสูงสูงกว่าสตรีที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่า

ในทางตรงกันข้าม การศึกษาของคุษฎี โยเหลา และประทีป จินจี่ (2539: 47) เรื่องปัจจัยเชิงสาเหตุของพฤติกรรมกรอนุรักษน้ำของครูประถมศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่าครูที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่ามีส่วนของผู้ที่มีพฤติกรรมก่อกมลพิษทางน้ำระดับสูงต่ำกว่าครูที่มีระดับการศึกษาสูงกว่าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 สอดคล้องกับผลการศึกษาของเนตรนภา รัตนโพธานันท์ (2541: 96) ที่พบว่าผู้ที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่ามีคะแนนเฉลี่ยของพฤติกรรมกรอนุรักษน้ำในลำตะคองสูงกว่าผู้ที่มีการศึกษาระดับอนุปริญญา ปริญญาตรี และสูงกว่าปริญญาตรีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ในขณะที่การศึกษาของพิมพ์พิลาศ ดันติพงษ์ (2542: 248) เรื่องปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมกรลดปริมาณขยะของครัวเรือน พบว่าผู้ที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่ามีคะแนนเฉลี่ยของพฤติกรรมกรลดปริมาณขยะสูงกว่าผู้ที่มีระดับการศึกษาสูงกว่าอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เช่นเดียวกับการศึกษาของศรณยา อุฬารศิลป์ (2534: 76, 80) ที่พบว่าสตรีที่มีการศึกษาระดับประถมศึกษาตอนปลายและต่ำกว่ามีคะแนนเฉลี่ยของพฤติกรรมกรจัดสภาพแวดล้อมในที่พักอาศัยสูงกว่าสตรีที่มีการศึกษาระดับอื่นๆ อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

สำหรับการศึกษาคั้งนี้ ผู้วิจัยเห็นว่าการศึกษาน่าจะมีอิทธิพลต่อการแยกประเภทขยะมูลฝอย โดยผู้ที่มีระดับการศึกษาสูงกว่าน่าจะมีคะแนนเฉลี่ยของการแยกประเภทขยะมูลฝอยสูงกว่าผู้ที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่า เนื่องจากผู้ที่มีระดับการศึกษาสูงกว่าน่าจะมีความรู้รอบตัวมาก มีความเข้าใจต่อปัญหาต่างๆ อย่างรวดเร็ว สามารถวิเคราะห์สาเหตุของปัญหาได้ถูกต้องและยินดีที่จะร่วมมือและช่วยเหลือสังคม เช่น การมีส่วนร่วมปฏิบัติตามโครงการต่างๆ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงตั้งสมมุติฐานเพื่อการวิจัยว่าการแยกประเภทขยะมูลฝอยแปรผันตามการศึกษา

1.5.1.5 อาชีพ

อาชีพเป็นตัวแปรที่บ่งชี้สถานภาพทางสังคมของบุคคล ผู้ที่ประกอบอาชีพแต่ละประเภทจะมีบทบาทหน้าที่แตกต่างกันออกไป ดังนั้น ผู้ที่ประกอบอาชีพแตกต่างกันจึงมี

ความรู้ ทักษะ และความสามารถแตกต่างกันตามประเภทของงานที่ทำ ซึ่งอาจจะส่งผลต่อแนวความคิด อุดมการณ์ และพฤติกรรมของบุคคลที่แตกต่างกัน

การทบทวนงานวิจัยที่ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการแยกประเภทขยะมูลฝอยกับอาชีพ เช่น การศึกษาของปวี จำปาทอง (2538: 49) พบว่าพฤติกรรมกรรมการแยกทิ้งขยะแปรผันตามผู้ปฏิบัติงานวิชาชีพและวิชาการอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 ส่วนงานวิจัยอื่นที่พบส่วนใหญ่จะศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการแยกประเภทขยะมูลฝอยกับอาชีพโดยกำหนดว่าการทำงานราชการและรัฐวิสาหกิจเป็นอาชีพหนึ่ง ซึ่งโดยแท้จริงแล้วการรับราชการและการทำงานในรัฐวิสาหกิจนั้นเป็นสถานภาพการทำงานของบุคคล อย่างไรก็ตามก็อาจถือได้ว่า "อาชีพรับราชการและรัฐวิสาหกิจ" เทียบได้กับอาชีพวิชาชีพ วิชาการ และบริหาร ดังนั้น ผู้วิจัยจึงนำงานวิจัยที่กำหนดว่าการรับราชการและการทำงานในรัฐวิสาหกิจเป็นกลุ่มรายการหนึ่งของตัวแปรอาชีพมาทบทวนในที่นี้ด้วย เช่น การศึกษาของชุตินา บัวแย้ม (2538: 90-91) พบว่าแม่บ้านที่ประกอบอาชีพรับราชการและรัฐวิสาหกิจมีสัดส่วนของผู้ที่แยกขยะแห้งและขยะอันตรายถูกต้องระดับสูงสูงกว่าแม่บ้านที่ประกอบอาชีพอื่นๆ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของวิภาเพ็ญ เจียสกุล (2536: 108) ที่พบว่าผู้ที่ประกอบอาชีพรับราชการมีคะแนนเฉลี่ยของพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยสูงกว่าผู้ที่ประกอบอาชีพอื่นๆ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 นอกจากนี้การศึกษาของถวัลย์ ยิ้มแย้ม (2540: 87-88) ก็พบทิศทางความสัมพันธ์ในทำนองเดียวกันคือ กลุ่มตัวอย่างที่ประกอบอาชีพรับราชการและรัฐวิสาหกิจมีคะแนนเฉลี่ยของพฤติกรรมการอนุรักษ์แม่น้ำเพชรบุรีสูงกว่ากลุ่มตัวอย่างที่ประกอบอาชีพอื่นๆ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ในขณะที่การศึกษาของชลิตา ถนอมวงษ์ (2537: 100, 102) ธนพร พนาคุปต์ (2538: 71) และชัยยุทธ โยธามาตย์ (2539: 53-54) ก็พบว่าผู้ที่ประกอบอาชีพรับราชการและรัฐวิสาหกิจมีสัดส่วนของผู้ที่มีพฤติกรรมจัดการขยะมูลฝอยระดับดีสูงกว่าผู้ที่ประกอบอาชีพอื่นๆ แต่ความสัมพันธ์ดังกล่าวไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ในทางตรงกันข้าม การศึกษาของอุมมาดี ธนผลผดุงกุล (2538: 73-74) กลับพบว่าผู้ที่ประกอบอาชีพธุรกิจส่วนตัวมีคะแนนเฉลี่ยของการยอมรับการแยกประเภทขยะมูลฝอยสูงกว่าผู้ที่ประกอบอาชีพอื่นๆ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ในขณะที่การศึกษาของอุภาศรี เพชรสว่าง และประเสริฐ เล็กสรรเสริญ (2540: 8) พบว่าผู้ที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมมีสัดส่วนของผู้ที่มีพฤติกรรมแยกและกำจัดขยะมูลฝอยถูกต้องสูงกว่าผู้ที่ประกอบอาชีพอื่นๆ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนการศึกษาของเรืองวิไล วรรณโพธิ์ (2542: 48) พบว่าผู้ที่ประกอบอาชีพรับจ้างมีสัดส่วนของผู้ที่มีพฤติกรรมทั้งและจัดการมูลฝอยถูกต้องระดับสูงสูงกว่าผู้ที่ประกอบอาชีพอื่นๆ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ

0.05 แต่การศึกษาของศรีธนะยา อุฬารศิลป์ (2534: 76, 80) พบว่าสตรีที่ประกอบอาชีพรับจ้าง และบริการมีคะแนนเฉลี่ยของพฤติกรรมการจัดสภาพแวดล้อมในที่พักอาศัยสูงกว่าสตรีที่ประกอบอาชีพอื่นๆ อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

สำหรับการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยเห็นว่าอาชีพน่าจะมีอิทธิพลต่อการแยกประเภทขยะมูลฝอย โดยผู้ที่ประกอบอาชีพวิชาชีพ วิชาการ และบริหาร น่าจะมีคะแนนเฉลี่ยของการแยกประเภทขยะมูลฝอยสูงกว่าผู้ที่ประกอบอาชีพอื่นๆ เนื่องจากผู้ปฏิบัติงานในสาขาอาชีพดังกล่าว เช่น ครู อาจารย์ นักกฎหมาย และแพทย์ เป็นต้น เป็นอาชีพที่มีหน้าที่และมีเกียรติในสังคม และด้วยบทบาทหน้าที่ย่อมจะมีความรู้ ทักษะ และความสามารถที่จำเป็นต้องถ่ายทอดข้อมูลข่าวสาร จึงต้องปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับบุคคลต่างๆ ที่มาติดต่อขอความช่วยเหลือ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงตั้งสมมุติฐานเพื่อการศึกษาว่าการแยกประเภทขยะมูลฝอยแปรผันตามอาชีพวิชาชีพ วิชาการ และบริหาร

1.5.1.6 รายได้

รายได้เป็นตัวชี้วัดฐานะทางเศรษฐกิจของบุคคล รวมทั้งบ่งชี้คุณภาพชีวิตของบุคคลว่ามีสภาพความเป็นอยู่อย่างไร ซึ่งส่งผลต่อการดำรงชีวิตและการปฏิบัติที่แตกต่างกัน การศึกษาของชุตินา บัวแย้ม (2538: 116) พบว่าพฤติกรรมการแยกทิ้งขยะมีความสัมพันธ์ทางบวกกับรายได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 กล่าวคือ แม่บ้านที่มีรายได้สูงกว่ามีสัดส่วนของผู้ที่แยกทิ้งขยะเปียก ขยะแห้ง และขยะอันตรายสูงกว่าแม่บ้านที่มีรายได้น้อยกว่า ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของชัยยุทธ โยธามาตย์ (2539: 54-55) และนิภาภรณ์ เกียรติสุข (2539: 99) ที่พบว่าผู้ที่มีรายได้สูงกว่ามีสัดส่วนของผู้ที่มีส่วนร่วมในการกำจัดและแก้ปัญหาขยะมูลฝอยสูงกว่าผู้ที่มีรายได้น้อยกว่าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนการศึกษาของเนตรนภา รัตนโพธานันท์ (2541: 92) พบว่าผู้ที่มีรายได้ตั้งแต่ 15,001 บาท มีคะแนนเฉลี่ยของพฤติกรรมการอนุรักษ์น้ำในลำตะคองสูงกว่าผู้ที่มีรายได้น้อยกว่า 15,001 บาท อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 ในทำนองเดียวกัน การศึกษาของวิมลศิริ วิเศษสมบัติ และดรุณี อ้นขวัญเมือง (2544: 13) ก็พบว่ารายได้เฉลี่ยต่อเดือนแปรผันตามพฤติกรรมการอนุรักษ์น้ำเจ้าพระยาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001

ในทางตรงกันข้าม การศึกษาของเรืองฤทธิ์ กิตติวิทยาพงศ์ (2540: 38) เรื่องพฤติกรรมการทิ้งขยะของนักศึกษาสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล วิทยาเขตวังไกลกังวล กลับพบว่าพฤติกรรมการทิ้งขยะที่เหมาะสมแปรผกผันกับรายได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนการศึกษาของนรินทร์ชัย พัฒนพงศา (2539: 27) พบว่าการปฏิบัติด้านสิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยแปรผกผันกับรายได้อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของทรงพล แสงประกาย (2544: 133, 138) ที่พบว่าพฤติกรรมกา
 อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของประชาชนในท้องถิ่นมีความสัมพันธ์ทางลบกับ
 รายได้ กล่าวคือ ผู้ที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่ำกว่ามีคะแนนเฉลี่ยของพฤติกรรมกา
 อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมสูงกว่าผู้ที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนสูงกว่า แต่ความสัมพันธ์
 ดังกล่าวไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

สำหรับการศึกษาคั้งนี้ ผู้วิจัยเห็นว่ารายได้ที่น่าจะมีอิทธิพลต่อการแยก
 ประเภทขยะมูลฝอย โดยผู้ที่มีรายได้สูงกว่าน่าจะมีความเฉลียวของการแยกประเภทขยะมูลฝอย
 สูงกว่าผู้ที่มีรายได้ต่ำกว่า เนื่องจากผู้ที่มีรายได้สูงกว่ามีทุนทรัพย์ในการจัดหาอุปกรณ์การแยก
 ขยะ เช่น ถังขยะและถังขยะแยกประเภท มาใช้ในครัวเรือนมากกว่าผู้ที่มีรายได้ต่ำกว่า ดังนั้น
 ผู้วิจัยจึงตั้งสมมุติฐานเพื่อการวิจัยว่าการแยกประเภทขยะมูลฝอยแปรผันตามรายได้

1.5.1.7 ขนาดของครัวเรือน

ขนาดของครัวเรือนน่าจะมีอิทธิพลต่อพฤติกรรม เนื่องจากสมาชิกใน
 ครัวเรือนสามารถให้คำปรึกษาหรือคำแนะนำ รวมถึงเป็นแบบอย่างของความประพฤติระหว่าง
 กัน ขณะเดียวกันขนาดของครัวเรือนที่แตกต่างกันอาจจะมีผลต่อการแยกประเภทขยะมูลฝอย
 ที่แตกต่างกัน โดยเฉพาะครัวเรือนขนาดใหญ่ที่มีสมาชิกอาศัยเป็นจำนวนมากย่อมมีปริมาณการ
 บริโภคสูง อันจะส่งผลต่อปริมาณขยะมูลฝอยที่เพิ่มขึ้น อีกทั้งการอยู่รวมกันเป็นจำนวนมากมี
 แนวโน้มที่บุคคลจะผลัการระความรับผิดชอบระหว่างกัน โอกาสที่จะปฏิบัติหรือร่วมมือช่วยเหลือ
 กิจกรรมต่างๆ ภายในครัวเรือนอาจจะเกิดขึ้นได้น้อย ในขณะที่ครัวเรือนขนาดเล็กมีสมาชิก
 อาศัยเป็นจำนวนน้อยสามารถสอดส่องและดูแลความประพฤติของกันและกันได้ง่าย ดังนั้น
 ขนาดของครัวเรือนน่าจะมีอิทธิพลต่อการแยกประเภทขยะมูลฝอย

จากการศึกษาของพิมพ์พิลาส ตันติพงษ์ (2542: 243-256) พบว่า
 พฤติกรรมการลดปริมาณขยะมีความสัมพันธ์ทางบวกกับจำนวนสมาชิกในครัวเรือนอย่างมี
 นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยผู้ที่อาศัยอยู่ในครัวเรือนที่มีจำนวนสมาชิกมากกว่ามีคะแนน
 เฉลี่ยของพฤติกรรมกาลดปริมาณขยะสูงกว่าผู้ที่อาศัยอยู่ในครัวเรือนที่มีจำนวนสมาชิกน้อยกว่า
 ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของอารมณ สพานสิทธิ์ (2543: 51) ที่พบว่าผู้ที่อาศัยอยู่ในครัวเรือนที่
 มีจำนวนสมาชิกมากกว่ามีสัดส่วนของผู้ที่ปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดการมูลฝอยถูกต้องระดับสูงสูงกว่า
 ผู้ที่อาศัยอยู่ในครัวเรือนที่มีจำนวนสมาชิกน้อยกว่าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และ
 การศึกษาของชลธิชา ตั้งอัน (2534: 127,133) ก็พบว่าแม่บ้านที่อาศัยอยู่ในครัวเรือนที่มีขนาด
 ใหญ่กว่ามีคะแนนเฉลี่ยของการปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูลสูงกว่าแม่บ้าน
 ที่อาศัยอยู่ในครัวเรือนที่มีขนาดเล็กกว่าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ในทางตรงกันข้าม การศึกษาของซุติมา บัวแย้ม (2538: 152-153) กลับพบว่าพฤติกรรมการแยกทิ้งขยะมีความสัมพันธ์ทางลบกับจำนวนสมาชิกในครัวเรือนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 กล่าวคือ แม่บ้านที่อาศัยอยู่ในครัวเรือนที่มีจำนวนสมาชิกน้อยกว่า 6 คน มีสัดส่วนของผู้ที่มีพฤติกรรมการแยกทิ้งขยะเปียกสูงกว่าแม่บ้านที่อาศัยอยู่ในครัวเรือนที่มีจำนวนสมาชิกตั้งแต่ 6 คนขึ้นไป ส่วนการศึกษาของศรีธญา อุฬารศิลป์ (2534: 81) พบว่าผู้ที่อาศัยอยู่ในครัวเรือนที่มีจำนวนสมาชิกน้อยกว่ามีคะแนนเฉลี่ยของพฤติกรรมการจัดสภาพแวดล้อมในที่พักอาศัยสูงกว่าผู้ที่อาศัยอยู่ในครัวเรือนที่มีจำนวนสมาชิกมากกว่า แต่ความสัมพันธ์ดังกล่าวไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เช่นเดียวกับการศึกษาของเรืองวิไล วรรณโพธิ์ (2542: 47) ก็พบความสัมพันธ์ในทำนองเดียวกันคือ ผู้ที่อาศัยอยู่ในครัวเรือนที่มีจำนวนสมาชิกน้อยกว่ามีสัดส่วนของผู้ที่มีพฤติกรรมการจัดการมูลฝอยที่ถูกต้องระดับสูงสูงกว่าผู้ที่อาศัยอยู่ในครัวเรือนที่มีจำนวนสมาชิกมากกว่าอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

สำหรับการศึกษาคั้งนี้ ผู้วิจัยเห็นว่าขนาดของครัวเรือนน่าจะมีอิทธิพลต่อการแยกประเภทขยะมูลฝอย โดยผู้ที่อาศัยอยู่ในครัวเรือนที่มีจำนวนสมาชิกน้อยกว่าน่าจะมีคะแนนเฉลี่ยของการแยกประเภทขยะมูลฝอยสูงกว่าผู้ที่อาศัยอยู่ในครัวเรือนที่มีจำนวนสมาชิกมากกว่า เนื่องจากครัวเรือนที่มีจำนวนสมาชิกน้อยกว่ามักจะแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบงานบ้านอย่างชัดเจนว่าสมาชิกคนใดต้องทำอะไร นอกจากนี้ครัวเรือนที่มีจำนวนสมาชิกน้อยกว่ามีการบริโภคต่ำกว่าครัวเรือนที่มีจำนวนสมาชิกมากกว่า ทำให้มีปริมาณขยะมูลฝอยเกิดขึ้นน้อย การแยกประเภทขยะมูลฝอยจึงอาจทำได้ง่ายกว่า ดังนั้น ผู้วิจัยจึงตั้งสมมุติฐานเพื่อการวิจัยว่าการแยกประเภทขยะมูลฝอยแปรผกผันกับขนาดของครัวเรือน

1.5.1.8 ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน

ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชนน่าจะมีอิทธิพลต่อการแยกประเภทขยะมูลฝอย เนื่องจากโดยธรรมชาติของมนุษย์เมื่ออาศัยอยู่ในชุมชนใดเป็นเวลานานย่อมเกิดความรัก ความผูกพัน ความพอใจ และความเคยชินต่อชุมชนและสภาพแวดล้อมที่อาศัยอยู่ จึงมักจะให้ความร่วมมือและปฏิบัติตามนโยบายต่างๆ เพราะถือว่าตนเป็นสมาชิกของชุมชน ดังนั้น ผู้ที่อาศัยอยู่ในชุมชนเป็นระยะเวลาานน่าจะมีพฤติกรรมที่เป็นไปตามกฎเกณฑ์และระเบียบของชุมชน

จากการทบทวนผลงานวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนคลองฝั่งคลอง แสนแสนต่อการจัดการขยะในคลองเขตมีนบุรี โดยอำไพ เล็มเสน (2539: 59) พบว่าการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการจัดการขยะมีความสัมพันธ์ทางบวกกับระยะเวลาการตั้งถิ่นฐานอยู่ริมคลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 กล่าวคือ ผู้ที่ตั้งถิ่นฐานอยู่ริมคลองเป็นระยะเวลา

ยาวนานกว่ามีคะแนนเฉลี่ยของการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการจัดการขยะในคลองสูงกว่าผู้ที่ตั้งถิ่นฐานอยู่ริมคลองเป็นระยะเวลาสั้นกว่า ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของชลธิชา ตั้งอัน (2534: 127, 136) ที่พบว่าแม่บ้านที่อาศัยอยู่ในชุมชนเป็นระยะเวลานานกว่ามีคะแนนเฉลี่ยของการปฏิบัติเกี่ยวกับการกำจัดขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูลสูงกว่าแม่บ้านที่อาศัยอยู่ในชุมชนเป็นระยะเวลาสั้นกว่าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และการศึกษาของศรณยา อุฬารศิลป์ (2534: 78, 81) ก็พบว่าสตรีที่อาศัยอยู่ในชุมชนตั้งแต่เกิดมีคะแนนเฉลี่ยของพฤติกรรมจัดการสภาพแวดล้อมในที่พักอาศัยสูงกว่าสตรีที่ไม่ได้อาศัยอยู่ในชุมชนตั้งแต่เกิดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนการศึกษาของวัชรภรณ์ เข้มสะอาด (2538: 77-78) ก็พบความสัมพันธ์ในทำนองเดียวกันคือ การมีส่วนร่วมพัฒนาท้องถิ่นแปรผันตามระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ในขณะที่การศึกษาของเนตรนภา รัตนโพธานันท์ (2541: 93) พบว่าระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลนครนครราชสีมา มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมกรรณรักษ์น้ำในลำคลองอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ในทำนองเดียวกันกับการศึกษาของทรงพล แสงประกาย (2544: 105, 108) ที่พบว่าผู้ที่อาศัยอยู่ในชุมชนเป็นระยะเวลา 51 ปีขึ้นไป มีคะแนนเฉลี่ยของพฤติกรรมกรรณรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมสูงกว่าผู้ที่อาศัยอยู่ในชุมชนเป็นระยะเวลา 30 ปีและต่ำกว่า และระยะเวลา 31-50 ปีอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ในทางตรงกันข้าม การศึกษาของสิทธิศานต์ ทรัพย์สิริโสภา (2544: 186) เรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการมูลฝอย ตำบลท่าบ่อ อำเภอท่าบ่อ จังหวัดหนองคาย พบว่าผู้ที่อาศัยอยู่ในชุมชนเป็นระยะเวลานานกว่ามีคะแนนเฉลี่ยของการมีส่วนร่วมในการจัดการมูลฝอยสูงกว่าผู้ที่อาศัยอยู่ในชุมชนเป็นระยะเวลานานกว่าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของบุญถม หรรษาศิริพจน์ และคณะ (2541: 217) ก็พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีระยะเวลาอาศัยอยู่ในชุมชนสั้นกว่ามีส่วนของผู้ที่ปฏิบัติเกี่ยวกับการทิ้งขยะและรักษาความสะอาดระดับสูงสูงกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีระยะเวลาอาศัยอยู่ในชุมชนนานกว่าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

สำหรับการศึกษาคั้งนี้ ผู้วิจัยเห็นว่าระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชนน่าจะมีอิทธิพลต่อการแยกประเภทขยะมูลฝอย โดยผู้ที่อาศัยอยู่ในชุมชนเป็นระยะเวลานานกว่าน่าจะมีคะแนนเฉลี่ยของการแยกประเภทขยะมูลฝอยสูงกว่าผู้ที่อาศัยอยู่ในชุมชนเป็นระยะเวลาสั้นกว่า เพราะการอาศัยอยู่ในชุมชนเป็นระยะเวลาที่ยาวนานย่อมเกิดความผูกพันและความคุ้นเคยกับชุมชนและคนในชุมชน ซึ่งเอื้อต่อการเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ของชุมชน เช่น การร่วมกิจกรรมการแยกขยะมูลฝอย ดังนั้น ผู้วิจัยจึงตั้งสมมุติฐานเพื่อการวิจัยว่าการแยกประเภทขยะมูลฝอยแปรผันตามระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน

1.5.2 ลักษณะทางจิตวิทยา

ตัวแปรอิสระที่เป็นลักษณะทางจิตวิทยา ประกอบด้วยทัศนคติเกี่ยวกับการแยกประเภทขยะมูลฝอย และประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการแยกประเภทขยะมูลฝอย ผลการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง มีดังนี้

1.5.2.1 ทัศนคติเกี่ยวกับการแยกประเภทขยะมูลฝอย

ทัศนคติ คือ แนวโน้มต่อบุคคล สถานการณ์ หรือกระบวนการทางสังคม โดยเป็นที่ยอมรับกันว่าทัศนคติเป็นตัวบ่งชี้ค่านิยมหรือความเชื่อของบุคคล และสามารถให้ทำนายพฤติกรรมได้ (Marshall, 1994: 21) ดังนั้น หากบุคคลมีทัศนคติที่ดีต่อการแยกประเภทขยะมูลฝอยก็น่าจะมีพฤติกรรมการแยกประเภทขยะมูลฝอยที่เหมาะสม

การทบทวนผลงานวิจัยที่ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการแยกประเภทขยะมูลฝอยกับทัศนคติ เช่น การศึกษาของสุวิมล ภักดีพิบูลย์ (2535: 196) เรื่องปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของแม่บ้านในเขตกรุงเทพมหานครที่มีต่อการกำจัดขยะมูลฝอย พบว่าแม่บ้านที่มีความเชื่อและค่านิยมต่อการกำจัดขยะมูลฝอยถูกต้องมากกว่ามีคะแนนเฉลี่ยของพฤติกรรมการกำจัดขยะมูลฝอยสูงกว่าแม่บ้านที่มีความเชื่อและค่านิยมต่อการกำจัดขยะมูลฝอยถูกต้องน้อยกว่าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนการศึกษาของดวงตา พิริยานนท์ (2540: 140) เรื่องการเปิดรับข่าวสาร ความรู้ และทัศนคติของประชาชนกับการยอมรับการทิ้งมูลฝอยแยกประเภทในเขตทดลองโครงการรณรงค์แยกประเภทมูลฝอย ก็พบความสัมพันธ์ในทำนองเดียวกัน กล่าวคือ การยอมรับการทิ้งมูลฝอยแยกประเภทแปรผันตามทัศนคติเกี่ยวกับการทิ้งมูลฝอยแยกประเภทอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 นอกจากนี้การศึกษาของพิทยา ศรีเมือง (2543: 103, 105, 109) เรื่องพฤติกรรมการประหยัดน้ำของนักศึกษาชั้นสาธาณสุขในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ก็พบว่าผู้ที่มีทัศนคติเห็นด้วยกับการประหยัดน้ำมากกว่ามีคะแนนเฉลี่ยของพฤติกรรมการประหยัดน้ำสูงกว่าผู้ที่มีทัศนคติเห็นด้วยกับการประหยัดน้ำน้อยกว่าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของศุภราภรณ์ ธรรมชาติ (2541: 111) ที่พบว่าผู้ที่เห็นด้วยกับการอนุรักษ์ทรัพยากรชายฝั่งระดับสูงกว่ามีคะแนนเฉลี่ยของการมีส่วนร่วมอนุรักษ์ทรัพยากรชายฝั่งสูงกว่าผู้ที่เห็นด้วยกับการอนุรักษ์ทรัพยากรชายฝั่งระดับต่ำกว่าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ในทำนองเดียวกัน การศึกษาของ Liou (1992: 1) ก็พบว่าพฤติกรรมด้านสิ่งแวดล้อมของครูประถมศึกษา ในประเทศไต้หวันมีความสัมพันธ์ทางบวกกับทัศนคติเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ในทางตรงกันข้าม การศึกษาของชัยยุทธ โยธามาศย์ (2539: 60) กลับพบว่าผู้ที่มีความคิดเห็นต่อปัญหาขยะมูลฝอยว่าเป็นสิ่งไม่สำคัญมีสัดส่วนของผู้ที่มีส่วนร่วมใน

การกำจัดขยะมูลฝอยสูงกว่าผู้ที่มีความคิดเห็นต่อปัญหาขยะมูลฝอยว่าเป็นสิ่งสำคัญอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เช่นเดียวกับการศึกษาของสมพงษ์ บำรุงรส (2539: 95) ที่พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีทัศนคติไม่เห็นด้วยต่อการใช้น้ำดื่มที่สะอาดมีคะแนนเฉลี่ยของพฤติกรรมการจัดหาน้ำสะอาดสูงกว่ากลุ่มตัวอย่างที่เห็นด้วยต่อการใช้น้ำดื่มที่สะอาดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

สำหรับการศึกษาคั้งนี้ ผู้วิจัยเห็นว่าทัศนคติน่าจะมีอิทธิพลต่อการแยกประเภทขยะมูลฝอย โดยผู้ที่มีทัศนคติเห็นด้วยกับการแยกประเภทขยะมูลฝอยมากกว่าน่าจะมีความเห็นเกี่ยวกับการแยกประเภทขยะมูลฝอยสูงกว่าผู้ที่มีทัศนคติเห็นด้วยกับการแยกประเภทขยะมูลฝอยน้อยกว่า เนื่องจากบุคคลที่มีทัศนคติโน้มเอียงไปในทางเห็นด้วยต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งแล้วย่อมจะปฏิบัติตามทัศนคตินั้น ดังนั้น ผู้วิจัยจึงตั้งสมมุติฐานเพื่อการวิจัยว่าการแยกประเภทขยะมูลฝอยแปรผันตามทัศนคติเกี่ยวกับการแยกประเภทขยะมูลฝอย

1.5.2.2 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการแยกประเภทขยะมูลฝอย

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ คือ ผลประโยชน์ตอบแทนจากการกระทำอันถือเป็นแรงจูงใจอย่างหนึ่งที่กระตุ้นให้บุคคลกระทำอย่างใดอย่างหนึ่ง ซึ่งลักษณะของผลประโยชน์มีทั้งที่อยู่ในลักษณะรูปธรรมที่ปรากฏให้เห็นชัดเจน เช่น ทรัพย์สินและสิ่งของ และที่อยู่ในลักษณะนามธรรมที่เป็นความรู้สึกในจิตใจของบุคคล เช่น ความพึงพอใจ และความภาคภูมิใจ เป็นต้น ดังนั้น ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการแยกประเภทขยะมูลฝอยน่าจะมีอิทธิพลต่อการแยกประเภทขยะมูลฝอย

จากการศึกษาเชิงปฏิบัติการเรื่องการส่งเสริมการคัดแยกขยะของครัวเรือนโดยพิชิต พลอำมาตย์ (2541: 70, 74) พบว่าหลังจากแทรกกิจกรรมทดลอง (เช่น การจัดตั้งกองทุนหมุนเวียนขยะกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่ และการเผยแพร่ข่าวสารและติดตามผล) ครัวเรือนตัวอย่างมีสัดส่วนของผู้คัดแยกขยะเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 7.8 เป็นร้อยละ 71.7 และความแตกต่างนี้มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของวัชรภรณ์ เขี่ยมสะอาด (2538: 77, 79) ที่พบว่าการมีส่วนร่วมของสตรีในการพัฒนาท้องถิ่นมีความสัมพันธ์ทางบวกกับสิ่งจูงใจหรือผลประโยชน์ที่สตรีได้รับจากการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 กล่าวคือ การมีส่วนร่วมของสตรีในการพัฒนาท้องถิ่นแปรผันตามสิ่งจูงใจหรือผลประโยชน์ที่ได้รับจากการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม เช่น รายได้ เกียรติยศ และอาชีพเสริม เป็นต้น ในทำนองเดียวกัน การศึกษาของกรรณิกา ชมดี (2524: 82, 92) และสุจินต์ ดาววีระกุล (2527: 8) ก็พบว่าผู้ที่ต้องการเกียรติและอาชีพใหม่จากการเข้าร่วมโครงการมีสัดส่วนของผู้ที่มีส่วนร่วมในโครงการพัฒนาหมู่บ้านสูงกว่าผู้ที่ไม่ต้องการเกียรติและอาชีพใหม่จากการเข้าร่วมโครงการอย่างมี

นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 นอกจากนี้การศึกษาของทรงพล แสงประกาย (2544: 136, 138) ก็พบว่าผู้ที่ได้ใช้ประโยชน์ทั้งทางตรงและทางอ้อมจากบึงบอระเพ็ดมีคะแนนเฉลี่ยของพฤติกรรมกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมสูงกว่าผู้ที่ไม่ได้ใช้ประโยชน์ทั้งทางตรงและทางอ้อมจากบึงบอระเพ็ดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนการศึกษาของกษิณา หลิมสวัสดิ์ (2543: 77) และองอาจ เต็มศรีวีระกุล (2545: 75) ก็พบความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันคือ กลุ่มตัวอย่างที่คาดหวังผลประโยชน์จากป่ามากกว่ามีสัดส่วนของผู้ที่มีส่วนร่วมอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ระดับสูงสูงกว่ากลุ่มตัวอย่างที่คาดหวังผลประโยชน์จากป่าน้อยกว่าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ในทางตรงกันข้าม การศึกษาของถวัลย์ ยิ้มแย้ม (2540: 88) กลับพบว่ากลุ่มตัวอย่างที่ไม่ได้ใช้ประโยชน์จากแม่น้ำเพชรบุรีมีคะแนนเฉลี่ยของพฤติกรรมกรรมการอนุรักษ์แม่น้ำเพชรบุรีสูงกว่ากลุ่มตัวอย่างที่ได้ใช้ประโยชน์จากแม่น้ำเพชรบุรี แต่ความสัมพันธ์ดังกล่าวไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

สำหรับการศึกษาคั้งนี้ ผู้วิจัยเห็นว่าประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการแยกประเภทขยะมูลฝอยน่าจะมีอิทธิพลต่อการแยกประเภทขยะมูลฝอย โดยผู้ที่คาดหวังว่าจะได้รับประโยชน์จากการแยกประเภทขยะมูลฝอยน่าจะมีคะแนนเฉลี่ยของการแยกประเภทขยะมูลฝอยสูงกว่าผู้ที่ไม่คาดหวังว่าจะได้รับประโยชน์จากการแยกประเภทขยะมูลฝอย ทั้งนี้เนื่องจากผลประโยชน์ตอบแทนเป็นสิ่งแนะหรือสิ่งล่อใจที่กระตุ้นให้เกิดพฤติกรรม โดยเฉพาะผลประโยชน์ตอบแทนที่เป็นรูปธรรม เช่น ทรัพย์สินและสิ่งของ น่าจะเป็นสิ่งล่อใจให้บุคคลปฏิบัติตาม ดังนั้นผู้วิจัยจึงตั้งสมมุติฐานเพื่อการวิจัยว่าการแยกประเภทขยะมูลฝอยแปรผันตามประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการแยกประเภทขยะมูลฝอย

1.5.3 ลักษณะทางการสื่อสาร

ตัวแปรอิสระที่เป็นลักษณะทางการสื่อสาร ประกอบด้วย การรับสารเกี่ยวกับการแยกประเภทขยะมูลฝอย และความรู้เกี่ยวกับการแยกประเภทขยะมูลฝอย ผลการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง มีดังนี้

1.5.3.1 การรับสารเกี่ยวกับการแยกประเภทขยะมูลฝอย

ข่าวสารเป็นตัวกระตุ้นให้เกิดพฤติกรรมหรือเกิดการเปลี่ยนแปลงด้านกรปฏิบัติ หากบุคคลได้รับหรือติดตามข่าวสารก็จะทราบเนื้อหาสาระของข่าวสารได้มากกว่าบุคคลที่ไม่ได้รับหรือติดตามข่าวสาร ด้วยเหตุนี้เมื่อบุคคลได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการแยกประเภทขยะมูลฝอยจึงน่าจะช่วยกระตุ้นให้เกิดการแยกประเภทขยะมูลฝอยอย่างเหมาะสม นอกจากนี้การรับข่าวสารยังช่วยให้บุคคลมีความรู้โดยปริยาย ซึ่งสาเหตุหนึ่งของการไม่ยอมปฏิบัติตามวัตรกรรม

ใหม่ๆ ของบุคคลมักจะอ้างว่าไม่มีความรู้ในเรื่องนั้นและไม่ทราบวิธีปฏิบัติที่ถูกต้อง นั้นหมายถึง การไม่ได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการปฏิบัติจากสื่อต่างๆ ดังนั้น การรับสารเกี่ยวกับการแยกประเภทขยะมูลฝอยจึงน่าจะมีอิทธิพลต่อการแยกประเภทขยะมูลฝอย

จากการศึกษาของอูมาตี ธนผลผดุงกุล (2538: 122) พบว่าผู้อยู่อาศัยในอาคารชุดที่เคยรับข่าวสารเกี่ยวกับการแยกประเภทขยะมูลฝอยมีคะแนนเฉลี่ยของการยอมรับการแยกประเภทขยะมูลฝอยสูงกว่าผู้อยู่อาศัยในอาคารชุดที่ไม่เคยรับข่าวสารเกี่ยวกับการแยกประเภทขยะมูลฝอยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ สุภารักษ์ จุตระกุล (2537: 87-89) เรื่องการศึกษาพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารกับความรู้ทัศนคติ และการมีส่วนร่วมในการทิ้งขยะแยกประเภทเพื่อการหมุนเวียนกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่ ที่พบว่าการศึกษาการมีส่วนร่วมในการทิ้งขยะแยกประเภทเพื่อการหมุนเวียนกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่ที่พบว่าการมีส่วนร่วมในการทิ้งขยะแยกประเภทเพื่อการหมุนเวียนกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่ทั้งจากสื่อบุคคลและสื่อมวลชนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และการศึกษาของ Davio (2001: 1) ก็พบว่าการศึกษาการมีส่วนร่วมในการนำของเหลือใช้กลับมาใช้ซ้ำของผู้อยู่อาศัยในเมืองออสติน มลรัฐเท็กซัส ประเทศสหรัฐอเมริกา มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับวิธีการนำของเหลือใช้กลับมาใช้ซ้ำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ในทำนองเดียวกัน การศึกษาของบันเทิง เพียรคำ (2539: 100) เรื่องรูปแบบการจัดการขยะมูลฝอยของครัวเรือนในเขตชนบท จังหวัดสุรินทร์ ก็พบว่าครัวเรือนที่ได้รับข่าวสารเกี่ยวกับขยะมูลฝอยมากกว่ามีสัดส่วนของครัวเรือนที่มีรูปแบบการจัดการขยะมูลฝอยถูกต้องสูงกว่าครัวเรือนที่ได้รับข่าวสารเกี่ยวกับขยะมูลฝอยน้อยกว่าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เช่นเดียวกับการศึกษาของอุภาศรี เพชรสว่าง และประเสริฐ เล็กสรรเสริญ (2540: 7-8) ก็พบว่าผู้ที่เคยได้รับข่าวสารเกี่ยวกับขยะมีคะแนนเฉลี่ยของพฤติกรรมแยกขยะสูงกว่าผู้ที่ไม่เคยได้รับข่าวสารเกี่ยวกับขยะอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนการศึกษาของชัยยุทธ โยธามาศย์ (2539: 58) พบว่าผู้ที่ได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการรักษาความสะอาดมีคะแนนเฉลี่ยของการมีส่วนร่วมในการกำจัดขยะมูลฝอยสูงกว่าผู้ที่ไม่ได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการรักษาความสะอาด แต่ความสัมพันธ์ดังกล่าวไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ในทางตรงกันข้าม การศึกษาของอรรวรรณ เทียนดี (2544: 76) เรื่องการอนุรักษ์ป่าชายเลนของเกษตรกรผู้เลี้ยงกุ้งกุลาดำในอำเภอแกลง จังหวัดระยอง กลับพบว่าเกษตรกรที่ติดต่อกับเจ้าหน้าที่เกษตรน้อยกว่ามีสัดส่วนของผู้ที่มีส่วนร่วมอนุรักษ์ป่าชายเลนทุกครั้งสูงกว่าเกษตรกรที่ติดต่อกับเจ้าหน้าที่เกษตรมากกว่าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เช่นเดียวกับการศึกษาของสมพงษ์ บำรุงรส (2539: 94) ที่พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่ได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการจัดหาน้ำสะอาดน้อยกว่ามีคะแนนเฉลี่ยของพฤติกรรมการจัดหาน้ำสะอาด

สูงกว่ากลุ่มตัวอย่างที่ได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการจัดการน้ำสะอาดมากกว่า แต่ความสัมพันธ์ดังกล่าวไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ในทำนองเดียวกันกับการศึกษาของเนตรนภา รัตนโพธานันท์ (2541: 97) ก็พบว่าผู้ที่ได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการอนุรักษ์น้ำในลำตะคองน้อยกว่า มีคะแนนเฉลี่ยของพฤติกรรมการอนุรักษ์น้ำในลำตะคองสูงกว่าผู้ที่ได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการอนุรักษ์น้ำในลำตะคองสูงกว่า แต่ความสัมพันธ์ดังกล่าวไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

สำหรับการศึกษาคั้งนี้ ผู้วิจัยเห็นว่าการรับสารเกี่ยวกับการแยกประเภทขยะมูลฝอยน่าจะมีอิทธิพลต่อการแยกประเภทขยะมูลฝอย โดยผู้ที่รับสารเกี่ยวกับการแยกประเภทขยะมูลฝอยมากกว่าน่าจะมีคะแนนเฉลี่ยของการแยกประเภทขยะมูลฝอยสูงกว่าผู้ที่รับสารเกี่ยวกับการแยกประเภทขยะมูลฝอยน้อยกว่า เนื่องจากแหล่งข่าวสารและความถี่จากการรับสารเป็นตัวกระตุ้นให้บุคคลมีพฤติกรรมตามการนำเสนอของสื่อ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงตั้งสมมุติฐานเพื่อการวิจัยว่าการแยกประเภทขยะมูลฝอยแปรผันตามการรับสารเกี่ยวกับการแยกประเภทขยะมูลฝอย

1.5.3.2 ความรู้เกี่ยวกับการแยกประเภทขยะมูลฝอย

ความรู้เกี่ยวกับการแยกประเภทขยะมูลฝอยน่าจะมีอิทธิพลต่อการแยกประเภทขยะมูลฝอย เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปในทางที่เหมาะสมขึ้นอยู่กับความรู้และความเข้าใจที่ถูกต้องต่อเรื่องนั้นๆ

ผลการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เช่น การศึกษาของสุวิมล ภักดีพิบูลย์ (2535: 196) พบว่าพฤติกรรมการกำจัดขยะมูลฝอยมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความรู้เกี่ยวกับการกำจัดขยะมูลฝอยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยแม่บ้านที่มีความรู้เกี่ยวกับการกำจัดขยะมูลฝอยมากกว่ามีคะแนนเฉลี่ยของพฤติกรรมการกำจัดขยะมูลฝอยสูงกว่าแม่บ้านที่มีความรู้เกี่ยวกับการกำจัดขยะมูลฝอยน้อยกว่า ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Hand (1986: 1) ที่พบว่าพฤติกรรมการอนุรักษ์พลังงานของผู้อยู่อาศัยในเมืองนอควิลล์ มลรัฐเทนเนสซี ประเทศสหรัฐอเมริกา มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความรู้เกี่ยวกับพลังงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 นอกจากนี้การศึกษาของอุภาศิริ เพชรสว่าง และประเสริฐ เล็กสรรเสริญ (2540: 4) ก็พบว่าผู้ที่มีความรู้เกี่ยวกับขยะมูลฝอยมากกว่ามีสัดส่วนของผู้ที่มีพฤติกรรมการแยกขยะมูลฝอยถูกต้องสูงกว่าผู้ที่มีความรู้เกี่ยวกับขยะมูลฝอยน้อยกว่า และการศึกษาของชลิตา ถนอมวงษ์ (2537: 98-99) และวิชญ์ สถานนท์ชัย (2539: 106, 109) ก็พบความสัมพันธ์ในทำนองเดียวกันคือ ผู้ที่มีความรู้เกี่ยวกับการกำจัดขยะมูลฝอยมากกว่ามีคะแนนเฉลี่ยของพฤติกรรมการกำจัดขยะมูลฝอยสูงกว่าผู้ที่มีความรู้เกี่ยวกับการกำจัดขยะมูลฝอยน้อยกว่าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนการศึกษาของสิทธิศานต์ ททรัพย์ศิริโสภา (2544: 189)

ก็พบว่าผู้ที่มีความรู้เกี่ยวกับมูลฝอยและการจัดการมูลฝอยมากกว่ามีคะแนนเฉลี่ยของการมีส่วนร่วมในการจัดการมูลฝอยสูงกว่าผู้ที่มีความรู้เกี่ยวกับมูลฝอยและการจัดการมูลฝอยน้อยกว่าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 นอกจากนี้การศึกษาระดับปริญญาตรีเมือง (2543: 103, 106, 109) และทรงพล แสงประกาย (2544: 136, 139) ก็พบว่าผู้ที่มีความรู้เกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมากกว่ามีคะแนนเฉลี่ยของพฤติกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมสูงกว่าผู้ที่มีความรู้เกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมน้อยกว่าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนการศึกษาของศุภราภรณ์ ธรรมชาติ (2541: 104, 111) พบว่าผู้ที่มีความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรชายฝั่งมากกว่ามีคะแนนเฉลี่ยของการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรชายฝั่งสูงกว่าผู้ที่มีความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรชายฝั่งน้อยกว่าอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ในทางตรงกันข้าม การศึกษาของอารมณี สพานสิทธิ์ (2543: 52) กลับพบว่าผู้ที่มีความรู้เกี่ยวกับการทิ้งและการจัดการมูลฝอยน้อยกว่ามีสัดส่วนของผู้ที่ปฏิบัติเกี่ยวกับการทิ้งและการจัดการมูลฝอยถูกต้องสูงกว่าผู้ที่มีความรู้เกี่ยวกับการทิ้งและการจัดการมูลฝอยมากกว่าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของอำนาจ แสนเสนาะ (2545: 60) ที่พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีความรู้และความเข้าใจด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ต่ำกว่ามีสัดส่วนของผู้ที่มีส่วนร่วมอนุรักษ์สวนป่าระดับสูงสูงกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีความรู้และความเข้าใจด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้สูงกว่าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

สำหรับการศึกษาคั้งนี้ ผู้วิจัยเห็นว่าความรู้เกี่ยวกับการแยกประเภทขยะมูลฝอยน่าจะมีอิทธิพลต่อการแยกประเภทขยะมูลฝอย โดยผู้ที่มีความรู้เกี่ยวกับการแยกประเภทขยะมูลฝอยมากกว่าน่าจะมีคะแนนเฉลี่ยของการแยกประเภทขยะมูลฝอยสูงกว่าผู้ที่มีความรู้เกี่ยวกับการแยกประเภทขยะมูลฝอยน้อยกว่า เนื่องจากการมีความรู้และความเข้าใจต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใดที่ถูกต้องย่อมก่อให้เกิดการปฏิบัติต่อสิ่งนั้นอย่างถูกต้องและเหมาะสมตามมา นอกจากนี้สาเหตุหนึ่งของการไม่แยกประเภทขยะมูลฝอย เพราะประชาชนขาดความรู้เรื่องวิธีการแยกประเภทขยะมูลฝอย ซึ่งหากกรุงเทพมหานครให้ความรู้เรื่องดังกล่าวอย่างทั่วถึงในทุกชุมชนอาจจะช่วยให้เกิดการแยกประเภทขยะมูลฝอยเพิ่มขึ้น ดังนั้น ผู้วิจัยจึงตั้งสมมุติฐานเพื่อการวิจัยว่าการแยกประเภทขยะมูลฝอยแปรผันตามความรู้เกี่ยวกับการแยกประเภทขยะมูลฝอย

1.6 สมมุติฐานของการวิจัย

จากแนวคิดเชิงทฤษฎีและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สามารถใช้เป็นแนวทางในการตั้งสมมุติฐาน เพื่อศึกษาการแยกประเภทขยะมูลฝอยของประชาชนในชุมชนเขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร โดยแบ่งสมมุติฐานของการวิจัยเป็นสมมุติฐานหลักและสมมุติฐานรอง ดังนี้

สมมุติฐานหลัก

ลักษณะทางประชากรและสังคม ลักษณะทางจิตวิทยา และลักษณะทางการสื่อสาร มีอิทธิพลต่อการแยกประเภทขยะมูลฝอย

สมมุติฐานรอง

1. การแยกประเภทขยะมูลฝอยแปรผันตามเพศหญิง
2. การแยกประเภทขยะมูลฝอยแปรผันตามอายุ
3. การแยกประเภทขยะมูลฝอยแปรผันตามการนับถือศาสนาอิสลาม
4. การแยกประเภทขยะมูลฝอยแปรผันตามการศึกษา
5. การแยกประเภทขยะมูลฝอยแปรผันตามอาชีพวิชาชีพ วิชาการ และบริหาร
6. การแยกประเภทขยะมูลฝอยแปรผันตามรายได้
7. การแยกประเภทขยะมูลฝอยแปรผันกับขนาดของครัวเรือน
8. การแยกประเภทขยะมูลฝอยแปรผันตามระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน
9. การแยกประเภทขยะมูลฝอยแปรผันตามทัศนคติเกี่ยวกับการแยกประเภทขยะมูลฝอย
10. การแยกประเภทขยะมูลฝอยแปรผันตามประโยชน์ที่คาดหวังว่าจะได้รับการแยกประเภทขยะมูลฝอย
11. การแยกประเภทขยะมูลฝอยแปรผันตามการรับสารเกี่ยวกับการแยกประเภทขยะมูลฝอย
12. การแยกประเภทขยะมูลฝอยแปรผันตามความรู้เกี่ยวกับการแยกประเภทขยะมูลฝอย

1.7 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ผู้วิจัยเห็นว่าผลการศึกษาครั้งนี้ สามารถใช้เป็นข้อมูลเบื้องต้นให้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะสำนักวิชาความสะอาด กรุงเทพมหานคร และสำนักงานเขตทั้ง 50 เขต ซึ่งเป็นตัวแทนการเปลี่ยนแปลงทางสังคม โดยนำข้อค้นพบเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการแยกประเภทขยะมูลฝอยไปใช้รณรงค์ในโครงการลดและแยกขยะมูลฝอยให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล นอกจากนี้ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายอาจใช้เป็นแนวทางในการแก้ปัญหา ปรับปรุง และพัฒนาพฤติกรรมกาทิ้งขยะมูลฝอยและแยกประเภทขยะมูลฝอยของประชาชนให้มีประสิทธิภาพและมีความถูกต้องเหมาะสมมากยิ่งขึ้น รวมทั้งเป็นประโยชน์ต่อการวางนโยบายและวางแผนการลดปริมาณขยะมูลฝอยที่เหมาะสมในอนาคต อันจะช่วยส่งผลในระยะยาวให้เกิดการพัฒนาคุณภาพสิ่งแวดล้อมและคุณภาพชีวิตของประชาชนต่อไป

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 2

ระเบียบวิธีวิจัย

ในบทนี้เป็นการอธิบายถึงระเบียบวิธีวิจัยที่ใช้ดำเนินการวิจัย โดยเริ่มตั้งแต่การกำหนด ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและการ ตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ ขอบเขตของการวิจัย ข้อจำกัดของการวิจัย การนิยามศัพท์ การนิยามตัวแปรและการสร้างดัชนี รวมถึงการวิเคราะห์ข้อมูล มีรายละเอียดดังนี้

2.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การศึกษากายการแยกประเภทขยะมูลฝอยของประชาชนในชุมชนเขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยกำหนดประชากรเป้าหมายและขนาดของตัวอย่างและวิธีเลือกตัวอย่างเพื่อให้ได้จำนวนกรณี ตัวอย่างที่เหมาะสม ดังนี้

2.1.1 ประชากรเป้าหมาย

ประชากรเป้าหมายของการศึกษาครั้งนี้คือ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในชุมชนทั้ง 18 ชุมชน ของเขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร ทั้งนี้เพราะเขตบางกะปิเป็นเขตหนึ่งที่เกี่ยวข้องใน โครงการนำร่องเชิงปฏิบัติการภายใต้โครงการลดและแยกขยะมูลฝอย อันเป็นนโยบายของสำนัก รักษาความสะอาด กรุงเทพมหานคร ซึ่งจากข้อมูลของสำนักพัฒนาชุมชน กรุงเทพมหานคร (2544: 74) พบว่าในปี พ.ศ. 2544 ชุมชนในเขตบางกะปิมีประชากร 21,904 คน และมีจำนวน ครัวเรือน 4,792 ครัวเรือน

2.1.2 ขนาดของตัวอย่างและวิธีเลือกตัวอย่าง

การศึกษากายการครั้งนี้ผู้วิจัยกำหนดขนาดของตัวอย่างและวิธีเลือกตัวอย่าง ดังนี้

2.1.2.1 ขนาดของตัวอย่าง

ผู้วิจัยคำนวณขนาดของตัวอย่างโดยใช้เกณฑ์การกำหนดขนาดของ ตัวอย่างตามแนวคิดของ Yamane (1973: 727) คือ

$$n = \frac{n}{1 + N(e)^2}$$

เมื่อ n คือ ขนาดของตัวอย่าง

N คือ ขนาดของประชากร

e คือ ความคลื่อนคลาดที่ยอมรับได้

ในการศึกษานี้กำหนดความคลื่อนคลาดที่ยอมรับได้ที่ระดับ 0.05 ได้ขนาดของตัวอย่าง ดังนี้

$$\begin{aligned} n &= \frac{21,904}{1 + 21,904(.05)^2} \\ &= \frac{21,904}{55.76} \\ &= 392.83 \end{aligned}$$

ดังนั้น ขนาดของตัวอย่างขั้นต่ำคือ 393 ราย แต่เพื่อความสมบูรณ์ของข้อมูลและผลการศึกษาที่น่าเชื่อถือ ผู้วิจัยกำหนดให้ขนาดของตัวอย่างเท่ากับ 500 ราย

2.1.2.2 วิธีเลือกตัวอย่าง

การศึกษานี้ผู้วิจัยใช้วิธีเลือกตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (multi-stage sampling) คือ

ขั้นที่ 1 เป็นการเลือกชุมชนตัวอย่าง โดยแบ่งชุมชนออกเป็น 5 ประเภทตามเกณฑ์การแบ่งของสำนักพัฒนาชุมชน กรุงเทพมหานคร ได้แก่ ชุมชนแออัด ชุมชนชานเมือง เคหะชุมชน ชุมชนหมู่บ้านจัดสรร และชุมชนเมือง จากนั้นเลือกชุมชนมาประเภทละ 1 ชุมชน โดยวิธีสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (simple random sampling) ได้ชุมชนตัวอย่างรวม 5 ชุมชน คือ ชุมชนลำสาती ชุมชนสุขสันต์ 26 ชุมชนวัดกลาง ชุมชนหมู่บ้านกิตตินิเวศน์ และชุมชนหมู่บ้านเทพวิ ตามลำดับ

ขั้นที่ 2 เป็นการเลือกครัวเรือนตัวอย่าง โดยวิธีเลือกตัวอย่างแบบให้มีโอกาสเป็นสัดส่วนกับขนาด (probability proportional to size sampling) ได้ครัวเรือนตัวอย่างทั้งสิ้น 503 ครัวเรือน ดังปรากฏในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ชุมชนตัวอย่างและจำนวนครัวเรือนตัวอย่างจำแนกตามประเภทชุมชน

ประเภทชุมชน	ชุมชนตัวอย่าง	จำนวนครัวเรือนตัวอย่าง	
		ก่อนบรรณาธิกร	หลังบรรณาธิกร
ชุมชนแออัด	ชุมชนลำสาती	222	196
ชุมชนชานเมือง	ชุมชนสุขสันต์ 26	54	41
เคหะชุมชน	ชุมชนวัดกลาง	36	31
ชุมชนหมู่บ้านจัดสรร	ชุมชนหมู่บ้านกิตตินิเวศน์	175	160
ชุมชนเมือง	ชุมชนหมู่บ้านเทพวิ	16	12
รวม		503	440

ขั้นที่ 3 เป็นการเลือกกรณีตัวอย่าง โดยวิธีเลือกตัวอย่างแบบบังเอิญ (accidental sampling) คราวเรือนละ 1 คน ได้กรณีตัวอย่าง 503 ราย

หลังจากบรรณาธิการแบบสอบถามแล้ว พบว่าแบบสอบถามที่มีคำตอบครบถ้วนสมบูรณ์ที่สามารถนำมาวิเคราะห์ได้มีจำนวนทั้งสิ้น 440 ชุด ดังนั้น ขนาดของตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้จึงเท่ากับ 440 ราย

2.2 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษาครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (survey research) ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ด้วยแบบสอบถาม ซึ่งแบบสอบถามที่ใช้เป็นแบบสอบถามที่มีโครงสร้าง (structured questionnaire) ประกอบด้วยข้อคำถาม 5 ส่วน (ดังปรากฏในภาคผนวก ก) คือ

ส่วนที่ 1 เป็นคำถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไป

ส่วนที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับการรับสารเกี่ยวกับการแยกประเภทขยะมูลฝอย

ส่วนที่ 3 เป็นคำถามเกี่ยวกับความรู้เกี่ยวกับการแยกประเภทขยะมูลฝอย

ส่วนที่ 4 เป็นคำถามเกี่ยวกับทัศนคติเกี่ยวกับการแยกประเภทขยะมูลฝอย

ส่วนที่ 5 เป็นคำถามเกี่ยวกับความคาดหวังและการปฏิบัติเกี่ยวกับการแยกประเภทขยะมูลฝอย

2.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

"แบบสอบถาม" ในฐานะเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้สร้างจากแนวคิดเชิงทฤษฎีและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และปรับแก้ตามข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษาและคณะกรรมการวิทยานิพนธ์ หลังจากนั้นผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปทดสอบกับประชาชนที่อาศัยอยู่ในชุมชน 101 บึงทองหลาง ซึ่งเป็นชุมชนในเขตบางกะปิ แต่ไม่ได้เป็นชุมชนตัวอย่างของการศึกษาจำนวน 30 ราย แล้วนำข้อมูลที่ได้มาทดสอบความยากง่ายและอำนาจจำแนกรายข้อของข้อคำถามความรู้เกี่ยวกับการแยกประเภทขยะมูลฝอย โดยพิจารณาจากค่าความยากง่ายและค่าอำนาจจำแนก รวมทั้งทดสอบความเชื่อมั่นรายข้อของข้อคำถามทัศนคติเกี่ยวกับการแยกประเภทขยะมูลฝอย ด้วยค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาช (ดังปรากฏในภาคผนวก ค) จากนั้นจึงปรับปรุงแบบสอบถามเพื่อให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้นก่อนนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลจริงกับกลุ่มตัวอย่าง

ผลการทดสอบความยากง่ายและอำนาจจำแนก พบว่ามีข้อคำถามความรู้เกี่ยวกับการแยกประเภทขยะมูลฝอยผ่านเกณฑ์จำนวน 12 ข้อ จากข้อคำถามทั้งหมด 15 ข้อ ส่วนผลการ

ทดสอบความเชื่อมั่นของข้อคำถามทัศนคติเกี่ยวกับการแยกประเภทขยะมูลฝอย ปรากฏว่าข้อคำถามที่เหมาะสมที่มีค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ มีจำนวน 16 ข้อ จากข้อคำถามทั้งหมด 18 ข้อ

2.4 ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษาคั้งนี้ผู้วิจัยศึกษาเฉพาะประชาชนที่อาศัยอยู่ในชุมชนเขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร จำนวน 18 ชุมชน โดยสุ่มเลือกชุมชนตัวอย่างมา 5 ชุมชน ตามประเภทของชุมชน ได้แก่ ชุมชนแออัด ชุมชนชานเมือง เคหะชุมชน ชุมชนหมู่บ้านจัดสรร และชุมชนเมือง และสัมภาษณ์บุคคลที่มีอายุ 20 ปีขึ้นไป จำนวน 503 ราย แต่หลังจากตรวจสอบความครบถ้วนสมบูรณ์ของแบบสอบถาม พบว่ามีจำนวนกรณีตัวอย่างที่สามารถนำมาใช้ในการศึกษาทั้งสิ้น 440 ราย

นอกจากนี้การศึกษาคั้งนี้มุ่งศึกษาเฉพาะการแยกประเภทขยะมูลฝอย ด้วยเหตุผลที่ว่า การลดปริมาณขยะมูลฝอยที่ดีที่สุดคือ การแยกประเภทขยะมูลฝอยเพื่อนำกลับมาใช้ซ้ำหรือแปรรูปกลับมาใช้ใหม่ ซึ่งแตกต่างจากงานวิจัยส่วนใหญ่ที่ผ่านมาที่ศึกษาภาพรวมของการจัดการขยะมูลฝอย นับตั้งแต่การทิ้ง การเก็บรวบรวม การแยก และการกำจัดทำลาย

2.5 ข้อจำกัดของการวิจัย

การศึกษาคั้งนี้เป็นการศึกษาภายใต้บริบทของโครงการลดและแยกขยะมูลฝอยของสำนักรักษาความสะอาด กรุงเทพมหานคร จึงมีข้อจำกัดสำหรับการศึกษา คือ สำนักรักษาความสะอาด กรุงเทพมหานคร เริ่มต้นประชาสัมพันธ์และเผยแพร่โครงการลดและแยกขยะมูลฝอยอย่างต่อเนื่องในช่วงปี พ.ศ. 2541- พ.ศ. 2543 แต่ปัจจุบันการเผยแพร่ข่าวสารดังกล่าวปรากฏสู่สายตาประชาชนน้อยกว่าในช่วงเริ่มต้นโครงการ ดังนั้น จึงอาจส่งผลกระทบต่อข้อมูลเรื่องการรับสารเกี่ยวกับการแยกประเภทขยะมูลฝอย อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยแก้ปัญหาโดยขยายระยะเวลาการรับสารเกี่ยวกับการแยกประเภทขยะมูลฝอยเป็นระยะเวลา 6 เดือนก่อนถึงวันสัมภาษณ์ ทั้งนี้เพื่อให้ประชาชนมีโอกาสได้รับสารจากการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการแยกประเภทขยะมูลฝอยภายในระยะเวลาที่กำหนด ซึ่งคำตอบในส่วนนี้ขึ้นอยู่กับการระลึกได้ของผู้ให้สัมภาษณ์

นอกจากนี้การศึกษาคั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยได้จากแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเพียงอย่างเดียว ดังนั้น ผู้วิจัยจะถือว่าผู้ให้สัมภาษณ์ตอบแบบสอบถามตามความเป็นจริง โดยไม่ได้ใช้เทคนิคการวิจัยแบบอื่น เช่น การสัมภาษณ์เชิงลึก (indepth interview) หรือการสังเกตการณ์ (observation) ร่วมตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล

2.6 การนิยามศัพท์

การศึกษาการแยกประเภทขยะมูลฝอยของประชาชนในชุมชนเขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยนิยามศัพท์ที่เกี่ยวข้องไว้ดังนี้

1) ขยะมูลฝอย หมายถึง ของเสียประเภทหนึ่งซึ่งผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อม โดยเป็นของเสียประเภทเศษวัสดุเหลือใช้ไม่เป็นที่ต้องการและบุคคลนำมาทิ้ง ขยะมูลฝอยอาจประกอบด้วยวัสดุหลายชนิดทั้งที่สามารถย่อยสลายได้เองและที่ไม่สามารถย่อยสลายได้เองตามธรรมชาติ อีกทั้งยังมีหลายสถานะ เช่น ของแข็ง (แห้ง) ของเหลว (เปียก) แก้ว และฝุ่นละออง

2) โครงการลดและแยกขยะมูลฝอย หมายถึง โครงการรณรงค์เพื่อสิ่งแวดล้อมของสำนักรักษาความสะอาด กรุงเทพมหานคร โดยมีจุดประสงค์เพื่อให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการแยกประเภทขยะมูลฝอยร่วมกับกรุงเทพมหานคร เพราะถือว่าประชาชนเป็นผู้ก่อปัญหาขยะมูลฝอย ประชาชนจึงควรมีส่วนร่วมรับผิดชอบต่อปัญหาขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้น ทั้งนี้ชุมชนเป็นกลุ่มเป้าหมายหนึ่งที่กรุงเทพมหานครกำหนดให้ร่วมมือและประสานงานกับสำนักงานเขตเพื่อดำเนินการรณรงค์

3) ชุมชน หมายถึง ชุมชนแออัด ชุมชนชานเมือง เคหะชุมชน ชุมชนหมู่บ้านจัดสรร และชุมชนเมือง ตามเกณฑ์การแบ่งของสำนักพัฒนาชุมชน กรุงเทพมหานคร ซึ่งเขตบางกะปิมีชุมชนทั้ง 5 ประเภทดังกล่าว รวม 18 ชุมชน ดังนี้ ชุมชนแออัด มี 6 ชุมชน ได้แก่ ชุมชนสามัคคีพัฒนา ชุมชนวังโสม ชุมชนเยรูซาเล็ม ชุมชนริมคลองกะจะ ชุมชนวังใหญ่ และชุมชนลำสาลี ชุมชนชานเมือง มี 4 ชุมชน ได้แก่ ชุมชนหมู่บ้านพัฒนาหมู่ 8 ชุมชน 101 บึงทองกลาง ชุมชนสุขสันต์ 26 และชุมชนสุขเจริญพัฒนา เคหะชุมชน มี 2 ชุมชน ได้แก่ ชุมชนโครงการร่วมกันสร้าง และชุมชนวัดกลาง ชุมชนหมู่บ้านจัดสรร มี 5 ชุมชน ได้แก่ ชุมชนหมู่บ้าน 5 กระต๊อวิลล่า ชุมชนหมู่บ้านกิตตินิเวศน์ ชุมชนหมู่บ้านสวนสน ชุมชนหมู่บ้านศิริน และชุมชนหมู่บ้านสินธร และชุมชนเมือง มี 1 ชุมชน ได้แก่ ชุมชนหมู่บ้านเทพทวี

2.7 การนิยามตัวแปรและการสร้างดัชนี

การศึกษาการแยกประเภทขยะมูลฝอยของประชาชนในชุมชนเขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยกำหนดตัวแปรตาม 1 ตัว และตัวแปรอิสระ 12 ตัว โดยให้นิยามตัวแปรตามและตัวแปรอิสระ พร้อมทั้งอธิบายวิธีการสร้างดัชนีวัดตัวแปรตามและตัวแปรอิสระบางตัว (ทัศนคติเกี่ยวกับการแยกประเภทขยะมูลฝอย การรับสารเกี่ยวกับการแยกประเภทขยะมูลฝอย และความรู้เกี่ยวกับการแยกประเภทขยะมูลฝอย) ดังนี้

2.7.1 ตัวแปรตาม

การแยกประเภทขยะมูลฝอย หมายถึง การปฏิบัติของประชาชนในเรื่องการแยกประเภทขยะมูลฝอยออกเป็น 3 ประเภท คือ ขยะเศษอาหาร ขยะยังใช้ได้หรือขยะรีไซเคิล และขยะพิษ ผู้วิจัยวัดตัวแปรดังกล่าวจากข้อคำถามในส่วนของ 5 ข้อ 503 ที่ถามว่า “ในช่วง 3 เดือนที่ผ่านมา ท่านแยกประเภทขยะมูลฝอยเหล่านี้หรือไม่” ซึ่งประกอบด้วยข้อคำถามย่อยจำนวน 3 ข้อ และมีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

ไม่ปฏิบัติ	ให้	0	คะแนน
ปฏิบัติบางครั้ง	ให้	1	คะแนน
ปฏิบัติบ่อยครั้ง	ให้	2	คะแนน

ดังนั้น มาตรฐานวัดการแยกประเภทขยะมูลฝอย จึงมีคะแนนต่ำสุดเท่ากับ 0 คะแนน และคะแนนสูงสุดเท่ากับ 6 คะแนน

2.7.2 ตัวแปรอิสระ

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยแบ่งตัวแปรอิสระเป็น 3 กลุ่ม คือ ลักษณะทางประชากรและสังคม ลักษณะทางจิตวิทยา และลักษณะทางการสื่อสาร ดังนี้

2.7.2.1 ลักษณะทางประชากรและสังคม

ลักษณะทางประชากรและสังคม คือ ลักษณะทางประชากรและลักษณะทางสังคมของบุคคล ประกอบด้วยตัวแปร 8 ตัว คือ เพศ อายุ ศาสนา การศึกษา อาชีพ รายได้ ขนาดของครัวเรือน และระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน มีรายละเอียดดังนี้

1) เพศ หมายถึง เพศของผู้ตอบแบบสอบถาม แบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ

- ชาย
- หญิง

2) อายุ หมายถึง อายุเต็ม (นับจนถึงวันคล้ายวันเกิดครั้งสุดท้ายก่อนวันให้สัมภาษณ์) ของผู้ตอบแบบสอบถาม

3) ศาสนา หมายถึง ศาสนาของผู้ตอบแบบสอบถามเคารพนับถือและยึดหลักคำสอนเพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต แบ่งเป็น 3 กลุ่ม คือ

- พุทธ
- อิสลาม
- คริสต์

4) การศึกษา หมายถึง จำนวนปีที่ได้รับการศึกษาของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งคำนวณจากระดับการศึกษาสูงสุด (ดังปรากฏในภาคผนวก ข)

5) อาชีพ หมายถึง ประเภทหรือชนิดของงานที่ผู้ตอบแบบสอบถามใช้เวลาทำเป็นส่วนใหญ่ แบ่งเป็น 9 กลุ่ม คือ

- ผู้ไม่ประกอบอาชีพ
- ผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวกับวิชาชีพ วิชาการ และบริหาร
- ผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวกับเสมียนและพนักงาน
- ผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวกับการบริการ
- ผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวกับการค้า
- ผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวกับกระบวนการผลิตและกรรมกร
- แม่บ้าน
- นักเรียนและนักศึกษา
- อื่นๆ (เกษตรกรและพนักงานขับรถ)

6) รายได้ หมายถึง รายรับต่อเดือนของผู้ตอบแบบสอบถามที่ได้จากเงินเดือนหรือค่าจ้างจากการทำงาน ในกรณีที่ผู้ตอบแบบสอบถามไม่ได้ประกอบอาชีพแต่มีรายได้จากแหล่งอื่นๆ เช่น สามีให้เงินแก่ภรรยาที่เป็นแม่บ้าน หรือบิดา/มารดาให้เงินแก่บุตรหรือบุตรที่ประกอบอาชีพให้เงินแก่บิดา/มารดา ให้ถือว่าเป็นรายได้ของบุคคลนั้น

7) ขนาดของครัวเรือน หมายถึง จำนวนสมาชิกที่อาศัยอยู่ประจำภายใต้หลังคาเดียวกัน

8) ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน หมายถึง จำนวนปีที่ผู้ตอบแบบสอบถามอาศัยอยู่ในชุมชน

2.7.2.2 ลักษณะทางจิตวิทยา

ลักษณะทางจิตวิทยา ประกอบด้วยตัวแปร 2 ตัว คือ ทักษะคิดเกี่ยวกับการแยกประเภทขยะมูลฝอย และประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการแยกประเภทขยะมูลฝอย มีรายละเอียดดังนี้

1) ทักษะคิดเกี่ยวกับการแยกประเภทขยะมูลฝอย หมายถึง ระดับความคิดเห็นในทางที่เห็นด้วยหรือในทางที่ไม่เห็นด้วยต่อการแยกประเภทขยะมูลฝอย ผู้วิจัยวัดตัวแปรดังกล่าวจากข้อคำถามในส่วนของข้อ 4 ข้อ 401 ที่ถามว่า "ท่านมีความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อความต่อไปนี้หรือไม่" ซึ่งประกอบด้วยข้อคำถามย่อยจำนวน 16 ข้อ ทั้งข้อคำถามเชิงบวกและข้อคำถามเชิงลบ และมีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

คำถามเชิงบวก	คำถามเชิงลบ	คะแนน
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	1
ไม่เห็นด้วย	เห็นด้วย	2
เฉยๆ	เฉยๆ	3
เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	4
เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	5

ดังนั้น มาตรฐานทัศนคติเกี่ยวกับการแยกประเภทขยะมูลฝอย จึงมีคะแนนต่ำสุดเท่ากับ 16 คะแนน และคะแนนสูงสุดเท่ากับ 80 คะแนน

2) ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการแยกประเภทขยะมูลฝอย หมายถึง ผลตอบแทนที่ผู้ตอบแบบสอบถามคาดหวังว่าจะได้รับจากการแยกประเภทขยะมูลฝอย ซึ่งผลตอบแทนดังกล่าวอาจมีลักษณะเป็นรูปธรรม เช่น ทรัพย์สินและสิ่งของ หรือมีลักษณะเป็นนามธรรม เช่น ความพึงพอใจและคำชมเชย แบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ

- คาดหวัง
- ไม่คาดหวัง

2.7.2.3 ลักษณะทางการสื่อสาร

ลักษณะทางการสื่อสาร ประกอบด้วยตัวแปร 2 ตัว คือ การรับสารเกี่ยวกับการแยกประเภทขยะมูลฝอย และความรู้เกี่ยวกับการแยกประเภทขยะมูลฝอย มีรายละเอียดดังนี้

1) การรับสารเกี่ยวกับการแยกประเภทขยะมูลฝอย หมายถึง ปริมาณการรับสารเกี่ยวกับการแยกประเภทขยะมูลฝอยจากสื่อต่างๆ ภายในระยะเวลา 6 เดือนก่อนการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยวัดตัวแปรดังกล่าวจากข้อคำถามในส่วนของข้อ 2 ข้อ 202 ที่ถามว่า "ในช่วง 6 เดือนที่ผ่านมา ท่านได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการแยกประเภทขยะมูลฝอยจากแหล่งต่อไปนี้มากน้อยเพียงใด" ซึ่งประกอบด้วยข้อคำถามย่อยจำนวน 10 ข้อ และมีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

ไม่ได้รับ	ให้	0 คะแนน
นานๆ ครั้ง	ให้	1 คะแนน
บ่อยครั้ง	ให้	2 คะแนน

ดังนั้น มาตรฐานการรับสารเกี่ยวกับการแยกประเภทขยะมูลฝอย จึงมีคะแนนต่ำสุดเท่ากับ 0 คะแนน และคะแนนสูงสุดเท่ากับ 20 คะแนน

2) ความรู้เกี่ยวกับการแยกประเภทขยะมูลฝอย หมายถึง ระดับความรู้เกี่ยวกับการแยกประเภทขยะมูลฝอย ผู้วิจัยวัดตัวแปรดังกล่าวจากข้อคำถามในส่วนของข้อ 3 ซึ่งประกอบด้วยข้อคำถามย่อยจำนวน 12 ข้อ และมีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

ตอบผิด/ไม่ทราบ ให้ 0 คะแนน

ตอบถูก ให้ 1 คะแนน

ดังนั้น มาตรฐานความรู้เกี่ยวกับการแยกประเภทขยะมูลฝอย จึงมีคะแนนต่ำสุดเท่ากับ 0 คะแนน และคะแนนสูงสุดเท่ากับ 12 คะแนน

2.8 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลของการศึกษาการแยกประเภทขยะมูลฝอยของประชาชนในชุมชนเขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร แบ่งออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

1) การพรรณนาข้อมูลพื้นฐาน เป็นการนำเสนอลักษณะทั่วไปของข้อมูล ในกรณีที่เป็นข้อมูลเชิงกลุ่ม (categorical data) นำเสนอข้อมูลด้วยการแจกแจงความถี่และอัตราร้อยละ และในกรณีที่เป็นข้อมูลเชิงตัวเลข (numerical data) นำเสนอข้อมูลด้วยค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าต่ำสุด และค่าสูงสุด

2) การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรตามกับตัวแปรอิสระ แบ่งเป็น 2 ส่วน คือ

2.1) การวิเคราะห์การแปรผันสองทาง (bivariate analysis) โดยใช้การวิเคราะห์การถดถอยแบบง่าย (simple regression analysis) เป็นการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรเชิงปริมาณสองตัว คือ ตัวแปรตามและตัวแปรอิสระว่ามีความสัมพันธ์กันมากน้อยเพียงใด โดยอยู่บนพื้นฐานของสมการถดถอยเชิงเส้นเพื่อทำนายค่าตัวแปรตามจากการทราบค่าตัวแปรอิสระ นอกจากนี้ยังสามารถระบุทิศทางของความสัมพันธ์ดังกล่าวว่าเป็นไปตามสมมุติฐานหรือไม่

2.2) การวิเคราะห์การแปรผันหลายทาง (multivariate analysis) เป็นการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรตาม 1 ตัวกับตัวแปรอิสระมากกว่า 1 ตัว ทั้งนี้ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุ (multiple regression analysis) เพื่อศึกษาอิทธิพลของกลุ่มตัวแปรอิสระว่าสามารถอธิบายการแปรผันของตัวแปรตามได้ดีเพียงใด และเมื่อควบคุมตัวแปรอิสระตัวอื่นๆ แล้ว ตัวแปรอิสระแต่ละตัวมีอิทธิพลต่อตัวแปรตามอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติหรือไม่ จากนั้นใช้การวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุขั้นตอ (stepwise multiple regression analysis) เพื่อหาสมการถดถอยที่สามารถอธิบายการแปรผันของตัวแปรตามได้อย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุด และเพื่อให้ทราบว่าตัวแปรอิสระแต่ละตัวสามารถเพิ่มอำนาจการอธิบายการแปรผันของตัวแปรตามได้มากน้อยเพียงใด

อย่างไรก็ตาม ก่อนที่จะใช้การวิเคราะห์การถดถอย ผู้วิจัยได้ตรวจสอบข้อมูลตามเงื่อนไขของการวิเคราะห์การถดถอย เพื่อไม่ให้เกิดความคลื่อนคลาดและขาดความน่าเชื่อถือ ผลการตรวจสอบพบว่าตัวแปรอิสระทุกตัวเป็นไปตามเงื่อนไขของการวิเคราะห์การถดถอย ดังปรากฏในภาคผนวก ง

บทที่ 3

ผลการวิจัย

ในบทนี้เป็นการนำเสนอผลการวิจัย โดยแบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ ส่วนแรกเป็นการพรรณนาลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง ส่วนที่ 2 เป็นการพรรณนาพฤติกรรมการแยกประเภทชยะมูลฝอยของกลุ่มตัวอย่าง และส่วนที่ 3 เป็นการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรตามกับตัวแปรอิสระ ซึ่งแบ่งออกเป็นวิเคราะห์การแปรผันสองทาง โดยใช้การวิเคราะห์การถดถอยแบบง่าย และการวิเคราะห์การแปรผันหลายทาง โดยใช้การวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุและการวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุขั้นตอน รายละเอียดของผลการวิจัยในแต่ละส่วน มีดังนี้

3.1 ลักษณะทั่วไปของข้อมูล

การนำเสนอลักษณะทั่วไปของข้อมูลหรือลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง แบ่งออกเป็นลักษณะทางประชากรและสังคม ลักษณะทางจิตวิทยา และลักษณะทางการสื่อสาร ซึ่งถือเป็นการพรรณนาลักษณะทั่วไปของตัวแปรอิสระ โดยมีรูปแบบการนำเสนอแตกต่างกันไปตามระดับของตัวแปร กล่าวคือ ถ้าเป็นตัวแปรระดับจัดกลุ่มและจัดอันดับ (ได้แก่ เพศ ศาสนา อาชีพ และประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการแยกประเภทชยะมูลฝอย) จะนำเสนอข้อมูลด้วยการแจกแจงความถี่และอัตราร้อยละ และหากเป็นตัวแปรระดับจัดช่วงขึ้นไป (ได้แก่ อายุ การศึกษา รายได้ ขนาดของครัวเรือน ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน ทักษะคิดเกี่ยวกับการแยกประเภทชยะมูลฝอย การรับสารเกี่ยวกับการแยกประเภทชยะมูลฝอย และความรู้เกี่ยวกับการแยกประเภทชยะมูลฝอย) จะนำเสนอข้อมูลด้วยค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าต่ำสุด และค่าสูงสุด ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

3.1.1 ลักษณะทางประชากรและสังคม

ลักษณะทางประชากรและสังคม ประกอบด้วยตัวแปรเพศ อายุ ศาสนา การศึกษา อาชีพ รายได้ ขนาดของครัวเรือน และระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน โดยข้อมูลของตัวแปรเพศ ศาสนา และอาชีพ ปรากฏในตารางที่ 2 ส่วนข้อมูลของตัวแปรอายุ การศึกษา รายได้ ขนาดของครัวเรือน และระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน ปรากฏในตารางที่ 3 มีรายละเอียดของข้อมูลดังนี้

ตารางที่ 2 การกระจายอัตราร้อยละและจำนวนของลักษณะทางประชากรและสังคม
และลักษณะทางจิตวิทยา

ลักษณะ	ร้อยละ	จำนวน
ลักษณะทางประชากรและสังคม		
เพศ		
ชาย	35.9	158
หญิง	64.1	282
รวม	100.0	440
ศาสนา		
พุทธ	60.0	264
อิสลาม	39.1	172
คริสต์	0.9	4
รวม	100.0	440
อาชีพ		
ไม่ประกอบอาชีพ	5.2	23
วิชาชีพ/วิชาการ/บริหาร	13.2	58
เสมียน/พนักงาน	10.2	45
บริการ	8.0	35
การค้า	25.2	111
กระบวนการผลิต/กรรมกร	9.3	41
แม่บ้าน	21.6	95
นักเรียน/นักศึกษา	3.2	14
อื่นๆ (เกษตรกร/พนักงานขับรถ)	4.1	18
รวม	100.0	440
ลักษณะทางจิตวิทยา		
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการแยก		
ประเภทยะมูลฝอย		
คาดหวัง	73.6	324
ไม่คาดหวัง	26.4	116
รวม	100.0	440

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) ค่าต่ำสุด (Min) และค่าสูงสุด (Max) ของลักษณะทางประชากรและสังคม ลักษณะทางจิตวิทยา และลักษณะทางการสื่อสาร

ลักษณะ	\bar{X}	SD	Min	Max
ลักษณะทางประชากรและสังคม				
$(n = 440)$				
อายุ	38.90	10.32	20	60
การศึกษา	10.01	4.66	0	18
รายได้	11143.41	11685.12	0	80000
ขนาดของครัวเรือน	4.39	1.58	1	13
ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน	14.93	12.05	0	60
ลักษณะทางจิตวิทยา ($n = 440$)				
ทัศนคติเกี่ยวกับการแยกประเภท				
ขยะมูลฝอย	61.03	6.24	37	80
ลักษณะทางการสื่อสาร ($n = 440$)				
การรับสารเกี่ยวกับการแยกประเภท				
ขยะมูลฝอย	7.50	4.15	0	20
ความรู้เกี่ยวกับการแยกประเภท				
ขยะมูลฝอย	7.87	2.25	1	12

เพศ

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย (ร้อยละ 64.1 เปรียบเทียบกับร้อยละ 35.9)

ศาสนา

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ (ร้อยละ 60.0) รองลงมาคือ ผู้นับถือศาสนาอิสลาม (ร้อยละ 39.1) และผู้นับถือศาสนาคริสต์ (ร้อยละ 0.9)

อาชีพ

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวกับการค้า (ร้อยละ 25.2) รองลงมาคือ แม่บ้าน (ร้อยละ 21.6) ผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวกับวิชาชีพ วิชาการ และบริหาร (ร้อยละ 13.2) ผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวกับเสมียนและพนักงาน (ร้อยละ 10.2) ผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวกับกระบวนการผลิตและกรรมกร (ร้อยละ 9.3) และผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวกับกาบริการ (ร้อยละ 8.0) นอกจากนี้ยังมีผู้ไม่ประกอบอาชีพ (ร้อยละ 5.2) ส่วนผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวกับด้านอื่นๆ (เกษตรกรและพนักงานขับรถ) และนักเรียนนักศึกษา มีเพียงเล็กน้อย (ร้อยละ 4.1 และร้อยละ 3.2 ตามลำดับ)

อายุ

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่อยู่ในช่วงวัยผู้ใหญ่ โดยมีอายุเฉลี่ยเท่ากับ 38.90 ปี มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 10.32 ส่วนอายุต่ำสุดและอายุสูงสุดของกลุ่มตัวอย่างเท่ากับ 20 ปี และ 60 ปี ตามลำดับ

การศึกษา

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โดยมีจำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยเท่ากับ 10.01 ปี มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 4.66 และมีการกระจายของจำนวนปีการศึกษาตั้งแต่ 0 ปี ถึง 18 ปี

รายได้

กลุ่มตัวอย่างมีรายได้เฉลี่ยเท่ากับ 11,143.41 บาท มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 11,685.12 และมีรายได้ต่ำสุดและสูงสุดเท่ากับ 0 บาท และ 80,000 บาท ตามลำดับ

ขนาดของครัวเรือน

กลุ่มตัวอย่างมีสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ยเท่ากับ 4.39 คน มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.58 โดยขนาดของครัวเรือนมีค่าต่ำสุดเท่ากับ 1 คน และมีค่าสูงสุดเท่ากับ 13 คน

ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน

กลุ่มตัวอย่างอาศัยอยู่ในชุมชนเป็นระยะเวลาเฉลี่ยเท่ากับ 14.93 ปี และมีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 12.05 โดยมีระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชนต่ำสุดและสูงสุดเท่ากับ 0 ปี และ 60 ปี ตามลำดับ

3.1.2 ลักษณะทางจิตวิทยา

ลักษณะทางจิตวิทยา ประกอบด้วยตัวแปรทัศนคติเกี่ยวกับการแยกประเภทขยะมูลฝอย (ดังปรากฏในตารางที่ 3) และประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการแยกประเภทขยะมูลฝอย (ดังปรากฏในตารางที่ 2) โดยแต่ละตัวแปรมีรายละเอียด ดังนี้

ทัศนคติเกี่ยวกับการแยกประเภทขยะมูลฝอย

กลุ่มตัวอย่างได้คะแนนทัศนคติเกี่ยวกับการแยกประเภทขยะมูลฝอยแตกต่างกัน ตั้งแต่ 37 คะแนน ถึง 80 คะแนน โดยมีคะแนนเฉลี่ยของทัศนคติเกี่ยวกับการแยกประเภทขยะมูลฝอยเท่ากับ 61.03 คะแนน และมีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 6.24 แสดงว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เห็นด้วยกับการแยกประเภทขยะมูลฝอย

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการแยกประเภทขยะมูลฝอย

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่คาดหวังว่าจะได้รับประโยชน์จากการแยกประเภทขยะมูลฝอยมากกว่าไม่คาดหวังว่าจะได้รับประโยชน์จากการแยกประเภทขยะมูลฝอย (ร้อยละ 73.6 เปรียบเทียบกับร้อยละ 26.4)

3.1.3 ลักษณะทางการสื่อสาร

ลักษณะทางการสื่อสาร ประกอบด้วยตัวแปรการรับสารเกี่ยวกับการแยกประเภทขยะมูลฝอย และความรู้เกี่ยวกับการแยกประเภทขยะมูลฝอย (ดังปรากฏในตารางที่ 3) ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

การรับสารเกี่ยวกับการแยกประเภทขยะมูลฝอย

กลุ่มตัวอย่างได้คะแนนการรับสารเกี่ยวกับการแยกประเภทขยะมูลฝอยตั้งแต่ 0 คะแนน ถึง 20 คะแนน โดยมีคะแนนเฉลี่ยของการรับสารเกี่ยวกับการแยกประเภทขยะมูลฝอยเท่ากับ 7.50 คะแนน และมีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 4.15 แสดงว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ได้รับสารเกี่ยวกับการแยกประเภทขยะมูลฝอยในระดับค่อนข้างต่ำ

ความรู้เกี่ยวกับการแยกประเภทขยะมูลฝอย

กลุ่มตัวอย่างมีคะแนนความรู้เกี่ยวกับการแยกประเภทขยะมูลฝอยตั้งแต่ 1 คะแนน ถึง 12 คะแนน โดยมีคะแนนเฉลี่ยของความรู้เกี่ยวกับการแยกประเภทขยะมูลฝอยเท่ากับ 7.87 คะแนน และมีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 2.25 แสดงว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความรู้เกี่ยวกับการแยกประเภทขยะมูลฝอยในระดับค่อนข้างดี

3.2 ลักษณะของการแยกประเภทขยะมูลฝอย

การนำเสนอลักษณะของการแยกประเภทขยะมูลฝอยในส่วนนี้ถือเป็นการพรรณนาลักษณะทั่วไปของตัวแปรตาม และเป็นการตอบวัตถุประสงค์ของการศึกษาพฤติกรรมกรรมการแยกประเภทขยะมูลฝอยของประชาชนในชุมชนเขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร ซึ่งสามารถสรุปผลการวิจัยพร้อมทั้งอภิปรายผลได้ดังนี้

กลุ่มตัวอย่างมีพฤติกรรมแยกประเภทขยะมูลฝอยในระดับค่อนข้างดี โดยมีคะแนนเฉลี่ยของการแยกประเภทขยะมูลฝอยเท่ากับ 3.51 คะแนน มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 2.04 และมีคะแนนของการแยกประเภทขยะมูลฝอยกระจายตั้งแต่ 0 คะแนน ถึง 6 คะแนน (ดังปรากฏในตารางที่ 4) นอกจากนี้เมื่อพิจารณาในรายละเอียด (ดังปรากฏในตารางที่ 5) พบว่าผู้ที่ไม่แยกขยะมูลฝอยประเภทต่างๆ ออกจากกันมีสัดส่วนใกล้เคียงกัน กล่าวคือ ผู้ที่ไม่แยกขยะเศษอาหารออกจากขยะยังใช้ได้และผู้ที่ไม่แยกขยะเศษอาหารออกจากขยะพิษมีสัดส่วนเท่ากัน คือ ร้อยละ 21.1 ส่วนผู้ที่ไม่แยกขยะยังใช้ได้ได้ออกจากขยะพิษมีสัดส่วนสูงกว่าเล็กน้อย คือ ร้อยละ 22.3 ทั้งนี้อธิบายได้ว่าผู้ที่ไม่แยกขยะก็จะมีพฤติกรรมไม่แยกขยะทุกประเภท ดังนั้น จึงมีสัดส่วนของผู้ที่ไม่แยกขยะแต่ละประเภทใกล้เคียงกัน สำหรับการปฏิบัติบางครั้ง พบว่าผู้แยกขยะเศษอาหารออกจากขยะยังใช้ได้มีมากที่สุด (ร้อยละ 48.6) รองลงมาคือ แยกขยะเศษอาหารออกจากขยะพิษ และแยกขยะยังใช้ได้ออกจากขยะพิษ (ร้อยละ 36.6 และร้อยละ 34.8 ตามลำดับ) สาเหตุที่มีผู้แยกขยะเศษอาหารออกจากขยะยังใช้ได้เป็นบางครั้งมากที่สุด อาจเป็นเพราะขยะทั้งสองประเภทเป็นวัสดุที่ถูกนำมาใช้ร่วมกันในชีวิตประจำวันมากที่สุด ดังนั้น การแยกขยะเหล่านี้ ออกจากกันเพื่อนำกลับมาใช้ซ้ำหรือนำไปขายจึงทำได้ง่ายและสะดวกที่สุดหากจะเริ่มต้นปฏิบัติเป็นบางครั้งบางคราว ในขณะที่การปฏิบัติบ่อยครั้ง พบว่าผู้ที่ไม่แยกขยะยังใช้ได้ได้ออกจากขยะพิษมีสัดส่วนสูงใกล้เคียงกับผู้ที่ไม่แยกขยะเศษอาหารออกจากขยะพิษ รองลงมาคือ ผู้ที่ไม่แยกขยะเศษอาหารออกจากขยะยังใช้ได้ (ร้อยละ 43.0 ร้อยละ 42.3 และร้อยละ 30.2 ตามลำดับ) จะเห็นได้ว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่แยกขยะพิษออกจากขยะประเภทอื่นๆ ซึ่งอาจเนื่องมาจากผู้ที่ปฏิบัติบ่อยครั้งมักเป็นผู้ที่เล็งเห็นความสำคัญและประโยชน์ของการแยกประเภทขยะมูลฝอย ตลอดจนจนกระทั่งถึงอันตรายและความรุนแรงของขยะพิษที่อาจเกิดขึ้นกับตนเอง คนรอบข้าง และสิ่งแวดล้อม เพราะขยะพิษ เช่น หลอดฟลูออเรสเซนต์ ถ่านไฟฉาย ยาหมดอายุ และภาชนะที่ปนเปื้อนสารเคมี เป็นต้น มีอันตรายภายในตัวเองที่อาจส่งผลกระทบต่อสุขภาพอนามัยของบุคคล ทั้งโดยตรงและโดยอ้อม อีกทั้งขยะพิษเหล่านี้ไม่สามารถนำกลับมาใช้ซ้ำได้เหมือนขยะประเภทอื่นๆ ดังนั้น กลุ่มตัวอย่างจึงมักแยกขยะพิษออกจากขยะประเภทอื่นๆ

ตารางที่ 4 ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) ค่าต่ำสุด (Min) และค่าสูงสุด (Max) ของลักษณะของการแยกประเภทขยะมูลฝอย

ลักษณะ	\bar{X}	SD	Min	Max
การแยกประเภทขยะมูลฝอย ($n = 440$)	3.51	2.04	0	6

ตารางที่ 5 การกระจายอัตราร้อยละและจำนวนของลักษณะของการแยกประเภทขยะ
มูลฝอย

	การแยกประเภทที่ 1		การแยกประเภทที่ 2		การแยกประเภทที่ 3	
	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน
ไม่ปฏิบัติ	21.1	93	21.1	93	22.3	98
ปฏิบัติบางครั้ง	48.6	214	36.6	161	34.8	153
ปฏิบัติบ่อยครั้ง	30.2	133	42.3	186	43.0	189
รวม	100.0	440	100.0	440	100.0	440

หมายเหตุ การแยกประเภทที่ 1 หมายถึง การแยกขยะเศษอาหารออกจากขยะยังใช้ได้
การแยกประเภทที่ 2 หมายถึง การแยกขยะเศษอาหารออกจากขยะพิษ
การแยกประเภทที่ 3 หมายถึง การแยกขยะยังใช้ได้ออกจากขยะพิษ

3.3 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรตามกับตัวแปรอิสระ

ในส่วนนี้เป็นการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรตามกับตัวแปรอิสระ โดยแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนแรกเป็นการวิเคราะห์การแปรผันสองทาง และส่วนที่ 2 เป็นการวิเคราะห์การแปรผันหลายทาง มีรายละเอียดดังนี้

3.3.1 การวิเคราะห์การแปรผันสองทาง

ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์การถดถอยแบบง่ายในการวิเคราะห์การแปรผันสองทาง ซึ่งการนำเทคนิคดังกล่าวมาใช้วิเคราะห์ข้อมูลต้องคำนึงถึงระดับตัวแปรเป็นสำคัญ กล่าวคือ ตัวแปรตามและตัวแปรอิสระต้องเป็นตัวแปรระดับจัดช่วงขึ้นไป แต่ถ้าเป็นตัวแปรที่ต่ำกว่าระดับจัดช่วงจะต้องแปลงค่าตัวแปรนั้นให้เป็นตัวแปรหุ่น (dummy variable) ซึ่งมีค่าเพียง 2 ค่า คือ 0 และ 1 (Hardy, 1993: 1-2) สำหรับการศึกษารุ่นนี้มีตัวแปรอิสระที่ต้องแปลงให้เป็นตัวแปรหุ่น 4 ตัว คือ เพศ ศาสนา อาชีพ และประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการแยกประเภทขยะมูลฝอย โดยกำหนดให้กลุ่มที่ผู้วิจัยสนใจตามสมมุติฐานมีค่าเท่ากับ 1 ส่วนกลุ่มอื่นมีค่าเท่ากับ 0 ดังนี้

เพศ	กำหนดให้	1 คือ	เพศหญิง
		0 คือ	เพศชาย
ศาสนา	กำหนดให้	1 คือ	ศาสนาอิสลาม
		0 คือ	ศาสนาอื่นๆ
อาชีพ	กำหนดให้	1 คือ	อาชีพวิชาชีพ วิชาการ บริหาร
		0 คือ	อาชีพอื่นๆ
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจาก การแยกประเภทขยะมูลฝอย	กำหนดให้	1 คือ	คาดหวัง
		0 คือ	ไม่คาดหวัง

สำหรับการทดสอบสมมติฐานนั้น ผู้วิจัยใช้นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05
ดังปรากฏผลการวิจัยในตารางที่ 6 และมีรายละเอียดของการอภิปรายผลในแต่ละตัวแปร ดังนี้

เพศ

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการแยกประเภทขยะมูลฝอยกับเพศ พบว่ามี
ทิศทางเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ แต่ตัวแปรทั้งสองมีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับต่ำมาก
($r = 0.001$) และไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ดังนั้น จึงสรุปว่าเพศไม่มีอิทธิพลต่อการ
แยกประเภทขยะมูลฝอย ทั้งนี้อธิบายได้ว่าปัจจุบันผู้หญิงได้รับสิทธิต่างๆ ทั้งการศึกษา การ
ประกอบอาชีพ หรือการเป็นผู้นำ จนเกือบเสมอภาคกับผู้ชาย ผู้หญิงจึงมีโอกาสด้านการทำงานนอกบ้าน
และมีบทบาททางเศรษฐกิจมากขึ้น ในขณะที่ผู้ชายเริ่มเข้ามามีบทบาทในกิจกรรมของครัวเรือน
เพื่อช่วยแบ่งเบาภาระของผู้หญิง ดังนั้น งานบ้านจึงไม่ได้เป็นหน้าที่ของผู้หญิงฝ่ายเดียว
นอกจากนี้ผลจากความคิดร่วมกันในระดับโลก เช่น ผลการประชุมประชากรกับการพัฒนา เมื่อ
ปี พ.ศ. 2537 ณ กรุงโคโร ประเทศอียิปต์ ที่มีมติให้ภาระด้านอนามัยเจริญพันธุ์ การเลี้ยงดูบุตร
และการทำกิจกรรมในครัวเรือนเป็นความรับผิดชอบร่วมกันระหว่างผู้หญิงและผู้ชาย (United
Nations, 1995: 17, 20-21) อาจมีผลต่อการรณรงค์เรื่องเดียวกันนี้ในระดับท้องถิ่นเพื่อนำไปสู่
การปฏิบัติไม่มากนักน้อย ซึ่งการแยกประเภทขยะมูลฝอยนั้นถือได้ว่าเกี่ยวข้องกับกิจกรรมใน
ครัวเรือน เช่น การประกอบอาหาร การล้างถ้วยชาม และการทำความสะอาด จึงอาจสรุปได้ว่า
การทำงานนอกบ้านของผู้หญิงและการมีส่วนร่วมในงานบ้านของผู้ชายน่าจะเป็นเหตุให้การแยก
ประเภทขยะมูลฝอยของทั้งสองเพศไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 6 การวิเคราะห์การถดถอยแบบง่ายของการแยกประเภทของผลผลิตของประชาชนในชุมชนเขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร

สมมุติฐาน	a	b	t	r	ผลการทดสอบ	
1. การแยกขยะแปรผันตามเพศหญิง	3.506	0.004	0.021	0.001	✓	
2. การแยกขยะแปรผันตามอายุ	2.775	0.019	2.006*	0.095	✓	
3. การแยกขยะแปรผันตามการนับถือศาสนาอิสลาม	3.541	-0.082	-0.409	-0.002	x	
4. การแยกขยะแปรผันตามการศึกษา	3.598	-0.009	-0.424	-0.002	x	
5. การแยกขยะแปรผันตามอาชีพวิชาชีพ วิชาการ และบริหาร	3.505	0.029	0.102	0.005	✓	
6. การแยกขยะแปรผันตามรายได้	3.504	0.000	0.055	0.003	✓	
7. การแยกขยะแปรผันกับขนาดของครัวเรือน	3.211	0.068	1.103	0.053	x	
8. การแยกขยะแปรผันตามระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน	3.344	0.011	1.371	0.065	✓	
9. การแยกขยะแปรผันตามทัศนคติเกี่ยวกับการแยกประเภทขยะมูลฝอย	-0.073	0.059	3.816*	0.179	✓	
10. การแยกขยะแปรผันตามประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการแยกประเภทขยะมูลฝอย						
ประเภทขยะมูลฝอย	2.603	1.230	5.768*	0.266	✓	
11. การแยกขยะแปรผันตามการรับสารเกี่ยวกับการแยกประเภทขยะมูลฝอย	2.790	0.096	4.164*	0.196	✓	
12. การแยกขยะแปรผันตามความรู้เกี่ยวกับการแยกประเภทขยะมูลฝอย	2.573	0.119	2.769*	0.131	✓	
หมายเหตุ	a	=	ค่าคงที่	*	=	มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05
	b	=	สัมประสิทธิ์การถดถอย	✓	=	มีทิศทางเป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้
	t	=	สถิติการทดสอบแบบที	x	=	มีทิศทางไม่เป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้
	r	=	สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์			

อายุ

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการแยกประเภทขยะมูลฝอยกับอายุ พบว่ามีทิศทางเป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ และแม้ว่าตัวแปรทั้งสองจะมีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับต่ำ ($r = 0.095$) แต่ความสัมพันธ์ดังกล่าวก็มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ดังนั้น จึงสรุปว่าอายุมีอิทธิพลต่อการแยกประเภทขยะมูลฝอย ข้อค้นพบดังกล่าวอธิบายได้ว่าผู้ที่มีอายุมากกว่าส่วนใหญ่เป็นผู้ที่มีความรับผิดชอบสูงทั้งต่อบทบาทหน้าที่ส่วนตน ครอบครัว และสังคม ในขณะที่เดียวกันผู้ที่มีอายุมากกว่าต่างก็ผ่านประสบการณ์การร่วมกิจกรรมทางสังคมมากมาย จึงมีแนวโน้มที่ผู้ที่มีอายุมากกว่าจะได้รับทราบปัญหาขยะมูลฝอยและเล็งเห็นประโยชน์ของการแยกประเภทขยะมูลฝอยมากกว่าผู้ที่มีอายุน้อยกว่า ดังนั้น จึงอาจทำให้ผู้ที่มีอายุมากกว่าแยกประเภทขยะมูลฝอยมากกว่าผู้ที่มีอายุน้อยกว่า

ศาสนา

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการแยกประเภทขยะมูลฝอยกับศาสนา พบว่ามีทิศทางไม่เป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ โดยตัวแปรทั้งสองมีความสัมพันธ์ทางลบในระดับต่ำมาก ($r = -0.002$) และไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ดังนั้น จึงสรุปว่าศาสนาไม่มีอิทธิพลต่อการแยกประเภทขยะมูลฝอย ทั้งนี้เพราะบุคคลมักจะนับถือศาสนาหรือเป็นศาสนิกชนของศาสนาใดศาสนาหนึ่งเพียงในนาม กล่าวคือ เกิดมาในครอบครัวใดก็นับถือศาสนานั้นตามบรรพบุรุษ แต่ในจิตใจไม่ได้ใฝ่ศึกษาแก่นแท้ของหลักธรรมคำสอนของศาสดาอย่างแท้จริง หรือหากปฏิบัติตามหลักคำสอนก็เพื่อสนองความต้องการทางจิตใจและหวังผลตอบแทนในภพภาคหน้า (สนิท สมัครการ และสุพรรณิ ไชยอำพร, 2538: 29-30) นอกจากนี้สาเหตุที่ผู้นับถือศาสนาอิสลามแยกประเภทขยะมูลฝอยไม่แตกต่างจากศาสนาอื่น ทั้งๆ ที่วิถีชีวิตประจำวันไม่ว่าจะเรื่องเศรษฐกิจ การเมือง กฎหมาย วัฒนธรรม และวิทยาการต่างๆ ตลอดจนพฤติกรรมของชาวมุสลิมถูกกำหนดด้วยบัญญัติคำสอนของศาสนา อาจอธิบายได้ว่าชาวมุสลิมในชุมชนตัวอย่างส่วนใหญ่มีอาชีพหาเช้ากินค่ำ ฐานะทางเศรษฐกิจค่อนข้างยากจน จึงให้ความสำคัญกับเรื่องปากท้องของครอบครัวเป็นอันดับแรกก่อนที่จะคำนึงถึงเรื่องอื่นๆ

การศึกษา

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการแยกประเภทขยะมูลฝอยกับการศึกษา พบว่ามีทิศทางไม่เป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ โดยตัวแปรทั้งสองมีความสัมพันธ์ทางลบในระดับต่ำมาก ($r = -0.002$) และไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ดังนั้น จึงสรุปว่าการศึกษามีอิทธิพลต่อการแยกประเภทขยะมูลฝอย ทั้งนี้ให้เหตุผลได้ว่าระดับการศึกษาสูงหรือต่ำไม่อาจเป็นข้อยืนยันว่าบุคคลนั้นจะมีความรู้และความเข้าใจในเรื่องต่างๆ อย่างลึกซึ้ง บุคคล

ที่มีระดับการศึกษาสูงไม่จำเป็นต้องมีความรู้มากกว่าบุคคลที่มีระดับการศึกษาต่ำ เพราะบุคคลที่เรียนในระดับสูงอาจไม่หาปริญญาบัตรเพื่อความก้าวหน้าในหน้าที่การงานมากกว่าไม่หาความรู้เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ ในทางกลับกันบุคคลที่มีระดับการศึกษาต่ำอาจใช้ความรู้ที่เรียนจากประสบการณ์มาเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต นอกจากนี้ผู้ที่มีการศึกษาสูงกว่าส่วนใหญ่ออกไปทำงานนอกบ้านทุกวัน จึงไม่ค่อยมีเวลาหรือไม่ให้ความสำคัญกับการแยกประเภทขยะมูลฝอยมากนัก เพราะถือว่างานบ้านเป็นภาระของแม่บ้านหรือคนรับใช้ ดังนั้น การศึกษาจึงไม่อาจเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมของบุคคลว่าจะแยกหรือไม่แยกประเภทขยะมูลฝอย

อาชีพ

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการแยกประเภทขยะมูลฝอยกับอาชีพ พบว่ามีทิศทางเป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ แต่ตัวแปรทั้งสองมีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับต่ำมาก ($r = 0.005$) และไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ดังนั้น จึงสรุปว่าอาชีพไม่มีอิทธิพลต่อการแยกประเภทขยะมูลฝอย ทั้งนี้อาชีพอาจใช้เป็นตัวชี้วัดชั้นชนทางสังคมของบุคคล แต่ไม่อาจบ่งชี้ถึงพฤติกรรมของบุคคลได้ว่าจะแสดงออกอย่างไร นอกจากนี้ผู้ปฏิบัติงานในแต่ละอาชีพต่างก็ผ่านประสบการณ์การทำงานหรือรับทราบสาระต่างๆ ในแต่ละวันจากสาขาอาชีพของตน ดังนั้น จึงส่งผลต่อพฤติกรรมการแยกประเภทขยะมูลฝอยที่ไม่แตกต่างกัน

รายได้

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการแยกประเภทขยะมูลฝอยกับรายได้ พบว่ามีทิศทางเป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ แต่ตัวแปรทั้งสองมีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับต่ำมาก ($r = 0.003$) และไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ดังนั้นจึงสรุปว่ารายได้ไม่มีอิทธิพลต่อการแยกประเภทขยะมูลฝอย ข้อค้นพบดังกล่าวอธิบายได้ว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้สูงกว่าแยกประเภทขยะมูลฝอยไม่แตกต่างจากกลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้น้อยกว่า ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้ที่มีรายได้สูงส่วนใหญ่มีฐานะทางเศรษฐกิจดี จึงอาจจ้างแม่บ้านหรือคนรับใช้เพื่อดูแลความสะอาดภายในครัวเรือนแทนตนเองและครอบครัว ดังนั้น ผู้ที่มีรายได้สูงเหล่านี้จึงไม่ต้องทำหน้าที่แยกประเภทขยะมูลฝอยในครัวเรือนด้วยตนเอง ส่วนผู้ที่มีรายได้น้อยส่วนใหญ่เป็นผู้หาเช้ากินค่ำ มุ่งแต่จะทำมาหากินเพื่อเลี้ยงชีพในแต่ละวันจึงอาจจะละเลยหรือเพิกเฉยต่อสภาพแวดล้อมภายนอก รวมทั้งการให้ความร่วมมือในการแยกประเภทขยะมูลฝอย ดังนั้น ผู้ที่มีรายได้สูงและผู้ที่มีรายได้น้อยจึงให้ความสนใจและความร่วมมือในการแยกประเภทขยะมูลฝอยไม่แตกต่างกัน

ขนาดของครัวเรือน

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการแยกประเภทขยะมูลฝอยกับขนาดของครัวเรือน พบว่ามีทิศทางไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ โดยตัวแปรทั้งสองมีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับต่ำ ($r = 0.053$) และไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ดังนั้น จึงสรุปว่าขนาดของครัวเรือนไม่มีอิทธิพลต่อการแยกประเภทขยะมูลฝอย ทั้งนี้อธิบายได้ว่าไม่ว่าครัวเรือนจะมีจำนวนสมาชิกมากหรือน้อยก็ต้องผลิตและทิ้งขยะทุกวัน แต่สาเหตุที่แยกประเภทขยะมูลฝอยไม่แตกต่างกัน อาจเป็นไปได้ว่าครัวเรือนที่มีจำนวนสมาชิกน้อยกว่ามีปริมาณขยะมูลฝอยในแต่ละวันน้อย จึงมองไม่เห็นประโยชน์และความสำคัญของการแยกประเภทขยะมูลฝอย ซึ่งจากการสัมภาษณ์พบว่าครัวเรือนส่วนใหญ่ที่มีจำนวนสมาชิกน้อยและไม่แยกประเภทขยะมูลฝอยให้เหตุผลว่าการแยกประเภทขยะมูลฝอยทุกวันจะสิ้นเปลืองถุงขยะ อีกทั้งยังเสียเวลาในการจัดหาถุงขยะและถังขยะ ส่วนครัวเรือนที่มีจำนวนสมาชิกมากระบุว่าสาเหตุของการไม่แยกประเภทขยะมูลฝอย เพราะขาดแคลนอุปกรณ์การแยกขยะและเคยชินกับการทิ้งขยะรวมในถังใบเดียวมาตั้งแต่ต้น ดังนั้น การแยกประเภทขยะมูลฝอยของครัวเรือนที่มีจำนวนสมาชิกต่างกันจึงไม่แตกต่างกัน

ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการแยกประเภทขยะมูลฝอยกับระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน พบว่ามีทิศทางเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ แต่ตัวแปรทั้งสองมีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับต่ำ ($r = 0.065$) และไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ดังนั้น จึงสรุปว่าระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชนไม่มีอิทธิพลต่อการแยกประเภทขยะมูลฝอย ทั้งนี้อาจเป็นไปได้ว่ากลุ่มตัวอย่างของการศึกษาคั้งนี้อาศัยอยู่ในชุมชนเป็นระยะเวลานานก่อนที่จะมีการรณรงค์โครงการลดและแยกขยะมูลฝอย จึงเคยชินกับพฤติกรรมการทิ้งขยะรวมในถังใบเดียวกันโดยไม่แยกประเภทขยะมูลฝอย หรืออาจกล่าวได้ว่าปัญหาขยะมูลฝอยเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นมานานจนยากที่จะแก้ไข ดังนั้น การเปลี่ยนพฤติกรรมที่ฝังรากมานาน คือจากพฤติกรรมที่ไม่แยกประเภทขยะมูลฝอยให้เป็นพฤติกรรมที่แยกประเภทขยะมูลฝอยโดยการรณรงค์ในระยะเวลาสั้นๆ อาจจะประสบความสำเร็จได้ยากแม้ว่าคนในชุมชนจะมีความผูกพันกับชุมชนมานานเพียงใดก็ตาม

ทัศนคติเกี่ยวกับการแยกประเภทขยะมูลฝอย

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการแยกประเภทขยะมูลฝอยกับทัศนคติเกี่ยวกับการแยกประเภทขยะมูลฝอย พบว่ามีทิศทางเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ และแม้ว่าตัวแปรทั้งสองจะมีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับต่ำ ($r = 0.179$) แต่ความสัมพันธ์ดังกล่าวก็มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ดังนั้น จึงสรุปว่าทัศนคติเกี่ยวกับการแยกประเภทขยะมูลฝอยมี

อิทธิพลต่อการแยกประเภทขยะมูลฝอย ทั้งนี้เป็นไปตามนิยามของนักจิตวิทยาสังคมหลายท่าน ที่อธิบายว่าทัศนคติ คือ ความคิดเห็นที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง โดยพร้อมที่จะตอบสนองออกเป็น พฤติกรรมตามลักษณะของทัศนคติที่เกิดขึ้นในลักษณะเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วย ดังนั้น ผู้ที่มี ทัศนคติเห็นด้วยกับการแยกประเภทขยะมูลฝอยมากกว่าจึงมีแนวโน้มที่จะแยกประเภทขยะ มูลฝอยมากกว่าผู้ที่มีทัศนคติเห็นด้วยน้อยกว่าหรือผู้ที่ไม่เห็นด้วยกับการแยกประเภทขยะมูลฝอย

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการแยกประเภทขยะมูลฝอย

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการแยกประเภทขยะมูลฝอยกับประโยชน์ที่ คาดว่าจะได้รับจากการแยกประเภทขยะมูลฝอย พบว่ามีทิศทางเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ และแม้ว่าตัวแปรทั้งสองจะมีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับต่ำ ($r = 0.266$) แต่ความสัมพันธ์ ดังกล่าวก็มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ดังนั้น จึงสรุปว่าประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการ แยกประเภทขยะมูลฝอยมีอิทธิพลต่อการแยกประเภทขยะมูลฝอย ทั้งนี้สอดคล้องกับหลักจิตวิทยา ที่อธิบายว่าการสร้างนิสัยใหม่ หรือการเปลี่ยนแปลง ปรับปรุง และแก้ไขพฤติกรรมให้เป็นไปตาม วัตถุประสงค์ของแต่ละกลุ่มบุคคล จำเป็นต้องใช้หลักการจูงใจโดยใช้สิ่งแนะนำหรือสิ่งล่อใจ เพราะ โดยธรรมชาติของมนุษย์มักมีความต้องการทางกายและทางใจเป็นพื้นฐาน เมื่อมีแรงจูงใจหรือ แรงเสริม บุคคลจะกระตือรือร้นที่จะตอบสนองและแสดงพฤติกรรมต่างๆ ออกมา (ไพบูลย์ เทวรักษ์, 2540: 100,102) ซึ่งจากการสัมภาษณ์พบว่าผู้ที่แยกประเภทขยะมูลฝอยคาดหวังว่า เมื่อแยกประเภทขยะมูลฝอยแล้วจะช่วยลดปริมาณขยะมูลฝอยและประหยัดทรัพยากรธรรมชาติ อีกทั้งยังประหยัดค่าใช้จ่ายจากการนำของเหลือใช้กลับมาใช้ซ้ำ รวมถึงเงินซึ่งเป็นผลพลอยได้ จากการขายขยะ ความคาดหวังดังกล่าวจึงถือเป็นแรงจูงใจให้บุคคลแยกประเภทขยะมูลฝอย

การรับสารเกี่ยวกับการแยกประเภทขยะมูลฝอย

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการแยกประเภทขยะมูลฝอยกับการรับสาร เกี่ยวกับการแยกประเภทขยะมูลฝอย พบว่ามีทิศทางเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ และแม้ว่า ตัวแปรทั้งสองจะมีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับต่ำ ($r = 0.196$) แต่ความสัมพันธ์ดังกล่าวก็มี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ดังนั้น จึงสรุปว่าการรับสารเกี่ยวกับการแยกประเภทขยะมูลฝอย มีอิทธิพลต่อการแยกประเภทขยะมูลฝอย ทั้งนี้เพราะการรับข่าวสารทั้งจากสื่อมวลชนและสื่อ บุคคลยังมีปริมาณมากเท่าใดยิ่งทำให้บุคคลที่ได้รับข่าวสารนั้นเป็นผู้มีหูตากว้างไกล มีความรู้ และความเข้าใจต่อสิ่งแวดล้อมรอบตัวเป็นอย่างดี อีกทั้งเป็นผู้ที่ทันสมัยทันเหตุการณ์ (Atkin, 1973: 208) และเมื่อบุคคลได้รับข่าวสารในปริมาณมากพอระดับหนึ่งจะช่วยกระตุ้นจิตสำนึก และก่อให้เกิดพฤติกรรมที่เหมาะสมคือแยกประเภทขยะมูลฝอยอย่างถูกวิธี

ความรู้เกี่ยวกับการแยกประเภทขยะมูลฝอย

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการแยกประเภทขยะมูลฝอยกับความรู้เกี่ยวกับการแยกประเภทขยะมูลฝอย พบว่ามีทิศทางเป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ และแม้ว่าตัวแปรทั้งสองจะมีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับต่ำ ($r = 0.131$) แต่ความสัมพันธ์ดังกล่าวก็มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ดังนั้น จึงสรุปว่าความรู้เกี่ยวกับการแยกประเภทขยะมูลฝอยมีอิทธิพลต่อการแยกประเภทขยะมูลฝอย ทั้งนี้อธิบายได้ว่าความรู้จากการเรียนรู้ด้วยประสบการณ์ตนเองหรือประสบการณ์ของผู้อื่น ทำให้บุคคลมีความเข้าใจสถานการณ์ต่างๆ ตลอดจนสาเหตุและแนวทางในการแก้ปัญหาได้อย่างลึกซึ้ง ดังนั้น วิธีหนึ่งที่จะช่วยให้บุคคลเข้าใจปัญหาและแนวทางในการแก้ปัญหาขยะมูลฝอย คือ การให้ความรู้เกี่ยวกับขยะมูลฝอย เช่น ประโยชน์ของขยะมูลฝอย การแยกประเภทขยะมูลฝอยอย่างถูกวิธี และวิธีการนำขยะมูลฝอยกลับมาใช้ซ้ำ เป็นต้น เมื่อบุคคลมีความรู้เรื่องขยะมูลฝอยอย่างถูกต้องก็จะส่งผลให้เกิดพฤติกรรมการแยกขยะมูลฝอยที่เหมาะสมตามมา

จากผลการวิเคราะห์การแปรผันสองทางด้วยวิธีวิเคราะห์การถดถอยแบบง่าย สรุปได้ว่า ตัวแปรอิสระที่มีผลทางบวกต่อการแยกประเภทขยะมูลฝอยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 คือ อายุ ทักษะคิดเกี่ยวกับการแยกประเภทขยะมูลฝอย ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการแยกประเภทขยะมูลฝอย การรับสารเกี่ยวกับการแยกประเภทขยะมูลฝอย และความรู้เกี่ยวกับการแยกประเภทขยะมูลฝอย

3.3.2 การวิเคราะห์การแปรผันหลายทาง

ในส่วนนี้เป็นการรายงานผลการวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุ และการวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุขั้นตอน ซึ่งศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการแยกประเภทขยะมูลฝอยกับตัวแปรอิสระทั้ง 12 ตัว โดยมีรายละเอียดของผลการศึกษา ดังนี้

3.3.2.1 การวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุ

ในการวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุ ตัวแปรอิสระแต่ละตัวต้องไม่สัมพันธ์กันในระดับสูง กล่าวคือ ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระไม่ควรสูงกว่า 0.6 (Blalock, 1972: 457) เพื่อไม่ให้เกิดปัญหาที่เรียกว่า ความสัมพันธ์พหุร่วมเชิงเส้น (multicollinearity) จากผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระแต่ละคู่พบว่าไม่มีค่าไม่เกิน 0.50 (ดังปรากฏในตารางที่ 7) ดังนั้น จึงใช้การวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุได้โดยไม่มีปัญหาความสัมพันธ์พหุร่วมเชิงเส้นระหว่างตัวแปรอิสระ

ตารางที่ 7 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1 sex	1.000											
2 age	-0.150	1.000										
3 religion	0.114	-0.056	1.000									
4 nedu	-0.227	-0.225	-0.345	1.000								
5 occupain	-0.128	0.026	-0.161	0.436	1.000							
6 income	-0.361	0.198	-0.249	0.469	0.367	1.000						
7 nmem	0.063	0.049	0.158	-0.046	-0.010	-0.066	1.000					
8 nlive	-0.056	0.258	0.372	-0.154	-0.016	-0.064	0.195	1.000				
9 attitude	-0.122	-0.097	-0.197	0.260	0.082	0.168	-0.076	-0.006	1.000			
10 expect	0.004	0.000	0.014	-0.030	-0.087	-0.106	0.065	0.097	0.077	1.000		
11 mass	-0.087	-0.045	-0.071	0.017	-0.008	-0.043	-0.121	0.013	0.226	0.135	1.000	
12 know	-0.145	-0.059	-0.208	0.280	0.181	0.153	0.012	-0.043	0.308	0.034	0.216	1.000

หมายเหตุ	1 sex	= เพศ (ชายคือ กลุ่มอ้างอิง)	7 nmem	= ขนาดของครัวเรือน
	2 age	= อายุ	8 nlive	= ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน
	3 religion	= ศาสนา (อื่นๆคือ กลุ่มอ้างอิง)	9 attitude	=ทัศนคติเกี่ยวกับการแยกประเภทของมุสลิม
	4 nedu	= การศึกษา	10 expect	= ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการแยกประเภทของมุสลิม (ไม่คาดหวังคือ กลุ่มอ้างอิง)
	5 occupain	= อาชีพ (อื่นๆคือ กลุ่มอ้างอิง)	11 mass	= การรับสารเกี่ยวกับการแยกประเภทของมุสลิม
	6 income	= รายได้	12 know	= ความรู้เกี่ยวกับการแยกประเภทของมุสลิม

สำหรับผลการวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุ ปรากฏในตารางที่ 8 ซึ่งอธิบายได้ว่ากลุ่มตัวแปรอิสระมีผลต่อตัวแปรตามอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยตัวแปรอิสระทั้ง 12 ตัวร่วมกันอธิบายการแปรผันของการแยกประเภทขยะมูลฝอยได้ประมาณร้อยละ 14 เมื่อพิจารณาในรายละเอียดพบว่าภายหลังจากควบคุมอิทธิพลของตัวแปรอิสระตัวอื่นๆ ให้คงที่แล้ว มีตัวแปรอิสระเพียง 4 ตัวที่มีผลทางบวกต่อการแยกประเภทขยะมูลฝอยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยตัวแปรประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการแยกประเภทขยะมูลฝอยสามารถอธิบายการแปรผันของการแยกประเภทขยะมูลฝอยได้ดีที่สุด ($\beta = 0.23$) รองลงมาคือ ทศนคติเกี่ยวกับการแยกประเภทขยะมูลฝอย การรับสารเกี่ยวกับการแยกประเภทขยะมูลฝอย และอายุ ($\beta = 0.14, 0.13$ และ 0.11 ตามลำดับ)

ตารางที่ 8 การวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุของการแยกประเภทขยะมูลฝอยของประชาชนในชุมชนเขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร

ตัวแปรอิสระ	β	t
เพศ	0.049	1.001
อายุ	0.112	2.125*
ศาสนา	0.016	0.290
การศึกษา	-0.045	-0.725
อาชีพ	0.022	0.427
รายได้	0.013	0.226
ขนาดของครัวเรือน	0.038	0.814
ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน	0.000	-0.002
ทัศนคติเกี่ยวกับการแยกประเภทขยะมูลฝอย	0.140	2.799*
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการแยกประเภทขยะมูลฝอย	0.234	5.076*
การรับสารเกี่ยวกับการแยกประเภทขยะมูลฝอย	0.128	2.698*
ความรู้เกี่ยวกับการแยกประเภทขยะมูลฝอย	0.076	1.518
$R = 0.368$ $R^2 = 0.136$ $F = 5.588^*$		

หมายเหตุ * หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

เมื่อเปรียบเทียบผลที่ได้จากการวิเคราะห์การถดถอยแบบง่ายและการวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุ พบว่ามีตัวแปรอิสระที่พบนัยสำคัญทางสถิติในการวิเคราะห์การถดถอยแบบง่าย แต่ไม่พบนัยสำคัญทางสถิติในการวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุ คือ ตัวแปรความรู้เกี่ยวกับการแยกประเภทขยะมูลฝอย ทั้งนี้เป็นเพราะความสัมพันธ์ระหว่างการแยกประเภทขยะมูลฝอยกับความรู้เกี่ยวกับการแยกประเภทขยะมูลฝอยที่พบในการวิเคราะห์การถดถอยแบบง่ายซึ่งเป็นความสัมพันธ์ที่ยังไม่ได้ควบคุมอิทธิพลของตัวแปรอิสระตัวอื่นๆ นั้นเป็นความสัมพันธ์ลวง นอกจากนี้ยังพบว่าตัวแปรอิสระบางตัวมีทิศทางความสัมพันธ์เปลี่ยนไปจากเดิม กล่าวคือ ในการวิเคราะห์การถดถอยแบบง่าย การแยกประเภทขยะมูลฝอยแปรผกผันกับศาสนาอิสลามและแปรผันตามระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน แต่ในการวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุ ความสัมพันธ์ดังกล่าวกลับมีทิศทางตรงกันข้าม ทั้งนี้อธิบายได้ว่าความสัมพันธ์ระหว่างการแยกประเภทขยะมูลฝอยกับศาสนาและระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน ที่พบในการวิเคราะห์การถดถอยแบบง่ายเป็นความสัมพันธ์บิดเบือน กล่าวคือ เป็นความสัมพันธ์ที่ทิศทางความสัมพันธ์ดั้งเดิมระหว่างตัวแปรตามกับตัวแปรอิสระเปลี่ยนไปในทิศทางตรงกันข้ามหลังจากควบคุมอิทธิพลของตัวแปรอิสระตัวอื่นๆ

3.3.2.2 การวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุขั้นต้น

ผลการวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุขั้นต้น ดังปรากฏในตารางที่ 9 สอดคล้องกับผลการวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุ กล่าวคือ ตัวแปรอิสระที่สามารถอธิบายการแปรผันของการแยกประเภทขยะมูลฝอยได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 มี 4 ตัว คือ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการแยกประเภทขยะมูลฝอย การรับสารเกี่ยวกับการแยกประเภทขยะมูลฝอย ทศนคติเกี่ยวกับการแยกประเภทขยะมูลฝอย และอายุ ซึ่งตัวแปรอิสระทั้ง 4 ตัวสามารถอธิบายการแปรผันของการแยกประเภทขยะมูลฝอยได้ร้อยละ 12.6 โดยตัวแปรประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการแยกประเภทขยะมูลฝอยอธิบายการแปรผันของการแยกประเภทขยะมูลฝอยได้ดีที่สุด คือ ร้อยละ 7.1 และเมื่อนำตัวแปรการรับสารเกี่ยวกับการแยกประเภทขยะมูลฝอย ตัวแปรทศนคติเกี่ยวกับการแยกประเภทขยะมูลฝอย และตัวแปรอายุ ร่วมพิจารณาในสมการถดถอยที่ละขั้นตอน พบว่าสามารถอธิบายการแปรผันของการแยกประเภทขยะมูลฝอยได้เพิ่มขึ้นร้อยละ 2.6 ร้อยละ 1.6 และร้อยละ 1.3 ตามลำดับ ส่วนตัวแปรอิสระตัวอื่นๆ ไม่สามารถเพิ่มอำนาจการอธิบายการแปรผันของการแยกประเภทขยะมูลฝอยได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ดังนั้น การรณรงค์โครงการลดและแยกขยะมูลฝอยจะบรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการได้ต้องคำนึงถึงปัจจัยของกลุ่มเป้าหมาย อันได้แก่ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการแยกประเภทขยะมูลฝอย การรับสารเกี่ยวกับการแยกประเภทขยะมูลฝอย ทศนคติเกี่ยวกับ

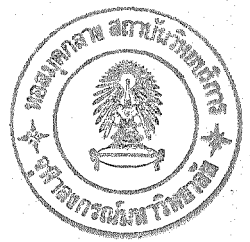
ตารางที่ 9 การวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุขั้นตอนของการแยกประเภทขยะมูลฝอยของ
ประชาชนในชุมชนเขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร

ตัวแปรอิสระ	β	t	R^2	R^2 change
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการ แยกประเภทขยะมูลฝอย	0.236	5.218*	0.071	0.071
การรับสารเกี่ยวกับการแยกประเภท ขยะมูลฝอย	0.136	2.941*	0.096	0.026
ทัศนคติเกี่ยวกับการแยกประเภท ขยะมูลฝอย	0.142	3.061*	0.113	0.016
อายุ	0.115	2.560*	0.126	0.013
$F = 15.65^*$				

หมายเหตุ * หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

การแยกประเภทขยะมูลฝอย และอายุ ซึ่งประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการแยกประเภทขยะ
มูลฝอย และทัศนคติเกี่ยวกับการแยกประเภทขยะมูลฝอย เป็นปัจจัยของกลุ่มเป้าหมายภายใต้
ลักษณะทางจิตวิทยา ส่วนการรับสารเกี่ยวกับการแยกประเภทขยะมูลฝอย และอายุ เป็นปัจจัย
ของกลุ่มเป้าหมายภายใต้ลักษณะทางการสื่อสาร และลักษณะทางประชากรและสังคม
ตามลำดับ

สรุปได้ว่าลักษณะทางประชากรและสังคม ลักษณะทางจิตวิทยา และ
ลักษณะทางการสื่อสารของกลุ่มเป้าหมายเป็นข้อมูลสำคัญสำหรับผู้ที่เกี่ยวข้องกับโครงการลด
และแยกขยะมูลฝอย เนื่องจากการทราบลักษณะของกลุ่มเป้าหมายเป็นอย่างดีจะช่วยให้
สามารถวางแผนการรณรงค์ให้สอดคล้องกับลักษณะของกลุ่มเป้าหมาย เพื่อให้เกิดการยอมรับ
และเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมได้ในที่สุด

บทที่ 4

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

ในบทนี้เป็นการสรุปสาระสำคัญของการวิจัย พร้อมทั้งเสนอข้อเสนอแนะเชิงนโยบายให้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำไปวางแผนหรือกำหนดนโยบาย และข้อเสนอแนะเชิงวิชาการให้กับนักวิชาการหรือผู้สนใจได้ศึกษาต่อไป โดยมีรายละเอียดดังนี้

4.1 สรุปผลการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพฤติกรรมการแยกประเภทขยะมูลฝอยและปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการแยกประเภทขยะมูลฝอยของประชาชนในชุมชนเขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร โดยใช้แนวคิดการตลาดเพื่อสังคมในฐานะยุทธศาสตร์เพื่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมสาธารณะในการสร้างกรอบแนวคิดของการศึกษา สำหรับตัวแปรตามของการศึกษาคือ การแยกประเภทขยะมูลฝอย ส่วนตัวแปรอิสระ ได้แก่ เพศ อายุ ศาสนา การศึกษา อาชีพ รายได้ ขนาดของครัวเรือน ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน ทศนคติเกี่ยวกับการแยกประเภทขยะมูลฝอย ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการแยกประเภทขยะมูลฝอย การรับสารเกี่ยวกับการแยกประเภทขยะมูลฝอย และความรู้เกี่ยวกับการแยกประเภทขยะมูลฝอย

ข้อมูลที่ใช้ศึกษาได้จากการสำรวจโดยวิธีสัมภาษณ์ด้วยแบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 440 ราย ที่เลือกแบบหลายขั้นตอนจากประชาชนที่อาศัยอยู่ในชุมชนตัวอย่าง 5 ชุมชนของเขตบางกะปิ ได้แก่ ชุมชนลำสาลี ชุมชนสุขสันต์ 26 ชุมชนวัดกลาง ชุมชนหมู่บ้านกิตตินิเวศน์ และชุมชนหมู่บ้านเทพทวี

การเสนอผลการวิจัยแบ่งเป็น 3 ส่วน คือ ส่วนแรกเป็นการพรรณนาลักษณะทั่วไปของข้อมูลหรือลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง ส่วนที่ 2 เป็นการพรรณนาพฤติกรรมการแยกประเภทขยะมูลฝอยของกลุ่มตัวอย่าง และส่วนที่ 3 เป็นการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรตามกับตัวแปรอิสระ ซึ่งแบ่งเป็นการวิเคราะห์การแปรผันสองทาง โดยใช้การวิเคราะห์การถดถอยแบบง่ายและการวิเคราะห์การแปรผันหลายทาง โดยใช้การวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุและการวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุขั้นตอน ผลการศึกษาสรุปได้ดังนี้

4.1.1 ลักษณะทั่วไปของข้อมูล

ผลการสำรวจลักษณะทางประชากรและสังคม พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง นับถือศาสนาพุทธ และเป็นผู้ประกอบการค้า มีอายุเฉลี่ยประมาณ 39 ปี มีการศึกษาเฉลี่ยประมาณ 10 ปี หรือเทียบเท่ากับระดับมัธยมศึกษาตอนต้น มีรายได้เฉลี่ย

ประมาณ 11,143 บาท มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ยประมาณ 4 คน และอาศัยอยู่ในชุมชนเฉลี่ยประมาณ 15 ปี

ส่วนลักษณะทางจิตวิทยา พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่คาดหวังว่าจะได้รับประโยชน์จากการแยกประเภทขยะมูลฝอย และมีทัศนคติเห็นด้วยกับการแยกประเภทขยะมูลฝอย สำหรับลักษณะทางการสื่อสาร พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ได้รับสารเกี่ยวกับการแยกประเภทขยะมูลฝอยในระดับค่อนข้างต่ำ และมีความรู้เกี่ยวกับการแยกประเภทขยะมูลฝอยในระดับค่อนข้างดี

4.1.2 ลักษณะของการแยกประเภทขยะมูลฝอย

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่แยกประเภทขยะมูลฝอยเป็นบางครั้งหรือบ่อยครั้ง และมีกลุ่มตัวอย่างเพียงส่วนน้อยเท่านั้นที่ไม่แยกประเภทขยะมูลฝอย กล่าวคือ ผู้ที่แยกขยะเศษอาหารออกจากขยะยังใช้ได้และออกจากขยะพิษเป็นบางครั้งหรือบ่อยครั้งมีสัดส่วนสูงเท่ากับ ร้อยละ 78.8 ส่วนผู้ที่แยกขยะยังใช้ได้และออกจากขยะพิษเป็นบางครั้งหรือบ่อยครั้งมีสัดส่วนต่ำกว่าเล็กน้อยคือ ร้อยละ 77.8 ในขณะที่ผู้ที่ไม่แยกขยะเศษอาหารออกจากขยะยังใช้ได้และออกจากขยะพิษมีสัดส่วนค่อนข้างต่ำคือ ร้อยละ 21.1 เท่ากัน และผู้ที่ไม่แยกขยะยังใช้ได้และออกจากขยะพิษมีสัดส่วนสูงกว่าเล็กน้อยคือ ร้อยละ 22.3 จึงสรุปได้ว่ากลุ่มตัวอย่างมีพฤติกรรมการแยกประเภทขยะมูลฝอยในระดับค่อนข้างดี คือ มีพฤติกรรมการแยกประเภทขยะมูลฝอยที่เหมาะสมและน่าพอใจในระดับหนึ่ง เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของบุคคลที่เคยชินกับการทิ้งขยะรวมในถังใบเดียวกันมาเป็นระยะเวลาที่ยาวนานย่อมต้องใช้เวลาในการรณรงค์เพื่อให้บุคคลมีพฤติกรรมที่ถูกต้องและเหมาะสม

4.1.3 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรตามกับตัวแปรอิสระ

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรตามกับตัวแปรอิสระ แบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ การวิเคราะห์การถดถอยแบบง่าย การวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุ และการวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุขั้นตอน มีรายละเอียดดังนี้

4.1.3.1 การวิเคราะห์การถดถอยแบบง่าย

ผลการวิเคราะห์การถดถอยแบบง่ายระหว่างการแยกประเภทขยะมูลฝอยกับตัวแปรอิสระภายใต้ลักษณะทางประชากรและสังคม ลักษณะทางจิตวิทยา และลักษณะทางการสื่อสาร ซึ่งเป็นการทดสอบสมมติฐาน พบว่าตัวแปรอิสระที่มีผลทางบวกต่อพฤติกรรมการแยกประเภทขยะมูลฝอยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 มี 5 ตัว คือ อายุ ทัศนคติเกี่ยวกับการแยกประเภทขยะมูลฝอย ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการแยกประเภทขยะ

มูลฝอย การรับสารเกี่ยวกับการแยกประเภทขยะมูลฝอย และความรู้เกี่ยวกับการแยกประเภทขยะมูลฝอย

4.1.3.2 การวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุ

ผลการวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุระหว่างการแยกประเภทขยะมูลฝอยกับตัวแปรอิสระ 12 ตัว ซึ่งได้แก่ เพศ อายุ ศาสนา การศึกษา อาชีพ รายได้ ขนาดของครัวเรือน ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน ทักษะเกี่ยวกับการแยกประเภทขยะมูลฝอย ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการแยกประเภทขยะมูลฝอย การรับสารเกี่ยวกับการแยกประเภทขยะมูลฝอย และความรู้เกี่ยวกับการแยกประเภทขยะมูลฝอย พบว่ากลุ่มตัวแปรอิสระมีผลต่อการแยกประเภทขยะมูลฝอยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยตัวแปรอิสระทุกตัวรวมกันสามารถอธิบายการแปรผันของการแยกประเภทขยะมูลฝอยได้ประมาณร้อยละ 14 และเมื่อควบคุมอิทธิพลของตัวแปรอิสระตัวอื่นๆ แล้ว พบว่าตัวแปรอิสระที่มีผลทางบวกต่อการแยกประเภทขยะมูลฝอยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 มีเพียง 4 ตัว คือ อายุ ทักษะเกี่ยวกับการแยกประเภทขยะมูลฝอย ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการแยกประเภทขยะมูลฝอย และการรับสารเกี่ยวกับการแยกประเภทขยะมูลฝอย

4.1.3.3 การวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุขั้นตอน

ผลการวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุขั้นตอน พบว่าตัวแปรอิสระที่สามารถอธิบายการแปรผันของการแยกประเภทขยะมูลฝอยได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ยังคงเป็นตัวแปรเดิม 4 ตัว คือ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการแยกประเภทขยะมูลฝอย การรับสารเกี่ยวกับการแยกประเภทขยะมูลฝอย ทักษะเกี่ยวกับการแยกประเภทขยะมูลฝอย และอายุ ซึ่งตัวแปรอิสระทั้ง 4 ตัวอธิบายการแปรผันของการแยกประเภทขยะมูลฝอยได้ร้อยละ 12.6 โดยตัวแปรประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการแยกประเภทขยะมูลฝอยอธิบายการแปรผันของการแยกประเภทขยะมูลฝอยได้ดีที่สุดคือ ร้อยละ 7.1 รองลงมาคือ การรับสารเกี่ยวกับการแยกประเภทขยะมูลฝอย ทักษะเกี่ยวกับการแยกประเภทขยะมูลฝอย และอายุ ซึ่งสามารถอธิบายการแปรผันของการแยกประเภทขยะมูลฝอยได้เพิ่มขึ้นร้อยละ 2.6 ร้อยละ 1.6 และร้อยละ 1.3 ตามลำดับ ส่วนตัวแปรอิสระที่เหลือไม่สามารถเพิ่มอำนาจการอธิบายการแปรผันของการแยกประเภทขยะมูลฝอยได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

4.2 ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะของการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายสำหรับผู้วางแผนหรือผู้กำหนดนโยบาย และข้อเสนอแนะเชิงวิชาการสำหรับนักวิชาการหรือผู้สนใจศึกษาต่อไป มีรายละเอียดดังนี้

4.2.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

จากผลการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีข้อค้นพบที่ควรพิจารณาเป็นแนวทางในการวางแผนหรือกำหนดนโยบายเพื่อให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม ดังนี้

1) ผลการศึกษาพบว่าปัจจัยสำคัญอันดับแรกที่มีอิทธิพลต่อการแยกประเภทขยะมูลฝอยคือ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการแยกประเภทขยะมูลฝอย แสดงให้เห็นว่าแรงจูงใจหรือแรงเสริมเป็นสิ่งแนะหรือสิ่งล่อใจให้เกิดพฤติกรรมกรรมการแยกประเภทขยะมูลฝอย ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการรักษาความสะอาดน่าจะพิจารณาวิธีการสร้างแรงจูงใจหรือแรงเสริมเพื่อกระตุ้นให้ประชาชนแยกประเภทขยะมูลฝอยเพิ่มขึ้น เช่น การจัดตั้งศูนย์รับซื้อขยะยังใช้ได้หรือขยะรีไซเคิลที่ให้ราคาสูงกว่าร้านรับซื้อของเก่าทั่วไป หรือการออกแบบเครื่องแลกเปลี่ยนอัตโนมัติจากขยะเป็นเงิน แล้วนำไปวางตามชุมชน เพื่อให้ประชาชนสามารถนำขยะยังใช้ได้หรือขยะรีไซเคิลไปขายกับเครื่องดังกล่าวได้ตลอดเวลา นอกจากนี้การจัดตั้งกองทุนขยะชุมชนโดยจัดสรรงบประมาณจำนวนหนึ่งให้ชุมชนสำหรับจัดการขยะด้วยวิธีการบริหารจัดการภายในชุมชนเอง อาทิเช่น ให้ชุมชนเป็นศูนย์กลางรับฝากขายขยะในรูปของธนาคารขยะ หรือส่งเสริมกลุ่มแม่บ้านให้มีอาชีพประดิษฐ์ของใช้จากขยะ โดยหน่วยงานภาครัฐให้การสนับสนุนด้านการจัดจำหน่าย เป็นต้น ก็น่าจะเป็นวิธีจูงใจให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการแยกประเภทขยะมูลฝอยเพิ่มขึ้น

2) ปัจจัยสำคัญอีกประการหนึ่งคือ การรับสารเกี่ยวกับการแยกประเภทขยะมูลฝอย ดังนั้น หน่วยงานทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับการรักษาความสะอาดจะต้องรณรงค์การแยกประเภทขยะมูลฝอยอย่างต่อเนื่อง โดยเน้นข่าวสารในเรื่องวิธีการแยกประเภทขยะมูลฝอยที่ถูกต้องและชี้ให้เห็นถึงประโยชน์ของการแยกประเภทขยะมูลฝอยอย่างชัดเจน เพื่อกระตุ้นจิตสำนึกของผู้ใหญ่และปลูกฝังค่านิยมการแยกประเภทขยะมูลฝอยให้กับเด็ก นอกจากนี้ยังอาจนำเสนอข่าวสารเกี่ยวกับชุมชนตัวอย่างที่ประสบความสำเร็จในการรณรงค์ลดและแยกขยะมูลฝอย เพื่อเป็นชุมชนต้นแบบให้กับพื้นที่อื่นปฏิบัติตาม ทั้งนี้การนำเสนอข่าวสารดังกล่าวมีความสำคัญต่อการก่อรูปทัศนคติที่เหมาะสม ซึ่งเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อการแยกประเภทขยะมูลฝอย

3) ผลการศึกษาพบว่า อายุมีอิทธิพลต่อการแยกประเภทขยะมูลฝอย โดยผู้ที่มีอายุมากมักมีพฤติกรรมการแยกประเภทขยะมูลฝอยที่ถูกต้องและเหมาะสม ซึ่งผู้ที่มีอายุมากอาจเป็นผู้นำชุมชน ผู้อาวุโสของชุมชน บิดามารดา และญาติผู้ใหญ่ที่อาศัยอยู่ในครัวเรือน ดังนั้น ควรสนับสนุนให้บุคคลเหล่านี้เป็นสื่อบุคคลเพื่อถ่ายทอดแนวทางการแยกขยะมูลฝอยที่ถูกต้อง และเป็นแบบอย่างของความประพฤติที่ดีให้กับเยาวชน

4) จากการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่แยกประเภทขยะมูลฝอยหรือแยกเป็นบางครั้งเท่านั้น ดังนั้น เพื่อเปลี่ยนพฤติกรรมการแยกประเภทขยะมูลฝอยให้อยู่ในระดับปฏิบัติบ่อยครั้ง หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรณรงค์ให้ประชาชนเห็นประโยชน์ของขยะประเภทต่างๆ มากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งขยะเศษอาหารซึ่งมีปริมาณครึ่งหนึ่งของขยะทั้งหมด เช่น นำขยะเศษอาหารมาหมักทำปุ๋ยชีวภาพที่มีคุณสมบัติกำจัดกลิ่นเน่าเหม็นและกำจัดศัตรูพืช หรือผลิตเป็นแก๊สชีวภาพเพื่อเป็นเชื้อเพลิงธรรมชาติให้กับครัวเรือน เป็นต้น ทั้งนี้หน่วยงานภาครัฐควรสนับสนุนการแปรรูปขยะเศษอาหารให้เป็นปุ๋ยธรรมชาติหรือพลังงานสะอาด โดยจัดหาสถานที่เก็บรวบรวมขยะเศษอาหารจากแหล่งกำเนิดขยะต่างๆ เพื่อสร้างเป็นโรงงานผลิตปุ๋ยชีวภาพและแก๊สชีวภาพใช้เองภายในประเทศ ซึ่งถือเป็นการสร้างงานให้กับประชาชนและลดการนำเข้าปุ๋ยวิทยาศาสตร์และเชื้อเพลิงจากต่างประเทศ หรืออาจจะสนับสนุนด้านงบประมาณและด้านวิชาการให้กับชุมชนเพื่อเป็นแหล่งผลิตปุ๋ยชีวภาพขนาดย่อมภายในครัวเรือน ซึ่งถือเป็นแนวทางที่สอดคล้องกับบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยปี พ.ศ. 2540 ที่ต้องการให้ชุมชนมีส่วนร่วมส่งเสริม บำรุงรักษา และคุ้มครองคุณภาพสิ่งแวดล้อม

5) ปัจจุบันกรุงเทพมหานครได้นำข้อบังคับว่าด้วยหลักเกณฑ์การกำจัดมูลฝอยและสิ่งปฏิกูลของอาคารสถานที่ และสถานบริการสาธารณสุข พ.ศ. 2545 มาบังคับใช้กับประชาชนตั้งแต่วันที่ 16 สิงหาคม พ.ศ. 2545 โดยกำหนดวิธีการทิ้งขยะของประชาชนในที่พักอาศัย สถานประกอบการ ห้างสรรพสินค้า อาคารสูง และสถานพยาบาล ลำดับต่อไปเมื่อกรุงเทพมหานครเห็นว่า การแยกประเภทขยะมูลฝอยเป็นวิธีลดปริมาณขยะมูลฝอยที่ถูกต้องและเหมาะสมก็อาจขยายข้อบังคับให้ครอบคลุมถึงการแยกประเภทขยะมูลฝอยก่อนทิ้ง

4.2.2 ข้อเสนอแนะเชิงวิชาการ

การศึกษาครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณที่ศึกษาพฤติกรรมการแยกประเภทขยะมูลฝอยแบบตัดขวาง โดยอาศัยข้อมูลจากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างในชุมชนที่มีการรณรงค์การแยกประเภทขยะมูลฝอย ดังนั้น ผู้ที่สนใจศึกษาเรื่องเดียวกันนี้อาจศึกษาเพิ่มเติมในแนวทางอื่นได้ ดังนี้

1) ผู้สนใจสามารถใช้การวิจัยเชิงคุณภาพพร้อมกับการวิจัยเชิงปริมาณ เช่น การสัมภาษณ์เชิงลึก เนื่องจากการสัมภาษณ์เชิงลึกเป็นเครื่องมือการวิจัยที่ช่วยให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้อง และลึกซึ้งเกี่ยวกับลักษณะทางประชากรและสังคม ลักษณะทางจิตวิทยา และลักษณะทางการสื่อสาร นอกจากนี้ยังอาจใช้วิธีการสังเกตการณ์ร่วมด้วยเพื่อช่วยยืนยันความถูกต้องในคำตอบว่าบุคคลมีพฤติกรรมตามนั้นจริงหรือไม่

2) ผู้สนใจสามารถศึกษาเรื่องในทำนองเดียวกันนี้ โดยใช้การวิจัยเชิงทดลอง ซึ่งกลุ่มทดลองจะได้รับกิจกรรมแทรกแซง เช่น กิจกรรมการให้ความรู้เกี่ยวกับการแยกประเภทขยะมูลฝอย และกิจกรรมการสร้างคุณค่าให้กับขยะโดยแลกเปลี่ยนเป็นเงินหรือสิ่งของจำเป็นในครัวเรือน เป็นต้น ส่วนกลุ่มควบคุมจะไม่ได้รับกิจกรรมแทรกแซงใดๆ จากนั้นจึงเปรียบเทียบพฤติกรรมการแยกประเภทขยะมูลฝอยของทั้งสองกลุ่มว่าแตกต่างกันหรือไม่และอย่างไร การศึกษาในลักษณะดังกล่าวสามารถประเมินผลของกิจกรรมแทรกแซงได้ เพื่อที่จะนำกิจกรรมแทรกแซงที่ประสบความสำเร็จไปใช้รณรงค์โครงการลดและแยกขยะมูลฝอยในพื้นที่อื่นต่อไป

3) นอกจากตัวแปรอิสระทั้ง 4 ตัวที่มีความสัมพันธ์ทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 กับการแยกประเภทขยะมูลฝอยแล้ว ผู้สนใจอาจนำตัวแปรอื่นที่น่าสนใจมาวิเคราะห์หาความสัมพันธ์กับการแยกประเภทขยะมูลฝอยได้อีก โดยเฉพาะลักษณะทางจิตวิทยาที่สะท้อนถึงบุคลิกภาพ เช่น ลักษณะความทันสมัย และลักษณะความเป็นผู้นำ เป็นต้น

4) ผู้สนใจอาจศึกษาเรื่องเดียวกันนี้โดยใช้แนวคิดหรือทฤษฎีอื่น เช่น ทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผลของ Fishbein and Ajzen (1975) และใช้เทคนิคการวิเคราะห์เส้นทาง (path analysis) เพื่อศึกษาพฤติกรรมการแยกประเภทขยะมูลฝอย แล้วเปรียบเทียบผลที่ได้กับกรอบแนวคิดการตลาดเพื่อสังคม ซึ่งจะช่วยให้เข้าใจสาเหตุของพฤติกรรมมนุษย์ได้ดียิ่งขึ้น

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- กรรณิกา ชมดี. 2524. การมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีผลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ: ศึกษาเฉพาะกรณีโครงการสารภี ตำบลท่าช้าง อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี. (ไม่ใคร่พืช 08050). กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.
- กรุงเทพมหานคร, สำนักนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม. (ม.ป.ป). แผนพัฒนากรุงเทพมหานคร ฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2535 - พ.ศ. 2539). กรุงเทพมหานคร: ส่วนท้องถิ่น.
- กรุงเทพมหานคร, สำนักพัฒนาชุมชน. 2544. ข้อมูลชุมชน กรุงเทพมหานคร 2544. กรุงเทพมหานคร: วีรนิทร์.
- กรุงเทพมหานคร, สำนักรักษาความสะอาด. 2541. โครงการรณรงค์ประชาสัมพันธ์ทางสื่อ. วารสารสำนักรักษาความสะอาด. 1,1 (สิงหาคม-พฤศจิกายน): 1-42.
- กรุงเทพมหานคร, สำนักรักษาความสะอาด. 2543ก. คู่มือสนับสนุนการลดและแยกขยะมูลฝอย. กรุงเทพมหานคร: กองวิชาการและแผนงาน.
- กรุงเทพมหานคร, สำนักรักษาความสะอาด. 2543ข. รายงานประจำปี 2543. (ม.ป.ท.).
- กรุงเทพมหานคร, สำนักรักษาความสะอาด. 2543ค. คู่มือการลดปริมาณมูลฝอยในชุมชน. กรุงเทพมหานคร: กองวิชาการและแผนงาน.
- กษินาจ หลิมสวัสดิ์. 2543. การมีส่วนร่วมของราษฎรในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้และการพึงพิงป่าชุมชนโคกสะอาด ตำบลสะแกโพรง อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาการจัดการป่าไม้ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ฉันทนา ลิ้มนิรันดร์กุล. 2540. การแยกประเภทขยะมูลฝอย. วารสารอนามัยสิ่งแวดล้อม 1,1 (เมษายน-มิถุนายน): 46-53.
- ชลธิชา ตั้งอัน. 2534. ความรู้ ความเชื่อ และการปฏิบัติของแม่บ้านในการกำจัดขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล: ศึกษาเฉพาะกรณีครัวเรือนริมคลองแสนแสบ กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาสิ่งแวดล้อมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ชลิดา ถนอมวงษ์. 2537. การศึกษาพฤติกรรมในการกำจัดขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูลในแพพักแพล่องในเขตอำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาสิ่งแวดล้อม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.

- ชัยยุทธ โยธามาศย์. 2539. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำจัดขยะมูลฝอย: ศึกษาเฉพาะกรณีเทศบาลตำบลพิบูลมังสาหาร จังหวัดอุบลราชธานี. ภาคนิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์ สาขาพัฒนาสังคม บัณฑิตวิทยาลัย สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- ชุติมา บัวแย้ม. 2538. การทิ้งขยะในชีวิตประจำวันของแม่บ้านในเขตอำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์ สาขาศึกษาศาสตร์ ภาควิชาศึกษาศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ดวงตา พิริยานนท์. 2540. การเปิดรับข่าวสาร ความรู้ และทัศนคติของประชาชนกับการยอมรับการทิ้งมูลฝอยแยกประเภทในเขตทดลองโครงการรณรงค์แยกประเภทมูลฝอย. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์ สาขาวิชาการประชาสัมพันธ์ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ดุขฎิ โยเหลา และประทีป จินนี. 2539. ปัจจัยเชิงสาเหตุของพฤติกรรมการอนุรักษ์น้ำของครูประถมศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร: รายงานวิจัย. กรุงเทพมหานคร: สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- ถวัลย์ ยิ้มแย้ม. 2540. พฤติกรรมของประชาชนในการอนุรักษ์แม่น้ำเพชรบุรี: กรณีศึกษาเขตสุขาภิบาลท่าสาย อำเภอท่าสาย จังหวัดเพชรบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์ สาขาวิชาสิ่งแวดล้อม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ทรงพล แสงประกาย. 2544. พฤติกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของประชาชนในท้องถิ่น: กรณีศึกษาบึงบอระเพ็ด จังหวัดนครสวรรค์. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์ สาขาวิชาสิ่งแวดล้อม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ธนพร พนาคุปต์. 2538. พฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือนของประชาชนที่อาศัยในเขตเทศบาลเมืองปัตตานี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์ สาขาวิชาสิ่งแวดล้อมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ธเนศ ต่วนชะเอม และคณะ. 2540. ปัจจัยที่ส่งผลต่อเจตนาเชิงพฤติกรรมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของเยาวชนไทย: รายงานวิจัย. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.
- ธีรศักดิ์ อัครบวร. 2538. กฎหมายการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร: วิทยุชน.

- นรินทร์ชัย พัฒนพงศา. 2539. การศึกษาความรู้ ทักษะ และ การปฏิบัติด้านสิ่งแวดล้อม ที่เกี่ยวกับการจัดการขยะในชีวิตประจำวันของชุมชนทางวิชาการและประชาชน ในเขตเทศบาลอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อการรณรงค์จัดการขยะที่ สัมฤทธิ์ผล: รายงานวิจัย. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- นิภาภรณ์ เกียรติสุข. 2539. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการแก้ไขปัญหาขยะมูลฝอย ในเขตเทศบาลเมืองชลบุรี. ภาคนิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาด้านนโยบายและการ จัดการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกริก.
- นุชจิรา โมระเสรีสุข. 2544. พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสาร ความรู้ ความตระหนัก และการ มีส่วนร่วมของประชาชนในกรุงเทพมหานครเกี่ยวกับแผนการลดปริมาณมูลฝอย. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาด้านสื่อสารมวลชน คณะวารสารศาสตร์และสื่อสาร มวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- เนตรนาภา รัตนไพธานันท์. 2541. พฤติกรรมการอนุรักษ์น้ำในลำตะคองของประชาชน ในเขตเทศบาลนครนครราชสีมา: รายงานวิจัย. นครราชสีมา: คณะวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี สถาบันราชภัฏนครราชสีมา.
- บันเทิง เพียรคำ. 2539. การศึกษารูปแบบการจัดการขยะมูลฝอยของครัวเรือนในเขต ชนบท: กรณีศึกษาคำบลศรีณรงค์ อำเภอชุมพลบุรี จังหวัดสุรินทร์. การศึกษา ค้นคว้าด้วยตนเองปริญญาโทบริหารศึกษาด้านสังคมวิทยาการพัฒนาศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- บุญสม ธรรมชาติวิวัฒน์, เลขา วลัยไพจิตร และสิทธิเดช นิลสัมฤทธิ์. 2541. ความคิดเห็น การมีส่วนร่วมในการทิ้งขยะและรักษาความสะอาดของคนในกรุงเทพมหานคร: รายงานวิจัย. กรุงเทพมหานคร: ทิพย์เนตรการพิมพ์.
- ปวี จำปาทอง. 2538. ปัจจัยทางสังคมและจิตวิทยาที่มีผลต่อพฤติกรรมการแยกทิ้งขยะ ของประชาชนเขตกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาด้านสังคมวิทยา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.
- พิชิต พลอำมาตย์. 2541. การส่งเสริมการคัดแยกขยะโดยครัวเรือน. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาด้านสังคมวิทยา บัณฑิตวิทยาลัยขอนแก่น.
- พิทยา ศรีเมือง. 2543. พฤติกรรมการประหยัดน้ำของนักศึกษาด้านสาธารณสุขในภาค ตะวันออกเฉียงเหนือ. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาด้านสังคมวิทยา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.

- พิมพ์ิลาส ตันติพงษ์. 2542. ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการลดปริมาณขยะของครัวเรือน.
 ใน การประชุมวิชาการประชากรศาสตร์แห่งชาติ 2542. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ไพบูลย์ เทวรักษ์. 2540. จิตวิทยาการเรียนรู้. กรุงเทพมหานคร: เอส ดี เพรส การพิมพ์.
- มานพ เมฆประยูรทอง. ผู้แปล. 2537. แผนปฏิบัติการ 21 เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน:
 สรุปสาระสำคัญของ agenda 21 ในเรื่องสิ่งแวดล้อมกับการพัฒนาชนบท.
 กรุงเทพมหานคร: อมรินทร์ พรินติ้ง แอนด์ พับลิชชิ่ง.
- โมหัมมัด อับดุลกาเดร์. 2520. ความเข้าใจเรื่องศาสนาอิสลามและชาวไทยมุสลิมเบื้องต้น.
 กรุงเทพมหานคร: อักษรบัณฑิต.
- ยศ สันตสมบัติ. 2537. มนุษย์กับวัฒนธรรม. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์
 มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ราชบัณฑิตยสถาน. 2532. พจนานุกรมศัพท์สังคมวิทยา อังกฤษ-ไทย. กรุงเทพมหานคร:
 อมรินทร์ พรินติ้ง กรู๊ป.
- เรืองฤทธิ์ กิตติวิทยาพงศ์. 2540. พฤติกรรมการทิ้งขยะของนักศึกษาวิทยาเขตวังไกลกังวล:
 รายงานวิจัย. สถาบันเทคโนโลยีราชมงคลวิทยาเขตวังไกลกังวล.
- เรืองวิไล วรรณโพธิ์. 2542. พฤติกรรมการทิ้งขยะและการจัดการมูลฝอยของประชาชน
 และของสาขาภิบาลอ่างศิลา ตำบลอ่างศิลา อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี.
 ภาคนิพนธ์ปริญญาบัณฑิต คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล.
- เลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, สำนักงาน. 2542. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย
 พุทธศักราช 2540. กรุงเทพมหานคร: กองประชาสัมพันธ์.
- วัชราภรณ์ เขียมสะอาด. 2538. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของสตรีในการ
 พัฒนาท้องถิ่น อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท
 สาขาวิชาการศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม, กระทรวง, กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม. 2535.
 พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พุทธศักราช
 2535 และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง. กรุงเทพมหานคร: ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่ง
 ประเทศไทย.
- วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม, กระทรวง, สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม.
 2544. รายงานสถานการณ์คุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2543. กรุงเทพมหานคร:
 วิศวกรรมกราฟิก.

- วิภาเพ็ญ เจียสกุล. 2536. พฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตพื้นที่
ชั้นกลาง กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาสิ่งแวดล้อม
ศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.
- วิมลศิริ วิเศษสมบัติ และดรุณี อ้นขวัญเมือง. 2544. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมการ
อนุรักษ์แม่น้ำเจ้าพระยาในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี. วารสารอนามัยสิ่งแวดล้อม
5,4 (กรกฎาคม-กันยายน): 4-17.
- วิชณุ สถานนท์ชัย. 2539. พฤติกรรมการรวบรวมและกำจัดขยะมูลฝอยของผู้ประกอบการ
ธุรกิจการค้า: กรณีศึกษาเขตเทศบาลเมืองฉะเชิงเทรา. วิทยานิพนธ์ปริญญา
มหาบัณฑิต สาขาวิชาสิ่งแวดล้อม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ศรัณยา อุฬารศิลป์. 2534. พฤติกรรมการจัดสภาพแวดล้อมในที่พักอาศัยของสตรีใน
ชุมชนแออัด: ศึกษาเฉพาะกรณีชุมชนแออัดสองร้อยห้อง กรุงเทพมหานคร.
วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาสิ่งแวดล้อมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ศิราพร ฐิตะฐาน. 2533. แนวคิดเกี่ยวกับความเชื่อและศาสนาในสังคม. ใน เอกสารการ
สอนชุดวิชา 12304 ความเชื่อและศาสนาในสังคมไทย หน่วยที่ 1-7 สาขาวิชา
ศิลปศาสตร์. นนทบุรี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- ศุภราภรณ์ ธรรมชาติ. 2541. การมีส่วนร่วมของประชาชนท้องถิ่นในการอนุรักษ์
ทรัพยากรชายฝั่ง: กรณีศึกษาอำเภอละงู จังหวัดสตูล. วิทยานิพนธ์ปริญญา
มหาบัณฑิต สาขาสิ่งแวดล้อมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.
- สมพงษ์ บำรุงรส. 2539. พฤติกรรมการจัดหาน้ำสะอาดของผู้นำสตรีในชนบท: กรณี
ศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชาสิ่งแวดล้อม
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.
- สนิท สมัครการ และสุพรรณิ ไชยอำพร. 2538. สังคมไทยภาวะปัจจุบันและแนวโน้มใน
อนาคต (พ.ศ. 2535 - 2550). (ม.ป.ท.).
- สิทธิศานต์ ทรัพย์ศิริไธภา. 2544. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการมูลฝอย:
กรณีศึกษาการจัดการมูลฝอยเทศบาลตำบลท่าบ่อ อำเภอท่าบ่อ จังหวัด
หนองคาย. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการบริหาร
สิ่งแวดล้อม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.

- สุจินต์ ดาววิระกุล. 2527. ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการพัฒนาหมู่บ้าน: ศึกษาเฉพาะกรณีหมู่บ้านชนะเลิศการประกวดหมู่บ้านดีเด่นระดับจังหวัดของจังหวัดนครสวรรค์ ประจำปี พ.ศ. 2527. (ไมโครฟิช 19181). กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.
- สุพัทธา สุภาพ. 2534. สังคมและวัฒนธรรมไทย: ค่านิยม ครอบครัว ศาสนา ประเพณี. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช.
- สุภารักษ์ จุตระกุล. 2537. การศึกษาพฤติกรรม การเปิดรับข่าวสารกับความรู้ ทัศนคติ และการมีส่วนร่วมในการทิ้งขยะแยกประเภทเพื่อการหมุนเวียนกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่ของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต ภาควิชาการประชาสัมพันธ์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุวรรณณี จุฑามณีพงษ์. 2544. พฤติกรรม การทิ้งขยะของนักศึกษาคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. วารสารวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี 9,1 (มกราคม-มิถุนายน): 7-12.
- สุวิมล ภักดีพิบูลย์. 2535. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของแม่บ้านในเขตกรุงเทพมหานคร ที่มีต่อการกำจัดขยะมูลฝอย. วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต สาขาวิชาสิ่งแวดล้อม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.
- แสงสุทธิ สุขทอง. 2539. การศึกษาพฤติกรรม การจัดการมูลฝอยของประชาชนในเขตสุขภาพเทศบาลเมือง อำเภอกะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี. ภาควิชาการประชาสัมพันธ์ คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล.
- องอาจ เต็มศรีวิระกุล. 2545. ปัจจัยที่มีผลต่อการอนุรักษ์ป่าชุมชนเขาราวเทียนทอง ตำบลเนินขาม กิ่งอำเภอนีนขาม จังหวัดชัยนาท. วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต สาขาการบริหารทรัพยากรป่าไม้ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- อรรวรรณ เทียนดี. 2544. การอนุรักษ์ป่าชายเลนของเกษตรกรผู้เลี้ยงกุ้งกุลาดำในอำเภอบางละมุง จังหวัดระยอง. วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตร บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- อารมณีย์ สพานสิทธิ์. 2543. พฤติกรรม การทิ้งขยะ และการจัดการมูลฝอยของประชาชนในเขตตำบลนาหินลาด อำเภอบางพลี จังหวัดนครนายก. ภาควิชาการประชาสัมพันธ์ คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล.
- อุภาศิริ เพชรสว่าง และประเสริฐ เล็กสรรเสริญ. 2540. พฤติกรรม การแยกและกำจัดขยะของประชาชน จังหวัดนนทบุรี. วารสารอนามัยสิ่งแวดล้อม 1, 2 (กรกฎาคม-กันยายน): 3-10.

- อุมาดี ธนผลผดุงกุล. 2538. การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับการแยกประเภทขยะมูลฝอยของผู้อยู่อาศัยในอาคารชุด กรณีศึกษา: ผู้อยู่อาศัยในอาคารชุดในเขตกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการบริหารสิ่งแวดล้อม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.
- อำนาจ สุวรรณรักษ์. 2544. การมีส่วนร่วมของพยาบาลในการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมในโรงพยาบาลศิริราช. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาสิ่งแวดล้อมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.
- อำนาจ แสนเสนาะ. 2545. ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจและสังคมที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์สวนป่าโครงการปลูกป่าถาวรเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในวโรกาสครองราชย์ปีที่ 50 กรณีศึกษาแปลงปลูกป่า FPT 25 ตำบลป่าแหวหลวง อำเภอสันติสุข จังหวัดน่าน. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาการบริหารทรัพยากรป่าไม้ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- อำไพ เล็มเสน. 2539. การมีส่วนร่วมของประชาชนสองฝั่งคลองแสนแสบต่อการจัดการขยะในคลองเขตมีนบุรี. ภาคนิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต คณะพัฒนาสังคม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

ภาษาอังกฤษ

- Atkin, C.K. 1973. *New Model for Mass Communication Research*. New York: The Free Press.
- Blalock, H.M., Jr. 1972. *Social Statistics*. 2nd ed. Tokyo: McGraw-Hill Kogakusha.
- Davio, R.L. 2001. *Influence and Motivations on Curbside Recycling Participation*. [Online]. Abstract from: Dissertation Abstract Online Publication number: 3008310
- Fishbein, M. and Ajzen, I. 1975. *Belief Attitude Intention and Behavior: An Introduction to Theory and Research*. New York: Addison-Wesley.
- Hand, C.M. 1986. *Energy Attitudes, Beliefs and Behavior: A Specification of Situational and Personal Determinants of Residential Conservation Behavior*. [Online]. Abstract from: Dissertation Abstract Online Publication number: 8624245
- Hardy, M.A. 1993. *Regression with Dummy Variables*. California: SAGE Publication.

- Kotler, P. and Roberto, E.L. 1989. *Social Marketing: Strategies for Changing Public Behavior*. New York: The Free Press.
- Liou, J.C. 1992. *Environmental Knowledge, Attitudes, Behavioral Intention, and Behavior of Preservice Elementary Teachers in Taiwan, The Republic of China*. [Online]. Abstract from: Dissertation Abstract Online Publication number: 9314264
- Marshall, G. 1994. *The Concise Oxford Dictionary of Sociology*. New York: Oxford University Press.
- Martine, G. 1995. *The Relations between Population and Environment in the Context of Economic Globalization: Preliminary Considerations*. In J. I. Clarke and L. Tabah (ed.), *Population-Environment-Development Interactions*, pp. 95-115. Paris: CICRED.
- Mendenhall, W. and Sincich, T. 1996. *A Second Course in Statistics: Regression Analysis*. New Jersey: Prentice-Hall.
- National Economic and Social Development Board. n.d. *The Seventh National Economic and Social Development Plan (1992-1996)*. Bangkok: United Production.
- United Nations. 1995. *Population and Development (vol.1) : Programme of Action Adopted at the International Conference on Population and Development*. Cairo, 5-13 september 1994. New York: United Nations Publication.
- Yamane, T. 1973. *Statistics: An Introductory Analysis*. 3rd ed. New York: Harper & Row.

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ก

แบบสอบถาม

ID

1 2 3

เรื่อง การแยกประเภทขยะมูลฝอยของประชาชนในชุมชนเขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร
พฤษภาคม พ.ศ. 2545

- คำชี้แจง**
1. ให้ผู้สัมภาษณ์วงกลมล้อมรอบตัวเลขที่ตรงกับคำตอบที่กรณิดังต่อไปนี้
 2. ให้ผู้สัมภาษณ์เขียนคำตอบให้ชัดเจนลงในช่องว่างที่ระบุให้เขียนคำตอบ
 3. ให้ผู้สัมภาษณ์ปฏิบัติตามคำสั่งในกรณีที่กำหนดให้ข้ามข้อคำถาม

ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์.....สกุล.....
บ้านเลขที่.....หมู่ที่.....ตรอก/ซอย.....
ถนน.....ตำบล/แขวง.....
อำเภอ/เขตบางกะปิ.....จังหวัดกรุงเทพมหานคร

ชื่อชุมชน.....

ประเภทของชุมชน	1 ชุมชนแออัด	2 ชุมชนชานเมือง
	3 เคหะชุมชน	4 ชุมชนหมู่บ้านจัดสรร
	5 ชุมชนเมือง	

typecom

4

ผู้สัมภาษณ์.....วันที่.....เดือน.....พ.ศ. 2545

แบบสอบถามประกอบด้วย 5 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

ส่วนที่ 2 การรับข่าวสารเกี่ยวกับการแยกประเภทขยะมูลฝอย

ส่วนที่ 3 ความรู้เกี่ยวกับการแยกประเภทขยะมูลฝอย

ส่วนที่ 4 ทศนคติเกี่ยวกับการแยกประเภทขยะมูลฝอย

ส่วนที่ 5 ความคาดหวังและการปฏิบัติเกี่ยวกับการแยกประเภทขยะมูลฝอย

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

101 ท่านมีเพศอะไร

- 1 ชาย 2 หญิง

sex

5

102 ท่านเกิดวันที่.....เดือน..... พ.ศ.

ปัจจุบันท่านอายุเต็มเท่าไร.....ปี

age

6 7

103 ท่านนับถือศาสนาอะไร

- 1 พุทธ 2 อิสลาม
3 คริสต์ 4 อื่นๆ ระบุ.....

religion

8

104 ท่านเรียนจบการศึกษาสูงสุดระดับชั้นอะไร.....

ท่านกำลังศึกษาอยู่ระดับชั้นอะไร.....

educate

9 10

105 ปัจจุบันท่านมีสถานภาพสมรสอย่างไร

- 1 โสด 2 สมรส
3 หม้าย 4 หย่า
5 แยก

marital

11

106 ปัจจุบันท่านประกอบอาชีพอะไร

- 0 ไม่ได้ประกอบอาชีพ เพราะ.....
1 ประกอบอาชีพ.....
งานที่ท่านนั้นท่านทำหน้าที่อะไร.....

occupatn

12

107 ท่านมีรายได้เฉลี่ยเดือนละเท่าไร..... บาท

income

13 14 15 16 17 18

108 ปัจจุบันครัวเรือนของท่านมีสมาชิกอาศัยอยู่ (รวมตัวท่านด้วย) รวมทั้งสิ้นกี่คน.....คน

nmem

19 20

109 ท่านอาศัยอยู่ในชุมชนนี้เป็นระยะเวลาานานเท่าไร

- 1 เกิดที่นี่
2 ระยะเวลา..... ปี

nlive

21 22

ส่วนที่ 2 การรับข่าวสารเกี่ยวกับการแยกประเภทขยะมูลฝอย

201 ชุมชนของท่านมีโครงการลดและแยกขยะมูลฝอยหรือไม่

1 มี 2 ไม่มี 3 ไม่ทราบ

202 ในช่วง 6 เดือนที่ผ่านมา ท่านได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการแยกประเภทขยะมูลฝอย
จากแหล่งต่อไปนี้มากน้อยเพียงใด

แหล่งข่าวสาร	ไม่ได้รับ	นานๆ ครั้ง	บ่อยครั้ง
1. โทรทัศน์	0	1	2
2. วิทยุ	0	1	2
3. หนังสือพิมพ์	0	1	2
4. แผ่นพับ/แผ่นปลิว	0	1	2
5. ป้ายโฆษณา	0	1	2
6. วารสาร/จุลสาร	0	1	2
7. เจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชนของสำนักงาน เขตบางกะปิ	0	1	2
8. ผู้นำชุมชน	0	1	2
9. คนในครอบครัว/ญาติพี่น้อง	0	1	2
10. เพื่อนบ้าน	0	1	2
11. อื่นๆ ระบุ.....	0	1	2

project 23

tv 24

radio 25

news 26

brochur 27

poster 28

journal 29

official 30

leader 31

relative 32

neighbor 33

other 34

ส่วนที่ 3 ความรู้เกี่ยวกับการแยกประเภทขยะมูลฝอย

- 301 ข้อใดคือความหมายของการแยกประเภทขยะมูลฝอยที่ถูกต้อง
- 1 การแยกขยะมูลฝอยตามชนิดของขยะมูลฝอยลงในถุงขยะแล้วทิ้งในถังขยะใบเดียวกัน
 - 2 การแยกขยะมูลฝอยตามชนิดของขยะมูลฝอยเพื่อนำไปขาย
 - 3 การแยกขยะมูลฝอยตามชนิดของขยะมูลฝอยโดยทิ้งให้ถูกชนิดของถุงขยะและประเภทของถังขยะ
 - 4 ไม่ทราบ
- meaning

35
- 302 สำนักรักษาความสะอาด กรุงเทพมหานคร แบ่งประเภทขยะมูลฝอยเป็นอะไรบ้าง
- 1 ขยะเปียก ขยะแห้ง และขยะพิษ
 - 2 ขยะเศษอาหาร ขยะยังใช้ได้ และขยะพิษ
 - 3 ขยะเปียก ขยะแห้ง และขยะหมุนเวียน
 - 4 ไม่ทราบ
- kind

36
- 303 สัญลักษณ์ คือขยะประเภทใด
- 1 ขยะเศษอาหาร
 - 2 ขยะยังใช้ได้
 - 3 ขยะพิษ
 - 4 ไม่ทราบ
- sfood
- 304 สัญลักษณ์ คือขยะประเภทใด
- 1 ขยะเศษอาหาร
 - 2 ขยะยังใช้ได้
 - 3 ขยะพิษ
 - 4 ไม่ทราบ
- srecycle

38
- 305 สัญลักษณ์ คือขยะประเภทใด
- 1 ขยะเศษอาหาร
 - 2 ขยะยังใช้ได้
 - 3 ขยะพิษ
 - 4 ไม่ทราบ
- sdanger

39

306 ข้อใดคือขยะเศษอาหาร

- 1 เศษผักผลไม้ กล่องนม และขวดน้ำปลา
- 2 เปลือกไข่ เศษผักผลไม้ และเศษขนม
- 3 เศษแก้วเตี๋ยว เศษถุงพลาสติก และเศษใบไม้
- 4 ไม่ทราบ

wfood

40

307 ข้อใดคือขยะยังใช้ได้

- 1 เศษผักผลไม้ เศษใบไม้ และกล่องนม
- 2 กระป๋องสี ขวดทินเนอร์ และกระป๋องสเปรย์
- 3 โฟม ขวดน้ำปลา และกระป๋องน้ำอัดลม
- 4 ไม่ทราบ

wrecycle

41

308 ข้อใดคือขยะหอม

- 1 ขยะเศษอาหาร
- 2 ขยะยังใช้ได้
- 3 ขยะพิษ
- 4 ไม่ทราบ

wcompost

42

309 โฟมเป็นขยะประเภทใด

- 1 ขยะเศษอาหาร
- 2 ขยะยังใช้ได้
- 3 ขยะพิษ
- 4 ไม่ทราบ

foam

43

310 ถังขยะสีเหลืองคือถังขยะประเภทใด

- 1 ขยะเศษอาหาร
- 2 ขยะยังใช้ได้
- 3 ขยะพิษ
- 4 ไม่ทราบ

yellow

44

311 ถังขยะสีเขียวคือถังขยะประเภทใด

- 1 ขยะเศษอาหาร
- 2 ขยะยังใช้ได้
- 3 ขยะพิษ
- 4 ไม่ทราบ

green

45

312 ถังขยะสีเทา-แดงคือถังขยะประเภทใด

- 1 ขยะเศษอาหาร
- 2 ขยะยังใช้ได้
- 3 ขยะพิษ
- 4 ไม่ทราบ

g_red

46

ส่วนที่ 4 ทศนคติเกี่ยวกับการแยกประเภทขยะมูลฝอย

401 ท่านมีความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อความต่อไปนี้อย่างไร

ข้อความ	เห็น ด้วย อย่าง ยิ่ง	เห็น ด้วย	เฉยๆ	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็น ด้วย อย่าง ยิ่ง
1) การแยกขยะใส่ถุงแต่ละประเภทถือเป็นการสิ้นเปลืองโดยใช่เหตุ					
2) การแยกประเภทขยะเป็นหน้าที่ของพนักงานเก็บขนขยะ					
3) สมาชิกในครัวเรือนควรช่วยกันแยกประเภทขยะ					
4) ทุกครัวเรือนควรแยกประเภทขยะก่อนทิ้ง					
5) การแยกประเภทขยะจำเป็นต้องลงทุนซื้อถุงขยะแยกประเภท					
6) กรุงเทพมหานครควรดำเนินโครงการลดและแยกขยะต่อไป					
7) การรณรงค์ประชาสัมพันธ์โครงการลดและแยกขยะมูลฝอยด้วยสื่อต่างๆ ไม่ช่วยให้ประชาชนแยกประเภทขยะเพิ่มขึ้น					
8) การแยกประเภทขยะทำให้เสียเวลาโดยไม่จำเป็น					
9) การแยกประเภทขยะจากแหล่งกำเนิดขยะ เช่น อาคารบ้านเรือน หรือโรงงาน ช่วยแบ่งเบาภาระและเพิ่มความปลอดภัยให้กับพนักงานเก็บขนขยะ					

wasteful

47

duty_off

48

member

49

household

50

cost

51

continue

52

mass

53

wasttime

54

help_saf

55

ข้อความ	เห็น ด้วย อย่าง ยิ่ง	เห็น ด้วย	เฉยๆ	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็น ด้วย ยิ่ง
10) การแยกประเภทขยะทำให้กำจัดขยะได้ สะดวกและถูกวิธี					
11) การแยกประเภทขยะไม่ช่วยให้ปริมาณ ขยะลดลง					
12) การแยกประเภทขยะช่วยเพิ่มมูลค่าให้กับ ขยะ					
13) การแยกประเภทขยะช่วยลดงบประมาณ ของกรุงเทพมหานครในการเก็บขนและ กำจัดทำลายขยะ					
14) การแยกประเภทขยะช่วยรักษา สิ่งแวดล้อม					
15) การแยกประเภทขยะทำให้ท่านสามารถ นำขยะบางประเภทกลับมาใช้ซ้ำให้เกิด ประโยชน์ต่อไปได้					
16) ถังขยะแยกประเภทที่กรุงเทพมหานคร นำมาวางไว้ในที่สาธารณะไม่ช่วยให้ ประชาชนแยกขยะได้อย่างถูกต้อง แต่อย่างใด					

easy

56

reduce

57

value

58

budget

59

maintain

60

reuse

61

bin

62

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ส่วนที่ 5 ความคาดหวังและการปฏิบัติเกี่ยวกับการแยกประเภทขยะมูลฝอย

501 ท่านคาดหวังหรือไม่ว่าจะได้รับประโยชน์จากการแยกประเภทขยะมูลฝอย

- 1 คาดหวัง
- 2 ไม่คาดหวัง (ข้ามไปถามข้อ 503)

expect

63

502 ท่านคาดหวังว่าจะได้รับประโยชน์อะไรจากการแยกประเภทขยะมูลฝอย

- 1 เงินจากการขายขยะ
- 2 ปริมาณขยะลดลง
- 3 ประหยัดค่าใช้จ่ายจากการนำของเหลือใช้กลับมาใช้ซ้ำ
- 4 ใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า
- 5 อื่นๆ ระบุ.....

get_xpec

64

503 ในช่วง 3 เดือนที่ผ่านมา ท่านแยกประเภทขยะมูลฝอยเหล่านี้หรือไม่

รายการ	ไม่ปฏิบัติ	ปฏิบัติบางครั้ง	ปฏิบัติบ่อยครั้ง
1) ท่านแยกขยะเศษอาหารออกจากขยะยังใช้ได้หรือไม่	0	1	2
2) ท่านแยกขยะเศษอาหารออกจากขยะพิษหรือไม่	0	1	2
3) ท่านแยกขยะยังใช้ได้ออกจากขยะพิษหรือไม่	0	1	2

fd&re 65

fd&dan 66

re&dan 67

ถ้าตอบไม่ปฏิบัติทั้ง 3 ข้อ ให้ข้ามไปถามข้อ 505

504 อะไรเป็นแรงจูงใจให้ท่านแยกประเภทขยะมูลฝอย

- 1 แลกเปลี่ยนเป็นเงิน
 - 2 ช่วยลดปริมาณขยะมูลฝอย
 - 3 ประหยัดค่าใช้จ่ายจากการนำของเหลือใช้กลับมาใช้ซ้ำ
 - 4 ประหยัดทรัพยากรธรรมชาติ
 - 5 อื่นๆ ระบุ.....
- } ข้ามไปถามข้อ 506

motive

68

505 เพราะเหตุใดท่านจึงไม่แยกประเภทขยะมูลฝอย

- 1 เสียเวลา
- 2 ไม่ทราบวิธีแยกที่ถูกต้อง
- 3 ขาดแคลนอุปกรณ์ในการแยกประเภทขยะมูลฝอย
- 4 ต้องลงทุนซื้ออุปกรณ์ในการแยกประเภทขยะมูลฝอย
- 5 อื่นๆ ระบุ.....

no_sep

69

506 ท่านคิดว่าวิธีการต่อไปนี้จะช่วยทำให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการแยกประเภทขยะมูลฝอยหรือไม่

วิธีการ	ไม่ช่วย	ช่วย
1) ออกกฎหมายให้เจ้าของครัวเรือนที่ไม่แยกขยะจ่ายค่าธรรมเนียมขยะให้กับกรุงเทพมหานครเพิ่มขึ้น	0	1
2) รณรงค์ประชาสัมพันธ์ให้การศึกษาเรื่องการแยกประเภทขยะมูลฝอย	0	1
3) จัดตั้งศูนย์รับซื้อของเก่าที่ให้ราคาสูง/กำหนดอัตรารับซื้อขยะที่ให้ราคาสูง	0	1
4) กรุงเทพมหานครจัดเตรียมและกระจายอุปกรณ์การแยกขยะให้ทั่วถึงทุกชุมชน	0	1
5) อื่นๆ ระบุ	0	1

law

 70

campaign

 71

hi_price

 72

tools

 73

other

 74

จบการสัมภาษณ์

ขอบคุณมากค่ะ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ข

จำนวนปีการศึกษาของผู้ตอบแบบสอบถาม ตามการจัดการศึกษาแนวระบบโรงเรียน *

ระดับการศึกษาของผู้ตอบแบบสอบถามในการศึกษาคั้งนี้ แบ่งออกเป็น 5 ระดับ คือ ระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ระดับอุดมศึกษา และระดับบัณฑิตศึกษา ดังนั้น ผู้วิจัยจึงคำนวณจำนวนปีการศึกษาตามระดับการศึกษาทั้ง 5 ระดับ โดยรวมจำนวนปีการศึกษาของผู้ตอบแบบสอบถามจากระดับการศึกษาต่ำสุดจนถึงระดับการศึกษาสูงสุด ทั้งนี้จำนวนปีการศึกษาของระดับการศึกษาก่อนระดับอุดมศึกษาจะแบ่งตามการเปลี่ยนแปลงระบบการศึกษาของไทยใน 3 ช่วง คือ ก่อนปี พ.ศ. 2503 ปี พ.ศ. 2503 - พ.ศ. 2520 และปี พ.ศ. 2521 ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

ระดับประถมศึกษา

ระบบการศึกษาก่อนปี พ.ศ. 2503

(ประถมศึกษาปีที่ 1- ประถมศึกษาปีที่ 4) รวมจำนวนปีการศึกษา 1-4 ปี

ระบบการศึกษาปี พ.ศ. 2503 - พ.ศ. 2520

(ประถมศึกษาปีที่ 1- ประถมศึกษาปีที่ 7) รวมจำนวนปีการศึกษา 1-7 ปี

ระบบการศึกษาปี พ.ศ. 2521

(ประถมศึกษาปีที่ 1- ประถมศึกษาปีที่ 6) รวมจำนวนปีการศึกษา 1-6 ปี

ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

ระบบการศึกษาก่อนปี พ.ศ. 2503

(มัธยมศึกษาปีที่ 1- มัธยมศึกษาปีที่ 6) รวมจำนวนปีการศึกษา 5-10 ปี

ระบบการศึกษาปี พ.ศ. 2503 - พ.ศ. 2520

(มัธยมศึกษาปีที่ 1- มัธยมศึกษาปีที่ 3) รวมจำนวนปีการศึกษา 8-10 ปี

ระบบการศึกษาปี พ.ศ. 2521

(มัธยมศึกษาปีที่ 1- มัธยมศึกษาปีที่ 3) รวมจำนวนปีการศึกษา 7-9 ปี

* ธีรศักดิ์ อัครบวร, 2538: 274

ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

ระบบการศึกษาก่อนปี พ.ศ. 2503

(มัธยมศึกษาปีที่ 7- มัธยมศึกษาปีที่ 8) รวมจำนวนปีการศึกษา 11-12 ปี

ระบบการศึกษาระหว่างปี พ.ศ. 2503 - พ.ศ. 2520

(มัธยมศึกษาปีที่ 4- มัธยมศึกษาปีที่ 5) รวมจำนวนปีการศึกษา 11-12 ปี

ระบบการศึกษาระหว่างปี พ.ศ. 2521

(มัธยมศึกษาปีที่ 4- มัธยมศึกษาปีที่ 6) รวมจำนวนปีการศึกษา 10-12 ปี

ระดับอุดมศึกษา

ปริญญาตรี รวมจำนวนปีการศึกษา 16 ปี

ระดับบัณฑิตศึกษา

ปริญญาโท รวมจำนวนปีการศึกษา 18 ปี

ปริญญาเอก รวมจำนวนปีการศึกษา 20 ปี

หมายเหตุ:

- การระบุจำนวนปี คำนวณจากระดับชั้นการศึกษาสูงสุดที่สอบไล่ได้ครั้งสุดท้าย เช่น นาย ก. กำลังศึกษาในระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1 ถือว่านาย ก. สำเร็จการศึกษาชั้นสูงสุด คือ มัธยมศึกษาปีที่ 6 ซึ่งรวมจำนวนปีการศึกษาได้ 12 ปี
- ในกรณีที่ผู้ตอบแบบสอบถามไม่ได้เรียน ให้ระบุจำนวนปีการศึกษาเท่ากับ 0 ปี

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ค

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

แบบสอบถาม ในฐานะเครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ได้ผ่านการตรวจสอบคุณภาพด้วยการทดสอบความยากง่ายและอำนาจจำแนก และการทดสอบความเชื่อมั่น ซึ่งได้ผลการทดสอบ ดังนี้

1. การทดสอบความยากง่ายและอำนาจจำแนก

เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลจะต้องมีความยากง่ายพอเหมาะกับผู้ตอบ ถ้าข้อคำถามง่ายเกินไปหรือยากเกินไปจะทำให้ไม่สามารถใช้วัดสิ่งที่ต้องการได้ ในทำนองเดียวกัน เครื่องมือนั้นก็ต้องมีอำนาจในการแบ่งแยกสิ่งที่ต้องการวัดออกเป็นกลุ่มหรือประเภทได้อย่างชัดเจน โดยแยกผู้รู้กับผู้ที่ไม่รู้ออกจากกันได้ ซึ่งข้อคำถามที่ดีควรมีค่าความยากง่ายอยู่ระหว่าง 0.2 ถึง 0.8 และควรมีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.2 ขึ้นไป ดังนั้น ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ผู้วิจัยจึงทดสอบความยากง่ายและอำนาจจำแนกรายข้อของข้อคำถามในส่วนที่ 3 คือ ความรู้เกี่ยวกับการแยกประเภทขยะมูลฝอย จำนวน 15 ข้อ ผลการทดสอบพบว่าข้อคำถามที่ผ่านเกณฑ์ดังกล่าวข้างต้นจำนวน 12 ข้อ ส่วนข้อคำถามที่ไม่ผ่านเกณฑ์อีก 3 ข้อ คือ ข้อคำถามที่ 8, 14 และ 15 ผู้วิจัยได้ตัดข้อคำถามเหล่านี้ออกไป จึงเหลือข้อคำถามที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เพียง 12 ข้อ ดังปรากฏในตารางที่ 10

2. การทดสอบความเชื่อมั่น

เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลจะต้องมีความเชื่อมั่นสูง กล่าวคือ ถ้าวัดซ้ำหลายๆ ครั้งจะให้ผลที่เหมือนกันหรือสอดคล้องกัน ซึ่งข้อคำถามที่ดีควรมีค่าความเชื่อมั่นสูงกว่า 0.7 ดังนั้น ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ผู้วิจัยจึงทดสอบความเชื่อมั่นรายข้อของข้อคำถามในส่วนที่ 4 คือ ทศนคติเกี่ยวกับการแยกประเภทขยะมูลฝอย จำนวน 18 ข้อ ด้วยค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาช ผลการทดสอบพบว่าเมื่อตัดข้อคำถามที่ 4 และ 5 ซึ่งเป็นข้อคำถามที่มีความสัมพันธ์ทางลบกับข้อคำถามอื่นๆ ออกไป ทำให้ค่าความเชื่อมั่นรายข้อของข้อคำถามที่เหลือมีค่าสูงกว่า 0.7 และค่าความเชื่อมั่นรวมเพิ่มขึ้นจาก 0.6519 เป็น 0.7390 ข้อคำถามทศนคติเกี่ยวกับการแยกประเภทขยะมูลฝอยที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้จึงมีเพียง 16 ข้อ ดังปรากฏในตารางที่ 11

ตารางที่ 10 ค่าความยากง่ายและค่าอำนาจจำแนกของความรู้เกี่ยวกับการแยกประเภทขยะ
มูลฝอย

ข้อคำถามที่	ค่าความยากง่าย	ค่าอำนาจจำแนก
1	0.71	0.57
2	0.50	0.71
3	0.64	0.71
4	0.79	0.43
5	0.79	0.43
6	0.71	0.57
7	0.79	0.43
8	0.93*	0.14*
9	0.50	0.43
10	0.29	0.29
11	0.36	0.71
12	0.57	0.86
13	0.36	0.71
14	0.07*	0.14*
15	0.00*	0.00*

หมายเหตุ * หมายถึง ค่าความยากง่ายหรือค่าอำนาจจำแนกที่ไม่ผ่านเกณฑ์ที่กำหนด

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 11 ค่าความเชื่อมั่นของทัศนคติเกี่ยวกับการแยกประเภทขยะมูลฝอย

ข้อความที่	ค่าความเชื่อมั่น
1	0.7309
2	0.7481
3	0.7107
6	0.7343
7	0.7454
8	0.7030
9	0.7212
10	0.7136
11	0.7324
12	0.7353
13	0.7177
14	0.7252
15	0.7149
16	0.7324
17	0.7371
18	0.7162
ค่าความเชื่อมั่นรวม = 0.7390	

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

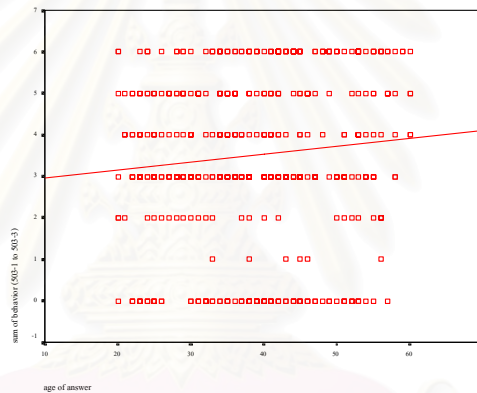
ภาคผนวก ง

การตรวจสอบเงื่อนไขของการวิเคราะห์การถดถอย

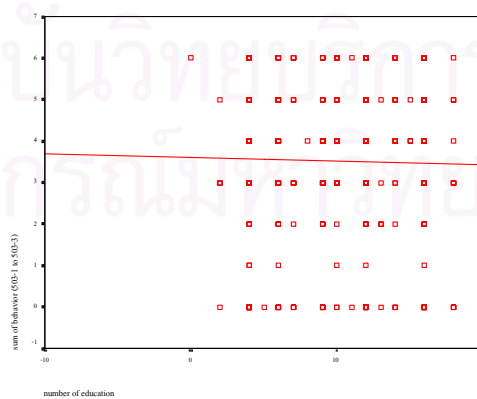
การตรวจสอบเงื่อนไขของการวิเคราะห์การถดถอย (Mendenhall and Sincich, 1996: 115-116) มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. ตัวแปรตามและตัวแปรอิสระมีความสัมพันธ์เชิงเส้นตรง

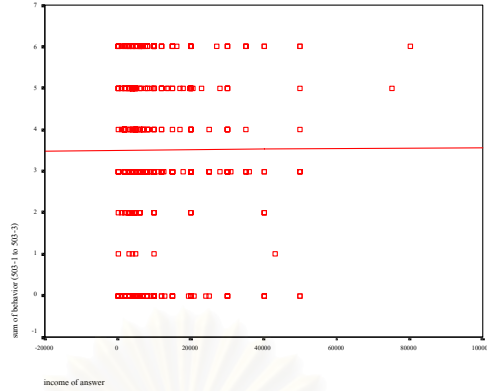
ผลการตรวจสอบพบว่าตัวแปรอิสระทุกตัวมีความสัมพันธ์เชิงเส้นตรงกับตัวแปรตาม ดังแสดงในรูปที่ 1.1-1.8

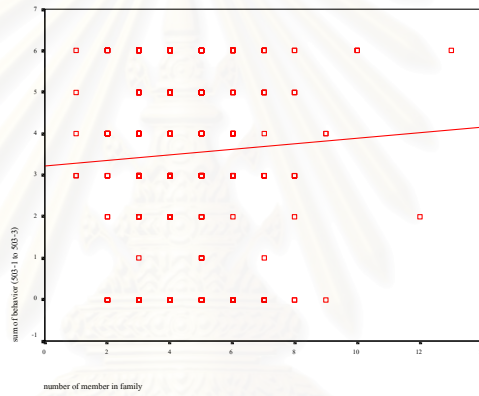
รูปที่ 1.1 แผนภาพการกระจายของการแยกประเภทขยะมูลฝอยและอายุ

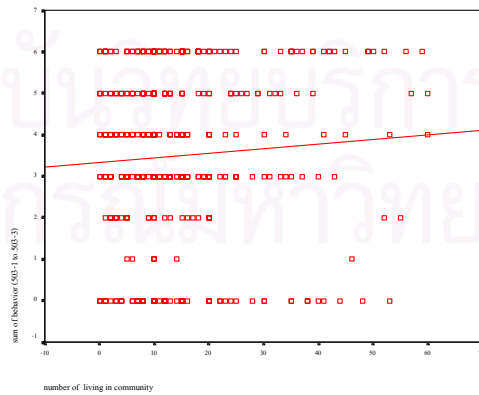
รูปที่ 1.2 แผนภาพการกระจายของการแยกประเภทขยะมูลฝอยและการศึกษา

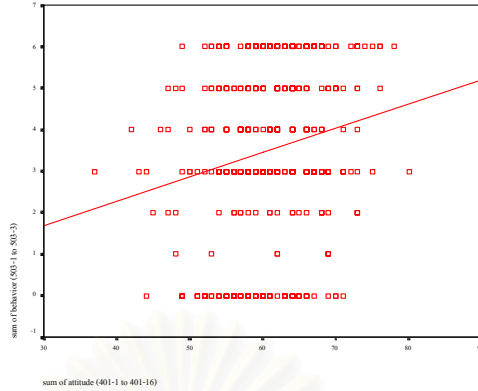
รูปที่ 1.3 แผนภาพการกระจายของการแยกประเภทขยะมูลฝอยและรายได้

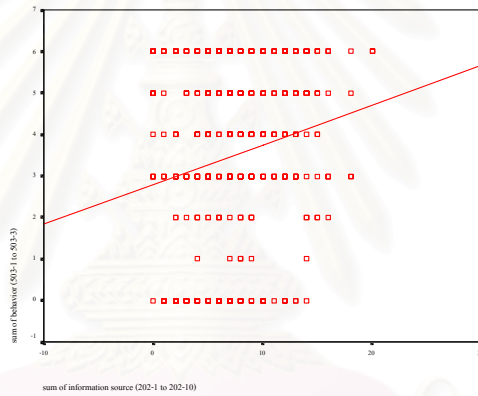
รูปที่ 1.4 แผนภาพการกระจายของการแยกประเภทขยะมูลฝอยและขนาดของครัวเรือน

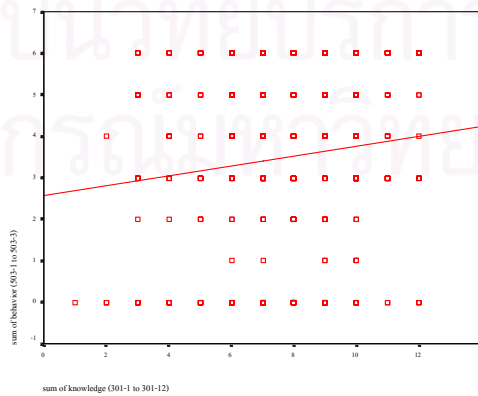
รูปที่ 1.5 แผนภาพการกระจายของการแยกประเภทขยะมูลฝอยและระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน

รูปที่ 1.6 แผนภาพการกระจายของการแยกประเภทขยะมูลฝอยและทัศนคติเกี่ยวกับการแยกประเภทขยะมูลฝอย

รูปที่ 1.7 แผนภาพการกระจายของการแยกประเภทขยะมูลฝอยและการรับสารเกี่ยวกับการแยกประเภทขยะมูลฝอย

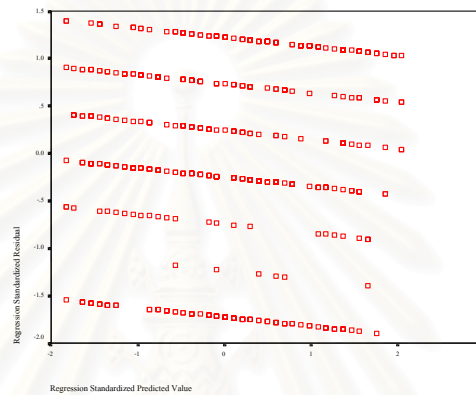
รูปที่ 1.8 แผนภาพการกระจายของการแยกประเภทขยะมูลฝอยและความรู้เกี่ยวกับการแยกประเภทขยะมูลฝอย

2. ค่าแปรปรวนของค่าเคลื่อนคลาดเป็นค่าคงที่

ผลการตรวจสอบพบว่าค่าแปรปรวนของค่าเคลื่อนคลาดเป็นค่าคงที่ที่ทุกค่าของตัวแปรอิสระ
ดังแสดงในรูปที่ 2.1-2.8

ตัวแปรอิสระ : อายุ

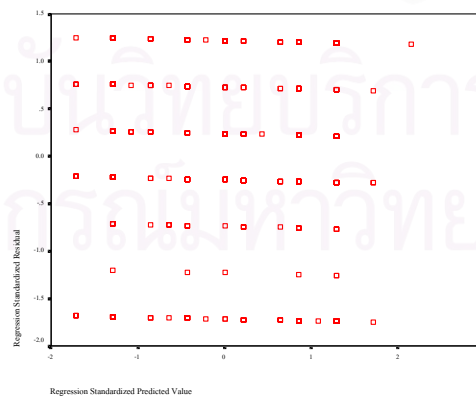
ตัวแปรตาม : การแยกประเภทขยะมูลฝอย

รูปที่ 2.1 แผนภาพการกระจายของค่าเคลื่อนคลาดของอายุ

ตัวแปรอิสระ : การศึกษา

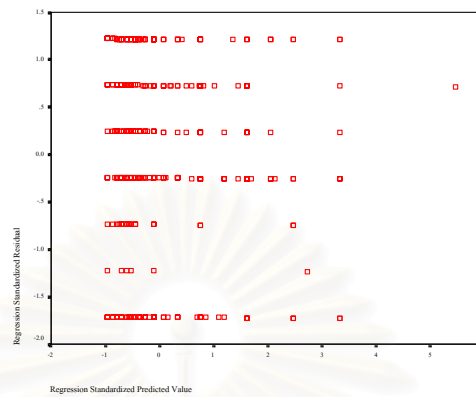
ตัวแปรตาม : การแยกประเภทขยะมูลฝอย

รูปที่ 2.2 แผนภาพการกระจายของค่าเคลื่อนคลาดของการศึกษา

ตัวแปรอิสระ : รายได้

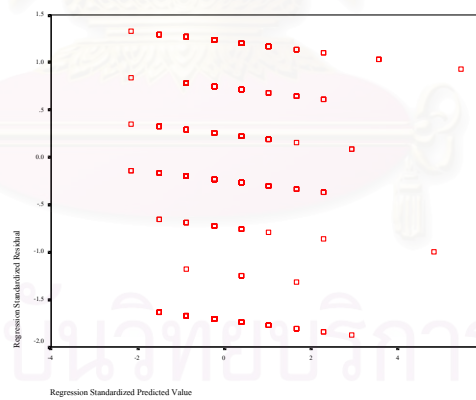
ตัวแปรตาม : การแยกประเภทขยะมูลฝอย

รูปที่ 2.3 แผนภาพการกระจายของค่าเคลื่อนคลาดของรายได้

ตัวแปรอิสระ : ขนาดของครัวเรือน

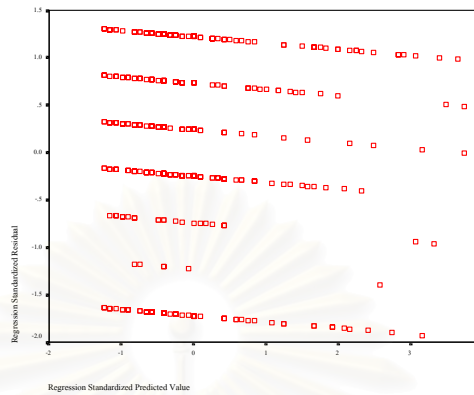
ตัวแปรตาม : การแยกประเภทขยะมูลฝอย

รูปที่ 2.4 แผนภาพการกระจายของค่าเคลื่อนคลาดของขนาดของครัวเรือน

ตัวแปรอิสระ : ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน

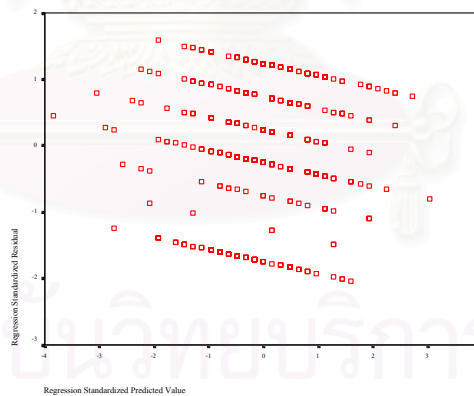
ตัวแปรตาม : การแยกประเภทขยะมูลฝอย

รูปที่ 2.5 แผนภาพการกระจายของค่าเคลิ้นคลาดของระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน

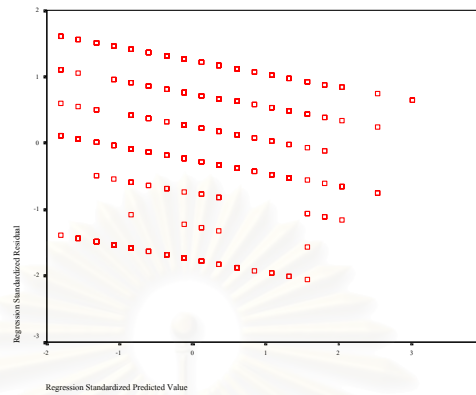
ตัวแปรอิสระ : ทักษะเกี่ยวกับการแยกประเภทขยะมูลฝอย

ตัวแปรตาม : การแยกประเภทขยะมูลฝอย

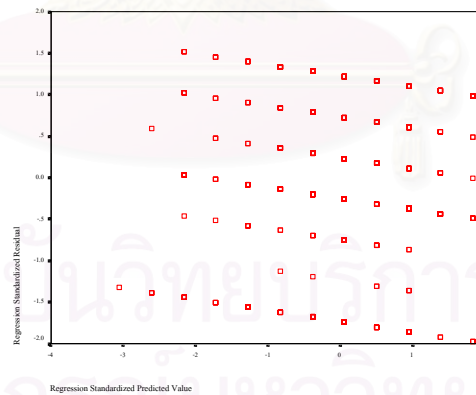
รูปที่ 2.6 แผนภาพการกระจายของค่าเคลิ้นคลาดของทักษะเกี่ยวกับการแยกประเภทขยะมูลฝอย

ตัวแปรอิสระ : การรับสารเกี่ยวกับการแยกประเภทขยะมูลฝอย
 ตัวแปรตาม : การแยกประเภทขยะมูลฝอย

รูปที่ 2.7 แผนภาพการกระจายของค่าเคลื่อนคลาดของการรับสารเกี่ยวกับการแยกประเภทขยะมูลฝอย

ตัวแปรอิสระ : ความรู้เกี่ยวกับการแยกประเภทขยะมูลฝอย
 ตัวแปรตาม : การแยกประเภทขยะมูลฝอย

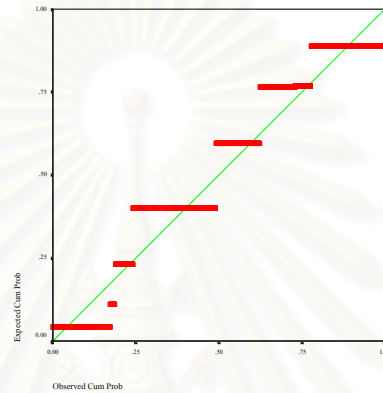
รูปที่ 2.8 แผนภาพการกระจายของค่าเคลื่อนคลาดของความรู้เกี่ยวกับการแยกประเภทขยะมูลฝอย

3. ค่าเคลื่อนคลาดมีการแจกแจงแบบปกติ

ผลการตรวจสอบพบว่าค่าเคลื่อนคลาดของตัวแปรอิสระทุกตัวมีการแจกแจงแบบปกติ
ดังแสดงในรูปที่ 3.1-3.12

ตัวแปรอิสระ : เพศ

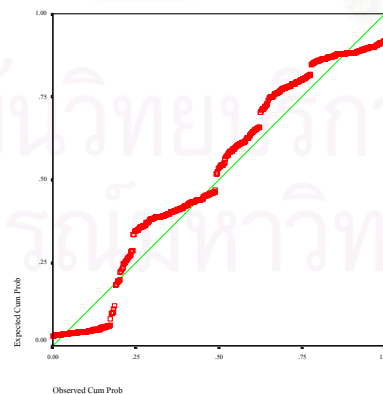
ตัวแปรตาม : การแยกประเภทขยะมูลฝอย

รูปที่ 3.1 การลงจุดความน่าจะเป็นปกติของค่าเคลื่อนคลาดของเพศ

ตัวแปรอิสระ : อายุ

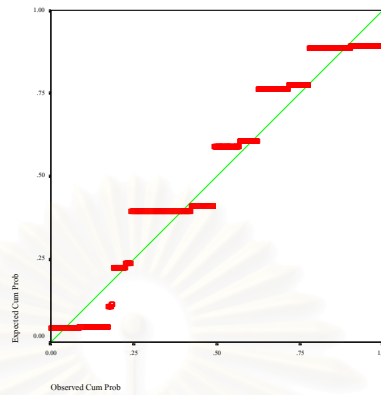
ตัวแปรตาม : การแยกประเภทขยะมูลฝอย

รูปที่ 3.2 การลงจุดความน่าจะเป็นปกติของค่าเคลื่อนคลาดของอายุ

ตัวแปรอิสระ : ศาสนา

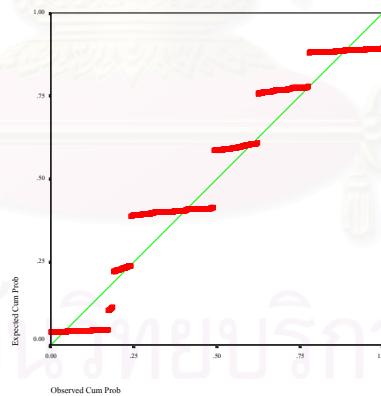
ตัวแปรตาม : การแยกประเภทขยะมูลฝอย

รูปที่ 3.3 การลงจุดความน่าจะเป็นปกติของค่าเคลื่อนคลาดของศาสนา

ตัวแปรอิสระ : การศึกษา

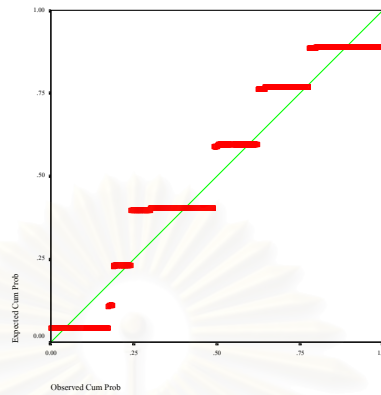
ตัวแปรตาม : การแยกประเภทขยะมูลฝอย

รูปที่ 3.4 การลงจุดความน่าจะเป็นปกติของค่าเคลื่อนคลาดของการศึกษา

ตัวแปรอิสระ : อาชีพ

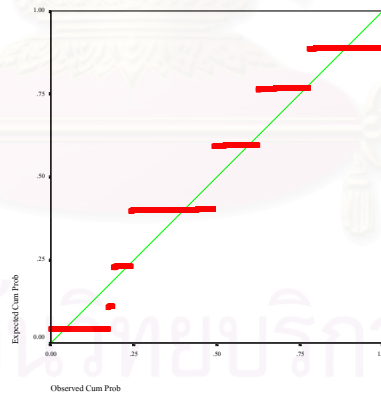
ตัวแปรตาม : การแยกประเภทขยะมูลฝอย

รูปที่ 3.5 การลงจุดความน่าจะเป็นปกติของค่าเคลื่อนคลาดของอาชีพ

ตัวแปรอิสระ : รายได้

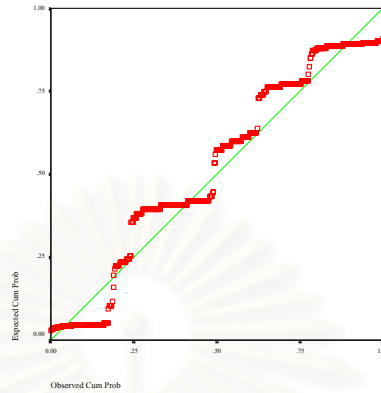
ตัวแปรตาม : การแยกประเภทขยะมูลฝอย

รูปที่ 3.6 การลงจุดความน่าจะเป็นปกติของค่าเคลื่อนคลาดของรายได้

ตัวแปรอิสระ : ขนาดของคร้วเรือน

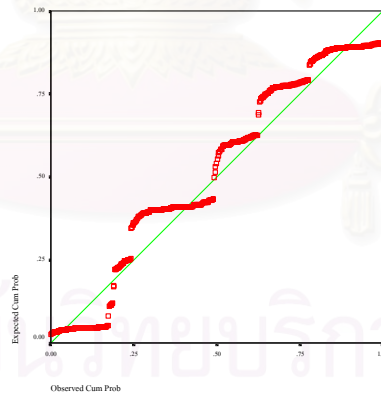
ตัวแปรตาม : การแยกประเภทขยะมูลฝอย

รูปที่ 3.7 การลงจุดความน่าจะเป็นปกติของค่าเคลื่อนคลาดของขนาดของคร้วเรือน

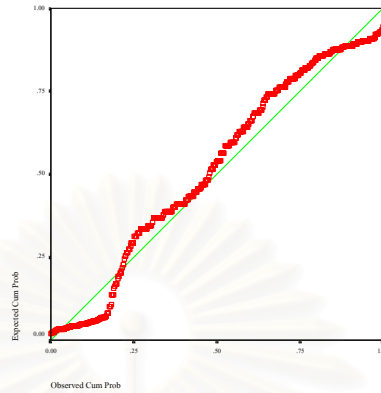
ตัวแปรอิสระ : ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน

ตัวแปรตาม : การแยกประเภทขยะมูลฝอย

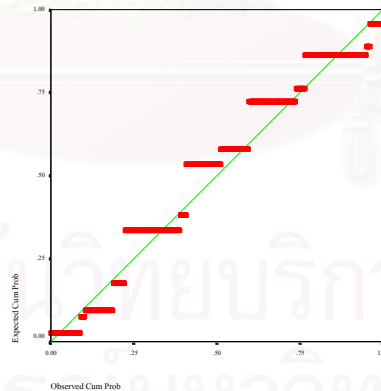
รูปที่ 3.8 การลงจุดความน่าจะเป็นปกติของค่าเคลื่อนคลาดของระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน

ตัวแปรอิสระ : ทศนคติเกี่ยวกับการแยกประเภทขยะมูลฝอย
 ตัวแปรตาม : การแยกประเภทขยะมูลฝอย

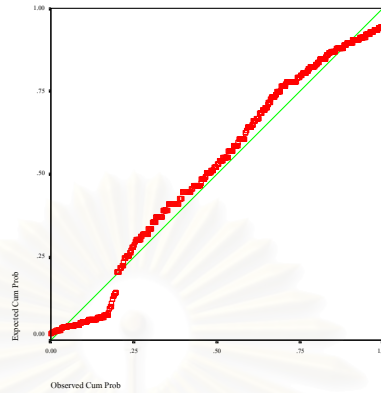
รูปที่ 3.9 การลงจุดความน่าจะเป็นปกติของค่าเคลื่อนคลาดของทศนคติเกี่ยวกับการแยกประเภทขยะมูลฝอย

ตัวแปรอิสระ : ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการแยกประเภทขยะมูลฝอย
 ตัวแปรตาม : การแยกประเภทขยะมูลฝอย

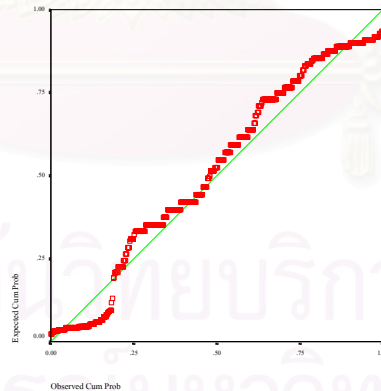
รูปที่ 3.10 การลงจุดความน่าจะเป็นปกติของค่าเคลื่อนคลาดของประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการแยกประเภทขยะมูลฝอย

ตัวแปรอิสระ : การรับสารเกี่ยวกับการแยกประเภทขยะมูลฝอย
 ตัวแปรตาม : การแยกประเภทขยะมูลฝอย

รูปที่ 3.11 การลงจุดความน่าจะเป็นปกติของค่าเคลื่อนคลาดของการรับสารเกี่ยวกับการแยกประเภทขยะมูลฝอย

ตัวแปรอิสระ : ความรู้เกี่ยวกับการแยกประเภทขยะมูลฝอย
 ตัวแปรตาม : การแยกประเภทขยะมูลฝอย

รูปที่ 3.12 การลงจุดความน่าจะเป็นปกติของค่าเคลื่อนคลาดของความรู้เกี่ยวกับการแยกประเภทขยะมูลฝอย

4. ค่าเคลื่อนคลาดเป็นอิสระต่อกัน

ผลการตรวจสอบพบว่าค่า Durbin-Watson ของตัวแปรอิสระทุกตัวมีค่าระหว่าง 1.5 ถึง 2.5 แสดงว่าค่าเคลื่อนคลาดเป็นอิสระต่อกัน ดังแสดงในตารางที่ 12

ตารางที่ 12 ค่า Durbin-Watson ของตัวแปรอิสระ

ตัวแปรอิสระ	ค่า Durbin-Watson
เพศ	1.730
อายุ	1.736
ศาสนา	1.732
การศึกษา	1.732
อาชีพ	1.731
รายได้	1.730
ขนาดของครัวเรือน	1.735
ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน	1.727
ทัศนคติเกี่ยวกับการแยกประเภทขยะมูลฝอย	1.740
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการแยกประเภทขยะมูลฝอย	1.739
การรับสารเกี่ยวกับการแยกประเภทขยะมูลฝอย	1.795
ความรู้เกี่ยวกับการแยกประเภทขยะมูลฝอย	1.731

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

นางสาว นริศรา พึ่งโพธิ์สมภ เกิดเมื่อวันที่ 24 มีนาคม พ.ศ. 2522 ณ โรงพยาบาลรามธิบดี กรุงเทพมหานคร สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีเมื่อปีการศึกษา 2542 ได้รับพระราชทานปริญญารัฐศาสตรบัณฑิต เกียรตินิยมอันดับ 2 จากภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในปีถัดมาได้เข้าศึกษาต่อในระดับปริญญาโทที่วิทยาลัยประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และสำเร็จการศึกษาในภาคต้นของปีการศึกษา 2545 ได้รับพระราชทานปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาประชากรศาสตร์

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย